

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2016. gada 13. decembrī

Sēdi vada

Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties, lūdzu!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Tiks izskatīta lieta Nr. 2016-06-01 *“Par likuma “Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas, 13. panta trešās un ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, 96. pantam un 106. panta pirmajam teikumam”.*

Lietu izskatīs Satversmes tiesa šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs — tiesnesis **Aldis Laviņš**,

tiesneši — **Kaspars Balodis, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis, Sanita Osipova,**

Ineta Ziemele,

piedaloties tiesas sēdes sekretārei **Marijai Paulai Pēcei.**

Šajā lietā lietas dalībnieki ir:

konstitucionālās sūdzības iesniedzējs — **Raimonds Lazdiņš**,

institūcija, kuras izdots normatīvais akts ir apstrīdēts — **Latvijas**

Republikas Saeima.

Noskaidrosim, kas pārstāv konstitucionālās sūdzības iesniedzēju un kas — Saeimu.

Lūdzu!

L. Liepa.

Labdien, godātā tiesa! Konstitucionālās sūdzības iesniedzēju Lazdiņu pārstāv zvērināts **advokāts Lauris Liepa** un zvērināta advokāta palīgs **Mārtiņš Pētersons** no

advokātu biroja *Cobalt*. Mums ir pilnvara no klienta un arī orderi, kas ir sagatavoti iesniegšanai sekretāram.

A. Laviņš.

Man lūgums advokātu kungiem gan personu apliecinošu dokumentu, gan pilnvarojumu uzrādīt tiesas sēžu sekretārei. Paldies.

Saeimu šajā tiesas sēdē pārstāv?

I. Tralmaka.

Labrīt, godātā tiesa! Saeimu uz Prezidija pilnvarojuma pamata pārstāv Juridiskā biroja vecākā juridiskā padomniece **Ilze Tralmaka**.

A. Laviņš.

Arī personu apliecinošu dokumentu un pilnvarojumu... Paldies.

Par lietas dalībniekiem esam noskaidrojuši.

Lietā kā pieaicinātās personas ir uzaicinātas:

Latvijas Republikas tiesībsargs, Iekšlietu ministrija, Tieslietu ministrija, Ģenerālprokuratūra, Satversmes aizsardzības birojs, Drošības policija, Ministru kabineta pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās — Kristīne Līce un Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes asociētais profesors Aldis Lieljuksis.

Par kārtību, kādā mēs uzklaušīsim pieaicinātās personas, lemsim vēlāk, uzklaušot lietas dalībnieku viedokli par šo.

Bet, pirms mēs pārejam pie lūgumu uzklauššanas, noskaidrosim, vai uz tiesas sēdi ir ieradušās visas pieaicinātās personas.

Latvijas Republikas tiesībsargs vai viņa pārstāvis? Lūdzu!

Man ir tas pats lūgums — personu apliecinošu dokumentu un pilnvarojumu, ja pārstāvat uz pilnvaras pamata, uzrādīt tiesas sēžu sekretārei.

Tātad Latvijas Republikas tiesībsargu pārstāv juriste **Laura Lapiņa** — Tiesībsarga biroja vecākā juriste. Paldies.

Iekšlietu ministrijas pārstāvis....

V. Vītoliņš.

Iekšlietu ministrijas pārstāvis uz pilnvarojuma pamata — Juridiskā departamenta direktors **Vilnis Vītoliņš**.

A. Laviņš.

Jā, lūdzu, uzrādiet tiesas sēžu sekretārei.

Tieslietu ministriju kas pārstāv?

A. Smiltēna.

Labrīt, godātā tiesa! Tieslietu ministriju pārstāv Valststiesību departamenta direktore **Anda Smiltēna**.

A. Laviņš.

Paldies.

Ģenerālprokuratūru?...

U. Kozlovskis.

Labrīt! Pārstāvēs Personu un valsts tiesību departamenta prokurors **Uvis Kozlovskis**.

A. Laviņš.

Paldies.

Satversmes aizsardzības biroju?

J. Maizītis.

Satversmes aizsardzības biroja direktors Jānis Maizītis. Atvainojos, bet personu apliecinošs dokuments palika ģērbtuvē.

I. Maura.

Satversmes aizsardzības biroju pārstāvēs divi – arī **Iveta Maura**.

A. Laviņš.

Viss skaidrs. Paldies. Pilnvarojumu un personu apliecinošu dokumentu lūdzu...

Kas Drošības policiju pārstāvēs šajā tiesas sēdē?

I. Ulmanis.

Labrīt, godātā tiesa! Drošības policijas priekšnieka vietnieks Ints Ulmanis.

A. Laviņš.

Paldies.

Tā.

Kristīne Līces kundze ir tiesas sēdē?

Un profesoru Aldi Lieljuksi mēs arī redzam. Paldies.

Tātad visas pieaicinātās personas ir ieradušās. Varam turpināt tiesas sēdi.

Pirms pāriesim pie lietas izskatīšanas pēc būtības stadijas, uzklaušīšu, vai lietas dalībniekiem ir kādi lūgumi, kas sekmētu lietas izskatīšanu.

Konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pārstāvjiem?

M. Pētersons.

Šobrīd nav, paldies.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvei?

I. Tralmaka.

Nebūs.

A. Laviņš.

Labi.

Tad pārejam pie lietas izskatīšanas pēc būtības.

Vārds tiek dots kolēģei Sanitai Osipovai tiesneša ziņojumam. Lūdzu!

S. Osipova.

2016. gada 15. martā Satversmes tiesā tika saņemta Raimonda Lazdiņa konstitucionālā sūdzība. Tajā tika lūgts atzīt likuma "Par valsts noslēpumu" 11. panta piektās daļas, 13. panta trešās un ceturtās daļas, kā arī Ministru kabineta 2003. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 887 "Valsts noslēpuma objektu saraksts" 2.10.6. apakšpunkta neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. un 106. pantam.

Pirmā kolēģija 15. aprīlī ierosināja lietu Nr. 2016-06-01 par likuma "Par valsts noslēpumu" 11. panta piektās daļas, 13. panta trešās un ceturtās daļas atbilstību

Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, 96. pantam un 106. panta pirmajam teikumam.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, Latvijas Republikas Saeima, 15. jūnijā Satversmes tiesā iesniedza savu atbildes rakstu, kas pievienots lietai.

No Saeimas tika pieprasīti dokumenti, kas saņemti un pievienoti lietai.

Par pieaicinātajām personām atzītas: Ministru Kabinets, Aizsardzības ministrija, Iekšlietu ministrija, Tieslietu ministrija, Latvijas Republikas tiesībsargs, Ģenerālprokuratūra, Satversmes aizsardzības birojs, Militārās izlūkošanas un drošības dienests, Drošības policija, Ministru kabineta pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās Kristīne Līce, Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes asociētais profesors Aldis Lieljuksis, Rīgas Juridiskās augstskolas lektore Ieva Miļūna.

Lietai pievienoti saņemtie pieaicināto personu viedokļi, kā arī citi lietas sagatavošanas laikā iegūtie materiāli.

Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts šī gada 19. oktobrī.

Lietas dalībniekiem un pieaicinātajām personām rakstveidā paziņots par tiesas sēdi šī gada 27. oktobrī.

Paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts šī gada 28. oktobrī laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" Nr. 210.

Ar lietas materiāliem šī gada 8. novembrī iepazīnušies pieteikuma iesniedzēja pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Matīss Šķiņķis un Saeimas pilnvarotā pārstāve Juridiskā biroja vecākā padomniece Ilze Tralmaka.

Tātad pēc būtības viss ir izdarīts, lai šodien varētu skatīt lietu.

A. Laviņš.

Paldies par ziņojumu.

Kolēģi, vai būs jautājumi saistībā ar ziņojumu? Nav. Labi.

Pāriesim pie lietas dalībnieku uzklaušanās. Atbilstoši Satversmes tiesas procesam, lietas dalībnieku uzstāšanās faktisko apstākļu izklāstam un juridiskajam pamatojumam ir paredzētas ne vairāk kā 30 minūtes. Vaicāšu, cik, jūsuprāt, jums būtu nepieciešams laiks, lai sniegtu faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

No jūsu puses?

M. Pētersons.

Godātā tiesa! Es centīšos iekļauties 30 minūtēs. Ja kādu minūti vairāk, tad es varbūt palūgšu, bet tas nebūs vairāk kā 35 minūtes.

A. Laviņš.

Respektīvi, jūs vēlētos visu atļauto laiku izmantot, ja?

M. Pētersons.

Jā.

A. Laviņš.

Saeimas pārstāvei?

I. Tralmaka.

Saeima vēlētos visu atļauto laiku izmantot.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, vārds lietas faktisko apstākļu izklāstam un juridiskā pamatojuma sniegšanai konstitucionālās sūdzības iesniedzēja pārstāvjiem. Tātad 30 minūtes... ja vēlaties abi teikt argumentus, tad jāiekļaujas jums abiem šajā laikā. Tādi ir noteikumi.

Labi. Klausāties jūs.

M. Pētersons.

Paldies, godātā tiesa!

Es paskaidrojuma daļā runāšu viens un, ievērojot to, ka paskaidrojumu sniegšanas laiks ir tiešām ierobežots, savā runā es nerunāšu par apstrīdēto normu saturu, par to, kādēļ mēs tās esam apstrīdējuši kā vienotu tiesību institūtu un to, kādos faktiskajos apstākļos šīs te apstrīdētās normas ir tikušas piemērotas pieteikuma iesniedzējam Raimondam Lazdiņam.

Šie apsvērumi ir norādīti pieteikumā tiesai. Ja saistībā ar to ir kādas neskaidrības, mēs to paskaidrosim jautājumu daļā.

Tāpat šajā lietā es nerunāšu par to, kā ir izpaudies Satversmes 96. un 106. panta ierobežojums, jo pieteikuma iesniedzēja ieskatā to, ka speciālās atļaujas anulēšana šīs te pamattiesības ierobežo, Satversmes tiesa jau pēc būtības ir atzinusi 2003. gada spriedumā Ternovska lietā. Mūsaprāt, šajā daļā šie sprieduma secinājumi nav tādi, no kuriem būtu pamats atkāpties.

Savukārt, attiecībā uz 96. un 106. panta samērīguma jautājumiem mēs izmantojam tos pašus argumentus, ko attiecībā uz 92. pantu.

Līdz ar to savā runā es vispirms pamatošu, kā tiek ierobežotas Satversmes 92. panta pamattiesības un pēc tam pamatošu, kādēļ šis te ierobežojums nav attaisnojams.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā paredzētās pamattiesības ierobežo divējādi. Pirmkārt, ir liegtas tiesības uz pieeju tiesai jautājumā par speciālās atļaujas anulēšanu, otrkārt, apstrīdētajās normās paredzētais pārsūdzības mehānisms nav uzskatāms par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli.

Sākšu ar pieeju tiesai. Analizējot tiesības uz pieeju tiesai, protams, vispirms ir jāpievēršas Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai, jo īpaši ņemot vērā, ka Strasbūras tiesa šajā jautājumā jau ir pieņēmusi nolēmumus. No vienas puses, mums ir spriedums Ternovska lietā, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa citastarp secināja, ka atļaujas neizsniegšanas pārsūdzības process Satversmes aizsardzības birojā un Ģenerālprokuratūrā nenodrošina Konvencijas 6. panta garantijas, no otras puses, mums ir lēmums Spūļa un Vaškeviča lietā, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina Konvencijas 6. pantu par nepiemērojamu strīdam par atļaujas anulēšanu.

Turpmāk paskaidrošu, kāda ir pieteikuma iesniedzēja pozīcija attiecībā uz abiem šiem nolēmumiem un to nozīmi šajā lietā.

Vispirms ir jāņem vērā, ka, atšķirībā no Ternovska lietas, Spūļa un Vaškeviča lietā netika vērtēta pieteikuma pamatotība, bet tikai tā pieļaujamība, proti, vai 6. pants vispār ir piemērojams. Tajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina 6. pantu par nepiemērojamu, pamatojoties uz tā saucamajiem Eskalinen lietas kritērijiem. Šajā sakarā es vēršu tiesas uzmanību, ka jau Eskalinen sprieduma 64. paragrāfā Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzsvēra, ka tās secinājumi par 6. panta piemērojamību neietekmē secinājumu par to, vai 6. panta garantijas pēc būtības ir tikušas ievērotas. Līdz ar to mūsu ieskatā arī šajā lietā Spūļa un Vaškeviča lēmums var tikt izmantots tikai, lai mēs analizētu, vai 6. pants vispār ir attiecināms uz šo lietu, bet nevis lai analizētu, vai 6.

panta garantijas pēc būtības ir ievērotas. Ja mēs runājam par būtību, tad mēs varam izmantot Ternovska spriedumu, kurā šis jautājums pēc būtības tika apskatīts.

Savukārt, ja ir strīds par 6. panta piemērojamību, tad mēs neuzskatām, ka Spūļa un Vaškeviča lēmums kaut kādā veidā pamatotu to, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums šajā lietā nav piemērojams. Tur ir vairāki apsvērumi.

Pirmkārt, ir nesenais spriedums lietā “Regners pret Čehiju”, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa skaidri atzina, ka tiesības uz pieeju valsts noslēpumam skar civilās tiesības Konvencijas 6. panta izpratnē un 6. pants ir piemērojams.

Otrkārt, atbilstoši tā saucamajiem Eskalinen kritērijiem, Konvencijas 6. panta piemērojamība strīdiem starp ierēdni un valsti, lai valsts argumentētu, ka šis pants nav piemērojams, valstij ir jāpierāda, ka likumā noteiktais ierobežojums ir attaisnojams ar objektīvām valsts interesēm. Mūsu ieskatā Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse rāda, ka, izvērtējot šo te attaisnojumu, Strasbūras tiesa pievērš uzmanību konkrētā gadījuma faktiskajiem apstākļiem, piemēram, kādu amatu ieņem šī te persona, kādi ir tās amata pienākumi un arī iemeslus, kādēļ ir personas tiesības ierobežotas. Tāpat arī citus faktiskos apstākļus.

Ja mēs salīdzinām Spūļa un Vaškeviča lietas faktiskos apstākļus un šīs lietas faktiskos apstākļus, mūsu ieskatā ir vairākas būtiskas atšķirības. Pieteikuma iesniedzējs nebija ierēdnis, nebija nodarbināts valsts iestādē. Pieteikuma iesniedzējs uzsāka tiesas procesu ar savu darba devēju, kuru gan līdz galam nenoveda, kā arī pieteikuma iesniedzējs vērsās Satversmes tiesā, par ko ir ierosināta šī te lieta. Tāpat pieteikuma iesniedzējam nevienā brīdī netika darīti zināmi iemesli, kuru dēļ speciālā atļauja tika anulēta. Līdz ar to mēs uzskatām, ka šie faktiskie apstākļi, iespējams, ir tādi, kas ļautu Eiropas Cilvēktiesību tiesai nonākt pie secinājuma, ka 6. pants šajā lietā ir piemērojams, bet to mēs šobrīd droši nezinām.

Visbeidzot. Spūļa un Vaškeviča lietai šīs lietas kontekstā nav nozīmes arī tādēļ, ka Satversmes 92. panta pirmā teikuma piemērošana nav aprobežota ar Eskalinen lietas kritērijiem. Vismaz Satversmes tiesas praksē līdz šim šāds secinājums nav norādīts. Satversmes 92. pants aizsargā tiesības uz taisnīgu tiesu arī tādās lietās, uz kurām Konvencijas 6. pants nav attiecināms. Kā nesenāko piemēru mēs varētu minēt Satversmes tiesas spriedumu lietā par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

Turklāt, spriedumā Ternovska lietā un 2005. gada spriedumā par speciālajām atļaujām Satversmes tiesa mūsu ieskatā jau atzina, ka 92. pants ir piemērojams

kārtībai, kādā tiek lemts par speciālās atļaujas izsniegšanu vai anulēšanu un attiecīga lēmuma pārsūdzību. Līdz ar to ir vienīgi jautājums par šī ierobežojuma attaisnojāmību.

Apstrīdētās normas paredz, ka ģenerālprokurora lēmums par speciālās atļaujas anulēšanu ir galīgs un nav pārsūdzams. Ternovska lietā gan Satversmes tiesa, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka Satversmes aizsardzības biroja direktors un ģenerālprokurors nav uzskatāms par tiesu tiesību uz taisnīgu tiesu izpratnē. Līdz ar to apstrīdētās normas ierobežo Satversmes 92. panta pirmajā teikumā garantētās pamattiesības uz pieeju tiesai jautājumā par speciālās atļaujas anulēšanu.

Otrs aspekts ir apstrīdētajās normās paredzētā pārsūdzības mehānisma efektivitāte. Pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētās normas Satversmes 92. pantu ierobežo arī tādējādi, ka tajās paredzētā kārtība nav uzskatāma par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli. To esam argumentējuši ar diviem argumentiem.

Pirmkārt, ģenerālprokurors, kurš izskata sūdzību par Satversmes aizsardzības biroja direktora lēmumu, nav neatkarīgs un objektīvs.

Otrkārt, atbilstoši apstrīdētajām normām, lēmums par speciālās atļaujas anulēšanu tiek pieņemts bez atbilstošas personas uzklauššanas.

Jāuzsver, ka ne Saeima, ne arī kāda no pieaicinātajām personām nav apstrīdējusi, ka efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim šīs te garantijas — neatkarība, objektivitāte, personas uzklauššana — ir jānodrošina. Līdz ar to mūsu ieskatā strīds ir tikai par to, vai apstrīdētās normas šīs te garantijas nodrošina vai arī nenodrošina.

Pieteikumā ir pamatots, ka jautājumā par speciālās atļaujas izsniegšanu un anulēšanu ģenerālprokuroru nevar uzskatīt par pilnībā neatkarīgu lēmumu pieņēmēju, jo, lai pildītu savus amata pienākumus, arī pašam ģenerālprokuroram ir jāsaņem speciālā atļauja, kuru izsniedz un var arī anulēt Satversmes aizsardzības birojs. Līdz ar to tas nozīmē, ka Satversmes aizsardzības birojs jebkurā brīdī var panākt to, ka persona, kas pilda ģenerālprokurora pienākumus, tiek atbrīvota no amata un šāda persona var pat neuzzināt, kāpēc. Šis apstāklis, mūsuprāt, pamato, ka ģenerālprokuroru nevar uzskatīt par pilnībā neatkarīgu no Satversmes aizsardzības biroja.

Vēlamies uzsvērt, ka savā viedoklī pats ģenerālprokurors šajā lietā ir tieši atzinis, es citēju, “riskus, kas saistīti ar iespējamo patvaļu var mazināt un ģenerālprokurora neatkarību var stiprināt tādējādi, ka SAB lēmums par speciālās

atļaujas anulēšanu ģenerālprokuroram būtu jāapstiprina kādai koleģiālai institūcijai, piemēram, Saeimas Nacionālās drošības komisijai, Augstākajai tiesai vai citai neatkarīgai institūcijai”. Tas ir norādīts lietas 1. sējuma 124. lapā. Tādējādi pats ģenerālprokurors ir atzinis, ka šeit ir zināma problēma un ka esošā kārtība var arī nenodrošināt pilnīgu lēmuma pieņemšanas neatkarību.

Attiecībā uz šo te argumentu Saeima un pieaicinātās personas galvenokārt runā par to, ka prokuratūra vispārīgi ir uzskatāma par efektīvu aizsardzības līdzekli, kā tas ir atzīts arī Satversmes tiesas praksē. Mēs to neapstrīdam, bet uzsveram, ka konkrētajā lietā mēs apgalvojam tikai to, ka tieši jautājumā par speciālās atļaujas anulēšanu šajā atsevišķajā jautājumā ģenerālprokuroru nevar uzskatīt par pilnībā neatkarīgu.

Saistībā par ģenerālprokurora neatkarību vēlamies atsaukties arī uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2015. gada 4. septembra spriedumu “Zaharovs pret Krieviju”, kurā tika izvērtēts prokurora statuss un funkcijas jautājumā par slepeno dienestu kontroli. Tika atzīts, ka prokurori šajā jautājumā nav pietiekami neatkarīgi. Kā vienu no iemesliem Eiropas Cilvēktiesību tiesa minēja to, ka Krievijā prokurori no vienas puses — dod atļauju veikt noklausīšanos, no otras puses — pēc tam paši šo operatīvo darbību arī kontrolē. Šajā sakarā ir norādāms, ka arī Latvijā ģenerālprokurors īsteno valsts drošības iestāžu sistēmisko kontroli. Taču no otras puses ģenerālprokurors ir arī galīgā pārsūdzības instance jautājumā par speciālo atļauju anulēšanu. Vēl jo vairāk. Ja atļaujas anulēšanas procedūrā tiek izmantotas operatīvās darbības, un no lietas materiāliem mēs saprotam, ka tā tas varētu arī bieži būt, tad atbilstoši Operatīvās darbības likuma 35. pantam, to uzraudzību veic ģenerālprokurors un viņa pilnvaroti prokurori.

Ņemot vērā šos apstākļus, mēs pilnībā pievienojamies profesora Lieljukša viedoklim lietas 2. sējuma 29. lapā, ka, vērtējot ģenerālprokurora un SAB pilnvaru sistēmiski, ir jāsecina, ka to savstarpējā atkarība un ietekme ir pārāk cieša, lai mēs varētu teikt, ka nav pilnīgi nekādu interešu konflikta.

Jau minētajā lietā “Zaharovs pret Krieviju” tiesa citastarp pievērsa uzmanību arī tam, kā norādītais tiesību aizsardzības līdzeklis strādā praksē, proti, tiesa pievērsa uzmanību tam, ka valsts nevarēja ar pierādījumiem pamatot, ka praksē šis līdzeklis aizsargā indivīda tiesības.

Šajā sakarā mēs vēršam uzmanību uz ģenerālprokurora viedokli šajā lietā, no kura izriet, ka no 89 gadījumiem, kad ģenerālprokurors pēdējos piecos gados

atbilstoši apstrīdētajām normām ir izskatījis sūdzības par SAB direktora lēmumiem, nevienā pašā gadījumā SAB direktora lēmums nav ticis atcelts. Tikai vienā gadījumā ir grozīts šā lēmuma pamatojums, to neatceļot. Protams, mēs nevaram spriest... iespējams, ka Satversmes aizsardzības birojs ir iestāde, kas Latvijā izdod vislabāk argumentētos un vispareizākos administratīvos aktus. Tomēr salīdzinājumam: saskaņā ar tiesu informācijas sistēmas datiem, piemēram, administratīvā rajona tiesa laika posmā no 2011. līdz 2015. gadam ir pieņēmusi 11 172 spriedumus administratīvajās lietās, no kuriem 2688 gadījumos jeb katrā ceturtajā gadījumā pieteikums ir ticis pilnībā vai daļā apmierināts. Ņemot vērā šo te dramatisko atšķirību, rodas pamatotas šaubas, vai tik tiešām lietās ar tik plašu rīcības brīvību Satversmes aizsardzības birojs ne reizi nav pieļāvis tādu procesuālo vai materiālo tiesību pārkāpumu, lai būtu pamats ģenerālprokuroram atcelt kaut vai vienu lēmumu. Tas mūsu ieskatā liek apšaubīt ģenerālprokuroru kā efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli praksē.

Visbeidzot. Būtiska prasība pēc lēmuma pieņēmēja neitralitātes ir ne vien subjektīvais, bet arī objektīvais aspekts. Proti, ir jābūt izslēgtām jebkādam pamatotām lietas dalībnieka vai sabiedrības šaubām par objektivitāti. Nozīme var būt pat šķietamībai un ir nepieciešams novērst pat šķietamu neobjektivitāti. Kā to Satversmes tiesa atzina šā gada 29. aprīļa spriedumā par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, šīs te atziņas ir attiecināmas arī uz prokuratūru kā tiesu varas institūciju.

Mūsaprāt, visi iepriekš minētie apstākļi katrā ziņā rada pamatu šaubām vismaz par ģenerālprokurora neitralitāti vismaz objektīvā aspektā. Līdz ar to uzskatu, ka apstrīdētajās normās paredzētā kārtība nenodrošina lēmuma pieņemšanas neatkarību un objektivitāti.

Par tiesībām iepazīties ar lietas materiāliem un tiesībām tikt uzklausītam.

Apstrīdētās normas liedz pieeju valsts noslēpumam no brīža, kad ir pieņemts lēmums par speciālās atļaujas anulēšanu. Tajā skaitā arī laikā, kamēr šis te lēmums tiek pārsūdzēts. Pieteikuma iesniedzēja gadījumā tas ir liedzis pieteikuma iesniedzējam uzzināt iemeslus, kādēļ speciālā atļauja tika anulēta. Pieteikuma iesniedzējs to nevarēja uzzināt ne pārrunās Satversmes aizsardzības birojā, nedz arī lēmumos, ar kuriem pieteikuma iesniedzējs tika iepazīstināts. Šajos lēmumos tika norādītas tikai vispārīgas likuma "Par valsts noslēpumu" normas, no kurām objektīvi nav iespējams izsecināt, kas tad ir bijis šis te pārkāpums vai cits iemesls, kura dēļ speciālā atļauja tika anulēta.

Līdz ar to mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas nenodrošina līdzvērtīgu iespēju principu pieteicēja iespējas tikt uzklausi, kā arī procesuālā taisnīguma principu.

Jāuzsver, ka neviena no pieaicinātajām personām un arī Saeima nav apstrīdējusi, ka efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim atbilstoši Satversmes 92. pantam, ir jānodrošina, ka persona tiek uzklausi un tiek informēta par iemesliem, kādēļ atļauja varētu tikt anulēta. Līdz ar to mūsu ieskatā šajā lietā ir aktuāls tikai strīds par to, vai apstrīdētās normas to nodrošina vai ne.

Saeima un drošības iestādes norāda, ka persona par iemesliem atļaujas anulēšanai tiek informēta pārrunās, kas tiek rīkotas saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 21.11.¹ punktu. Šajā sakarā vispirms vēršu uzmanību, ka tādā situācijā, kas bija pieteicējam, proti, par otrās kategorijas speciālās atļaujas anulēšanu šis te noteikuma punkts neparedz obligātu pienākumu pārrunas rīkot vispār. Turklāt, nav neviena tiesību norma, kas paredzētu, ka šajās pārrunās drošības iestādēm vai ģenerālprokuroram būtu jāinformē persona par iemesliem atļaujas anulēšanai.

Kaut arī pieteicēja gadījumā tik tiešām notika pārrunas Satversmes aizsardzības birojā, pieteikuma iesniedzējs ir apliecinājis, ka tajā netika uzdots neviens jautājums vai sniegtā kāda cita informācija, kas būtu ļāvusi pieteikuma iesniedzējam saprast, kāds bija iemesls atļaujas anulēšanai.

Iztrūkstot tiesu varas kontrolei, drošības iestādes vienmēr varēs apgalvot, ka uzklausišana ir notikusi. Savukārt personām nebūs efektīva mehānisma, lai pierādītu pretējo. Mūsaprāt, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli nenozīmē, ka valstij ir jādod iespēja rīkoties tiesiski, ja valsts to tā vēlas. Mūsaprāt, šīs te pamattiesības jēga ir nodrošināt, ka valsts nerīkojas prettiesiski. Iespējams, ka apstrīdētās normas ļauj personu uzklausi, ja tiesību piemērotājs tā vēlas, bet tas katrā ziņā nenodrošina to, ka tas tiek darīts vienmēr. Un tam diemžēl, mūsaprāt, nav palīdzējis arī Satversmes tiesas spriedums Ternovska lietā.

Apkopojot līdz šim minēto, ir secināms, ka apstrīdētās normas ierobežo no Satversmes 92. panta izrietošās tiesības uz pieeju tiesai un apstrīdētās normās paredzētā kārtība nav uzskatāma par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli.

Pievērosoties tālāk šo te ierobežojumu attaisnojamībai, jāsaaka, ka tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojumi nekad nedrīkst sasniegt tādu līmeni, ka šīs pamattiesības tiek atņemtas pēc būtības. Mūsu ieskatā situācijā, kad apstrīdētās normas no vienas puses liedz pieeju tiesai, bet no otras puses tajās paredzētais mehānisms nav efektīvs

tiesību aizsardzības līdzeklis, tiesības uz taisnīgu tiesu pieteikuma iesniedzējam tiek atņemtas pēc būtības. Šajā sakarā mēs atkal vēlētos atsaukties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu Ternovska lietā, tomēr jāsaprot, ka Saeima un vairākas pieaicinātās personas uzsver, ka šim te spriedumam šajā lietā nav nozīmes, jo tajā lietā Konvencijas 6. panta pārkāpums esot ticis konstatēts tikai tādēļ, ka apelācijas instances tiesā lieta par atjaunošanu dienestā izskatīta bez Ternovska klātbūtnes. Šajā sakarā mēs tam līdz galam nevaram piekrist, jo Ternovska sprieduma 72. un 73. paragrāfā Eiropas Cilvēktiesību tiesa nevis tikai garāmejojot, bet gan skaidri un konkrēti izanalizēja procesu Satversmes aizsardzības birojā un Ģenerālprokuratūrā un secināja, ka tas nenodrošina Konvencijas 6. panta garantijas. Tomēr, lai izvairītos no diskusijas par to, kā katrs lasa Ternovska spriedumu, mēs atsaucamies arī uz šā gada 21. jūlija spriedumu lietā “Miriana Petrova pret Bulgāriju”, kur tika izdarīti līdzīgi secinājumi, tikai bez šīs te nianšes, ka persona nebija ieradies uz tiesas sēdi. Proti, Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja 6. panta pārkāpumu tikai tādēļ, ka pieejas anulēšanas process iestādē nenodrošināja 6. panta garantijas un tāpat šīs te 6. panta garantijas nenodrošināja tiesas process, jo tiesa pēc Bulgārijas likuma nevarēja pārbaudīt pielaišanas anulēšanas iemeslu. Pieteicējs šajā lietā tiesvedību civillietā neturpināja, jo, tā kā ģenerālprokurora lēmums nebija pārsūdzams un atbilstoši apstrīdētajām normām pieteikuma iesniedzējs nevarēja saglabāt savu amatu, šāda tiesvedībai gluži vienkārši nebija jēgas. To, ka šāda tiesvedība būtu bijusi bezjēdzīga, mūsu ieskatā atzīst arī Saeima, jo tā norāda, es citēju: “privāttiesiskajā strīdā starp darbinieku un darba devēju lēmumu par atļaujas anulēšanas pamatotību nevar tikt vērtēta”.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka ar to vien, ka viņš nav turpinājis šo te bezjēdzīgo tiesas procesu ar bijušo darba devēju, apstrīdētajās normās paredzētā kārtība nekļūst tiesiska. Uz to joprojām ir attiecināmi Ternovska un Petrovas lietā izdarītie secinājumi, ka šāda kārtība kopumā neatbilst tiesībām uz tiesas pieejamību.

Tādējādi ar apstrīdētajām normām noteiktais ierobežojums nav attaisnojams, jo tas atņem tiesības uz taisnīgu tiesu pēc būtības.

Ja tomēr Satversmes tiesa uzskatītu, ka ir nepieciešams vērtēt šo te ierobežojumu samērīgumu, mēs uzskatām, ka arī šim kritērijam apstrīdētās normas neatbilst.

Attiecībā uz ierobežojumu tiesisko pamatu, mums nav informācijas, vai apstrīdētās normas būtu pieņemtas neatbilstošā procesuālā kārtībā. Tomēr mēs uzskatām, ka tās neatbilst tiem kvalitātes kritērijiem, kas ir izstrādāti gan Eiropas

Cilvēktiesību tiesas, gan Satversmes tiesas praksē un tas paredz prasības, kādam ir jābūt likumam, kas ierobežo pamattiesības.

Pirmkārt. Pamattiesības ierobežojošam likumam ir jābūt personai pieejamam. Speciāli attiecībā uz drošības iestādēm Eiropas Padome savā 1999. gada rekomendācijā ir īpaši uzsvērusi, ka šādiem dienestiem ir jādarbojas, pamatojoties uz likumiem, kas ir pilnībā publiski. No lietas materiāliem izriet, ka, papildus likumam “Par valsts noslēpumu”, speciālās atļaujas anulēšanas procesā tiek piemērota arī kāda Ministru kabineta apstiprināta instrukcija, kas ir slepena. Mūsuprāt, šīs lietas kontekstā šī instrukcija vispār nav jāņem vērā, jo ir skaidrs, ka tā nav pieejama privātpersonai. Attiecīgi tā nevar kalpot par pamattiesības ierobežojošu likumu.

Otrkārt. Likumam ir jābūt pietiekami skaidri formulētam, lai sniegtu adekvātu aizsardzību pret patvaļīgu iejaukšanos indivīda tiesībās. Mūsuprāt, apstrīdētās normas to nenodrošina, jo ļauj bez pamatojuma un pierādījumiem anulēt atļauju ikvienai personai. Apstrīdētās normas drošības iestāžu darbībā nepakļauj neatkarīgai kontrolei un neparedz adekvātas procesuālas garantijas pārbaudāmajai personai.

Kā tas izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses, tad jo īpaši gadījumos, kad valsts savu varu īsteno slepeni, piemēram, noklausoties telefona sarunas vai kontrolējot korespondenci, likumam jābūt īpaši skaidram un precīzam. Šāds secinājums izdarīts jau minētajā spriedumā “Zaharovs pret Krieviju”.

Personas pārbaude, kurai izsniedzama vai anulējama speciālā atļauja, tiek veikta slepeni. To pierāda arī izskatāmās lietas faktiskie apstākļi. Līdz ar to normatīvajam regulējumam būtu jāparedz skaidras garantijas gan personai, gan jānosaka skaidras pilnvaras kompetentajām iestādēm. Diemžēl apstrīdētās normas to nenodrošina.

Runājot par leģitīmo mērķi, mēs neapstrīdam, ka valsts drošība ir leģitīms mērķis. Taču šajā sakarā mēs vēlamies uzsvērt, ka tas ir vienīgais leģitīmais mērķis, par ko iet runa šajā lietā. Mēs šeit nevaram runāt par valsts starptautiskajām saistībām, kā tas bija 2005. gada lietā, jo šeit nav runa par Eiropas Savienības vai NATO konfidenciālo informāciju.

Izvērtējot apstrīdētās normas piemērotību, būtu noskaidrojams, vai apstrīdētās normas nodrošina valsts drošības aizsardzību arī praksē.

Attiecībā uz aizliegumu pārsūdzēt ģenerālprokurora lēmumu tiesā, mēs tik tiešām nesaprotam, kā šāds aizliegums veicina valsts drošību. Vai tik tiešām tas, ja šis jautājums tiktu skatīts tiesā, radītu kaut kādu papildus risku valsts drošības interesēm?

Mēs uzskatām, ka apstrīdētās normas tieši apdraud valsts drošību, jo tiek pieļauts, ka speciālās atļaujas var tikt anulētas nepamatoti un to neviens nevar pārbaudīt. It īpaši tad, ja no amatiem tiek atbrīvotas kādam subjektīvi nevēlamas personas. Mūsu ieskatā tam piemērs ir gan Ternovska gadījums, gan pieteikuma iesniedzēja gadījums, gan vairāki citi publiski izskanējuši gadījumi. Mēs arī uzskatām, ka apstrīdētajās normās paredzētais ierobežojums nav nepieciešams leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo leģitīmo mērķi var tikpat efektīvi, ja vēl ne efektīvāk, sasniegt, ja lēmums par speciālās atļaujas anulēšanu būtu pārsūdzams tiesā. Attiecīgi tiesa būtu tas neatkarīgais subjekts, kas izvērtētu gan to, vai pārsūdzētais lēmums par speciālās atļaujas anulēšanu ir pamatots, gan arī to, cik daudz un kādā apmērā personai ir jāļauj iepazīties ar pārbaudes lietas materiāliem.

Mēs piekrītam, ka šāds tiesas process, atbilstoši Latvijas tiesību sistēmai būtu administratīvais process, kurā ir piemērojams objektīvās izmeklēšanas princips.

Šajā sakarā, pirmkārt, jāņem vērā, ka iespēja pārsūdzēt tiesā lēmumu par pieejas liegšanu valsts noslēpumam ir paredzēta lielā daļā Eiropas valstu. Piemēram, Igaunijā, Lietuvā, Čehijā, Vācijā, Gruzijā, Ungārijā, Spānijā, arī Krievijā. Minētais apstāklis citastarpā apstiprina jau iepriekš minēto, ka mēs uzskatām, ka šie te ierobežojumi nav nepieciešami, lai Latvija varētu pildīt kādas savas starptautiskās saistības.

Otrkārt. Arī Latvijā procesuālie likumi, piemēram, Administratīvā procesa likuma 108.¹ pants, 108.² pants un 137. pants noteic kārtību, kādā ir izskatāmas lietas, kurās ir nepieciešams pārbaudīt valsts noslēpumu saturošu informāciju.

Turklāt, normatīvie akti arī noteic speciālu kārtību atsevišķām lietu kategorijām, kur gandrīz vienmēr ir jāsaskaras ar valsts noslēpumu. Tā Imigrācijas likuma 8.¹nodaļā ir paredzēta kārtība, kādā Augstākā tiesa izskata lietas par ārvalstnieku iekļaušanu tā saucamajā “melnajā sarakstā”.

Līdz ar to nevarētu rasties šaubas par to, ka nav šķēršļu, lai arī Latvijā paredzēts, ka lēmumus par speciālās atļaujas anulēšanu ir pārsūdzams tiesā.

Arī Saeima nav norādījusi, ka šāda kārtība apdraudētu valsts drošības intereses vairāk nekā apstrīdētajās normās paredzētā. Vienīgais iebildums pret tiesas kontroli, ko norāda Saeima un daļa no pieaicinātajām personām, ir tas, ka tiesnešiem, kuri izskatītu šādu lietu, arī būtu jāsaņem speciālā atļauja, kā tas šobrīd ir ģenerālprokuroram.

Mūsaprāt, šeit ir jāņem vērā vairākas ļoti būtiskas atšķirības.

Pirmkārt. Atbilstoši likuma "Par valsts noslēpumu" 12. panta trešajai daļai, ģenerālprokuroram pēc amata ir jābūt speciālajai atļaujai un tās anulēšanas gadījumā ģenerālprokurors zaudē amatu. Turpretī tiesnešiem šāda prasība nav noteikta. Attiecīgi, ja tiesnesim tiek anulēta speciālā atļauja, viņš nevar izskatīt konkrēto lietu, taču tas nav pamats, lai tiesnesi atbrīvotu no amata.

Otrkārt. Ģenerālprokurors Latvijā ir viens un pieņem lēmumu vienpersoniski. Turpretim tiesneši lietas var izskatīt koleģiāli, kā tas ir arī Imigrācijas likuma 8.¹ nodaļā noteiktajās lietās.

Treškārt. Ja neskatoties uz šiem te apstākļiem, kāds individuāls tiesnesis tomēr justos atkarīgs no valsts drošības iestādēm, šāds tiesnesis varētu atstāties no lietas izskatīšanas, pamatojoties, piemēram, uz Administratīvā procesa likuma 117. pantu. Ģenerālprokuroram šādas tiesības nav paredzētas.

Līdz ar to mūs ieskatā apstākļi, ka arī tiesnešiem būtu jāsaņem speciālā atļauja, nedod pamatu šaubām, ka tiesa, atšķirībā no ģenerālprokurora, būtu uzskatāma par neatkarīgu un objektīvu lēmumu pieņēmēju. Līdz ar to apstrīdētajās normās paredzētais ierobežojums nav nepieciešams, jo valsts drošības intereses var nodrošināt, mazāk ierobežojot privātpersonas tiesības.

Noslēdzot. Par šo te ierobežojumu atbilstību ir jāsamēro indivīdam radītais kaitējums ar sabiedrības ieguvumiem. Kaitējums, kas apstrīdēto normu piemērošanas rezultātā ir radīts pieteikuma iesniedzējam, ir ievērojams. Pieteikuma iesniedzējs nevar un nekad nevarēs uzzināt informāciju par sevi, kuras dēļ atļauja tika anulēta. Tāpat apstrīdēto normu dēļ pieteikuma iesniedzējs bija spiests pamest amatu, kurā bija strādājis pietiekami ilgi un arī turpmāk nevarēs strādāt tādos amatos, ar ko ir saistīta lielākā daļa no līdzšinējās karjeras. Līdz ar to šajā lietā nav jāatbild tikai abstrakts jautājums par to, vai speciālās atļaujas anulēšanai ir jābūt pārsūdzamai, bet gan tas, vai kopumā sekas, ko rada atļaujas anulēšana, var palikt bez tiesas kontroles.

A. Laviņš.

Jums viena minūte ir atlikusi no piešķirtā laika.

M. Pētersons.

Jā. Paldies.

Noslēdzot. Vienīgais apstrīdēto normu leģitīmais mērķis, ko šajā lietā norādu, ir valsts drošība. Tomēr, kā to Satversmes tiesa atzina jau Imigrācijas likumā lietā,

atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi un arī Eiropas Padomes rekomendācijām par nacionālās drošības dienesta kontroli, tiesas kontrole nedrīkst tikt pilnībā izslēgta tikai tāpēc, ka tiek pieminēta valsts drošība. Mūsuprāt, Imigrācijas likuma lietas secinājumi ir piemērojami arī šajā lietā.

Līdz ar to pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 92., 96. un 106. pantam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tā... Mēs dzirdējām samērā plašu argumentu klāstu attiecībā uz apstrīdēto normu atbilstību 92. pantam.

Ievērojot, ka pieteikumā Satversmes tiesai ir pieminēti daži aspekti par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 96. pantam un šajā tiesas sēdē tādu tiešu argumentāciju par atbilstību 96. pantam jūs nesniedzāt, mans jautājums — vai uzturat spēkā prasījumu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 96. pantam?

M. Pētersons.

Jā, mēs uzturam. Un es pamatošu, kā, mūsuprāt, tas, ka informācija, kas atrodas pārbaudes lietā par personu, ierobežo šīs personas tiesības uz privāto dzīvi, nav apstrīdams. Tas bija arī atzīts Ternovska lietā un virknē citu Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietu. Līdz ar to šeit jautājums ir tikai par samērīgumu. Un, vērtējot samērīgumu, mūsuprāt, 96. panta ierobežojums būs nesamērīgs tajā solī, kur mēs izvērtējam, vai ierobežojums ir noteikts ar kvalitātes prasībām atbilstošu likumu, proti, likums, kas nosaka jeb nenosaka personai tiesības iepazīties ar pārbaudes lietas materiāliem, pieļauj amatpersonu patvaļu neiepazīstinot personu ar šiem te materiāliem. Līdz ar to mēs... tas ir mūsu arguments, kādēļ veidojas neatbilstība 96. pantam.

Kā jau es minēju, šeit te argumenti pēc būtības, kādēļ apstrīdētās normas pieļauj amatpersonu patvaļu, ir tie paši, ko mēs izmantojam pie 92. panta, kādēļ tas nav efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis.

A. Laviņš.

Labi. Paldies par precizējošu skaidrojumu.

Kolēģi, vai ir jautājumi? Kolēģe Sanita Osipova.

S. Osipova.

Tomēr atgriezoties pie 96. panta. Jūs rakstījāt pieteikumu... vai pieteikuma iesniedzējs savu argumentāciju pauda, iekļaujot pieteikumā arī Ministru kabineta noteikumus Nr. 887. Jūs arī šobrīd viņus nenošķirat argumentējot. Taču par šiem noteikumiem lieta nav ierosināta. Vai jūs, runājot par to normu kopumu, par kurām lieta ir ierosināta, joprojām uzturat 96. panta aizskārumu un lūdzu šinī gadījumā pamatojiet ar tām normām, par kurām ir lieta ierosināta.

M. Pētersons.

Jautājums skaidrs. Paldies.

Tātad apstrīdētās normas, konkrēti 13. panta trešā un ceturtnā daļa, tās lasot kopsakarā, nozīmē, ka no brīža, kad ir pieņemts lēmums par speciālās atļaujas anulēšanu, personai ir liegta pieeja valsts noslēpumam uz mūžu. Šajā lietā šīs te normas pieteikuma iesniedzējam tika piemērotas tādējādi, ka pieteikuma iesniedzējs nevarēja iepazīties ar pārbaudes lietu. Ja mēs skatāmies no privātpersonas viedokļa, tad privātpersona jau nevar zināt, ar kādu pamatojumu pārbaudes lieta ir klasificēta. Ģenerālprokurora lēmumā, kā tas ir...

S. Osipova.

Tur var būt arī privātā dzīve, bet var arī nebūt.

M. Pētersons.

Mūsaprāt, situācija, kad speciālā atļauja tiek anulēta un informācija par to nekādā veidā neattiecas uz šo personu, nav iespējama. Lai lēmumu pamatotu, ir jābūt kaut kādai informācijai, kas attiecas uz personu. Un šī te informācija mūsu ieskatā vienmēr ierobežo personas privāto dzīvi.

S. Osipova.

Vai jūs varat uz judikatūru kādu atsaukties, kāpēc jūs šādi ielasāt?

M. Pētersons.

Nu, piemēram, mēs esam atsaukušies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu “Rotaru pret Rumāniju”, kurā ir atzīts, ka informācijas glabāšana par personu pati par sevi un liegums personai ar to iepazīties ierobežo Konvencijas 8. panta cilvēktiesības. Līdz ar to mēs neapstrīdam, ka valsts drošība noteikti daudzos gadījumos ir attaisnojums, lai vismaz kaut kādā daļā neiepazītos, bet, lai mēs sabalansētu šīs abas intereses — privāto dzīvi un valsts drošību, ir jābūt efektīvam mehānismam. Tā kā šis mehānisms apstrīdētajās normās nav, tad tiek pieļauta amatpersonu patvaļa un neatbilstība tam 6. pantam.

S. Osipova.

Atgriežoties atpakaļ pie 13. panta trešās un ceturtais daļas. Šeit jau ir noteikts tikai tas, ka personai ir liegta pieeja valsts noslēpumam. Un tas, kas tiek nomarkēts ar to zīmogu — valsts noslēpums — patiesībā to nenosaka apstrīdētās normas.

M. Pētersons.

Te ir jāatgriežas atkal pie tā, kā normas piemēro šajā lietā. Ģenerālprokurors norādīja, ka pārbaudes lieta ir valsts noslēpums, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 887.

S. Osipova.

Jā, par kuriem nav ierosināta lieta.

M. Pētersons.

Par to nav ierosināta lieta. Bet mēs nevaram ģenerālprokurora vietā zināt, kurš noteikumu punkts no 887. bija par pamatu.

S. Osipova.

Tātad patiesībā tā ir piemērošanas problēma 96. panta sakarā.

M. Pētersons.

Piemērošanas problēma...

S. Osipova.

Apstrīdēto normu piemērošanas problēma.

M. Pētersons.

Ja apstrīdētās normas uzliktu skaidru pienākumu iepazīstināt personu ar pārbaudes lietu, ciktāl to pieļauj valsts drošības vai citi apsvērumi, tad mums būtu efektīvāks mehānisms, kas ļautu privātpersonai uzzināt, ar kuru no 887. noteikumu punktiem...

S. Osipova.

Te mēs griežamies atpakaļ pie Satversmes tiesas prakses, kura ir teikusi, ka apstrīdētās normas neliedz personu iepazīstināt, ka šis aizskārums nav īsti apstrīdētajās normās iekšā, bet tā ir piemērošanas problēma.

M. Pētersons.

Jā. Bet tādā gadījumā mēs varētu atgriezties vispār pie tā, ka pietiek tikai ar Satversmi un mums nevajag nekādu regulējumu. Mūsaprāt, Satversmes normas, tajā skaitā 96. pants, prasa kaut ko vairāk, lai būtu procedūra, kas vismaz līdz iespējamam minimumam samazina valsts patvaļu. Apstrīdētās normas to nenodrošina, tādēļ mēs uzskatām, ka ierobežo... un nesamērīgi ierobežo arī 96. panta tiesības.

S. Osipova.

Paldies. Jūsu pozīcija ir skaidra.

L. Liepa.

Godātā tiesa!

Es tikai gribēju nedaudz papildināt, ka pat tad, ja mēs atzītu to par piemērošanas problēmu, mums nav mehānisma, kā mēs varētu koriģēt, pārbaudīt un novērtēt, vai arī tātad šo nepareizo interpretāciju, nepareizo piemērošanu ieguldīt tādās sliedēs, kā Satversmes tiesa to 2003. gada lietā, Ternovska lietā, ir lēmusi. Tātad mums nav efektīva mehānisma.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies par atbildēm.

S. Osipova.

Es vēl labprāt gribētu pabeigt, kas man lietā ir nepieciešams.

A. Laviņš.

Lūdzu, kolēģe Sanita Osipova turpinās ar jautājumiem.

S. Osipova.

Jā... Šinī gadījumā es gribētu... par 96. pantu man ir vairāk vai mazāk skaidrs, jūs maz runājat arī par 106. pantu un par 106. panta aizskārumu man ir patiesībā divi jautājumi. Tātad 106. pantu jūs skatījāt... persona zaudē darbu un jūs tikai garāmejojot, arī tagad runājot garāmejojot un pieteikumā arī ir garāmejojot... tas nākotnē sagaidāmais aizskārumus, jo 13. panta ceturtā daļa arī turpmāk liedz pieeju valsts noslēpumam. Vai jūs varētu šeit argumentēt vairāk?

M. Pētersons.

Tieši tā. Manuprāt, pieteikumā mēs jau arī norādījām, ka 106. pants tiek ierobežots divējādi. Pirmkārt, tas liedz saglabāt esošo nodarbošanos, kā tas bija pieteikuma iesniedzēja gadījumā, otrkārt, tas liedz arī nākotnē ieņemt tādus amatus un veikt tādus amata pienākumus, kuriem ir nepieciešama speciālā atļauja. Tas tieši izriet no 13. panta ceturtās daļas. Lūk, un šie abi ierobežojumi arī ierobežo tātad 106. panta pamattiesības. Tas, kādēļ tas ir nesamērīgs ierobežojums, šeit ir divi apsvērumi. Pirmais ir būtībā līdzīgs, kā attiecībā uz 96., ka ir iespējams 106. panta pamattiesības ierobežot patvaļīgi, respektīvi, atlaist personas no darba, kuras nav jāatlaiž, teiksim tā... Un, otrkārt, šeit ir arī aspekts, ko lietas materiālos ir uzsvēris tiesībsargs, proti, ka šīs te radītās sekas jau tālāk vērtējot ierobežojuma samērīgumu, nav līdz galam samērīgas situācijās, kur, piemēram... mēs nezinām, iespējams, pārkāpums ir bijis ļoti formāls. Tad šī te formālā pārkāpuma dēļ visu dzīvi attiecīgā persona nevarēs ieņemt noteiktus amatus.

S. Osipova.

Paldies.

Tālāk es gribētu nedaudz konkretizēt prasījuma robežas. Tātad apstrīdētās normas ir ļoti apjomīgas, saturīgas, tur ir iekšā fantastisks tvērums. Sakiet, lūdzu, cik tālu jūs apstrīdat katru no apstrīdētajām normām?

M. Pētersons.

Nu, vispirms laikam tad es gribētu atkāpties soli atpakaļ, kāpēc mēs viņas apstrīdam visas kopā, nevis atsevišķi kādu panta daļu kādam Satversmes pantam. Mēs uzskatām, ka... nu, var piekrist Saeimai, ka ir tā, ka apstrīdētās normas nosaka no vienas puses procedūru, kādā anulē atļauju, pēc tam otras puses — sekas, kas rodas anulēšanas gadījumā. Bet es gribu vērst tiesas uzmanību, ka šis ir tas gadījums, kad procedūru no sekām nevar atdalīt. Un viens no piemēriem, kas, manuprāt, to uzskatāmi parāda, ir tas, ka mēs tādēļ, ka sekas ir tādas, ka personai ir jāatstāj amats, mēs uzskatām, ka arī procedūra citastarp ir netaisnīga, neefektīva, jo arī ģenerālprokuroram būtu jāzaudē amats, piemērojot apstrīdētās normas. Līdz ar to šīs sekas tieši ietekmē procedūru. Un otrādi. Savukārt procedūra, kas, mūsaprāt, ir neatbilstoša Satversmei, noved pie tā, ka mēs nezinām, vai katrā konkrētajā gadījumā 96. un 106. panta ierobežojumi ir samērīgi, respektīvi, vai radītās sekas ir samērīgas. Tā iemesla dēļ mēs šīs te normas esam skatījuši kā kopumu, ko nevar atsevišķi atdalīt.

Ja konkrēti par pantiem. Tad 11. pantā mūs neapmierina teikuma daļa... piektās daļas vārdi, ka “lēmums ir pārsūdzams ģenerālprokuroram, kura lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams”. 13. panta trešā daļa. Visa trešā daļa. Un 13. panta ceturtajā daļā vārdi, kas sākās... “tas ir pietiekams pamats uzskatīt, ka šī persona neatbilst ieņemamajam amatam, kas saistīts ar valsts noslēpuma izmantošanu vai tā aizsardzību. Šāda persona pēc galīgā lēmuma pieņemšanas nekavējoties pārceļama darbā, kas nav saistīts ar valsts noslēpumu vai ar to izbeidzamas darba dienesta attiecības un turpmāk tai ir liegts saņemt speciālo atļauju.”

S. Osipova.

Tā, liels paldies par šo precizējumu. Un tomēr atgriezāties atpakaļ.

Ja jūs sakāt, ka jūs piekrītat Saeimai, ka prasījumu varētu sadalīt divās daļās, tad kāpēc jūs tomēr joprojām turpināt runāt par vienotu regulējumu, kaut arī šajā regulējumā ir noteikti divi atšķirīgi procesi?

M. Pētersons.

Mēs nepiekrītam, ka var sadalīt. Mēs piekrītam, ka vienu nosaka... ka procesu nosaka sekas. Bet, mūsaprāt, ir vairāki piemēri, ka šīs te sekas ietekmē procedūru. Es jau minēju, piemēram, ar ģenerālprokuroru. Viņa gadījumā tās 13. panta ceturtajā daļā noteiktās sekas ietekmē viņa neatkarību. Attiecīgi arī mēs uzskatām, ka ja noņemtu, piemēram, ceturto daļu nost, tad, iespējams, ģenerālprokurors nebūtu tik neefektīvs līdzeklis, kā mēs to esam pamatojuši. Līdz ar to tas ir jāskatās kopsakarā. Tādējādi, piemēram, 92. pantam neatbilstība tiek atspoguļota visās apstrīdētajās normās. Savukārt tas pats attiecas uz 96. un 106. pantu, jo, kā jau es minēju, mūsu arguments ir tas, ka netiek aizsargāta privātpersona no valsts patvaļas. Viņa netiek aizsargāta, jo procedūra, kas noteikta 11. panta piektajā daļā un 13. panta trešajā daļā, to neaizsargā. Savukārt, tiešais aizskārums ir no 13. panta ceturtajā daļā paredzētajām sekām.

S. Osipova.

Tā, man ir pēdējais jautājums. Jūs teicāt, ka leģitīmo mērķi varētu sasniegt, novirzot arī šo pārsūdzību uz izskatīšanu tiesā administratīvajā procesā. Jūs minējāt valstis, kurās šādi arī notiek. Bet arī šeit jau personai tik vai tā tiek ierobežotas tiesības, jo, piemēram, viņu pārstāv advokāts, kuram ir atļauja iepazīties ar valsts noslēpumu un pati persona to nemaz neuzzina. Tiesneši iepazīstas ar visiem materiāliem, pati persona nemaz visus materiālus neuzzina. Kur ir tā robeža, ciktāl jūs uzskatāt, ka būtu pieļaujams tiesību ierobežojums, jo arī novirzot to procesu uz tiesu tik vai tā personai saglabājas kaut kādi tiesību ierobežojumi.

M. Pētersons.

Šeit ir runa par vispārējiem tiesību principiem, ko mēs nevaram abstrakti noteikt, ka vienmēr drošības intereses prevalē un privātpersonas tiesības vienmēr būs vājākas. Mēs to taisnīgo līdzsvaru varam atrast tikai katrā konkrētā lietā. Un līdz ar to ir jautājums par šo te procedūru, kā mēs šo taisnīgo līdzsvaru meklējam. Mūsaprāt tiesas process ir tas optimālākais process, kur šo taisnīgo līdzsvaru mēs varam atrast. No praktiskās puses tas nozīmē, ka tiesa ar neatkarīgu, objektīvu skatienu novērtē lietas materiālus un var saprast, cik daudz konkrētajai personai no lietas materiāliem var atklāt. Kamēr, ja šo vērtējumu veic pati persona, kas izdod nelabvēlīgu administratīvo aktu, ir pašsaprotami, ka tādās šaubīgās situācijās labāk ir nesarežģīt

dzīvi un personai nerādīt lietas materiālus. Līdz ar to šeit uzsvars ir uz vārdu “procedūra”. Tiesa būtu tā procedūra, kur mēs varētu atrast taisnīgāko līdzsvaru.

L. Liepa.

Ja drīkst papildināt.

Godātā tiesa! Mēs neesam papildus īpaši pievērsuši uzmanību tam procesam, attiecībā uz kuru mēs varētu attiecināt taisnīgas, efektīvas tiesas piemēru. Taču jau šobrīd administratīvās tiesas praksē ir tāda lietu kategorija, kurās tiek izskatītas lietas ar ierobežotu pieejamību informācijai. Šajās lietās arī piedalās zvērināti advokāti, kas ir tam īpaši... nu, ja varētu tā sacīt, atlasīti, un tiem ir piemēroti noteikti tiesību ierobežojumi, proti, tiem nav tiesību runāt ar savu klientu par tiem materiāliem, ar kuriem advokāts iepazīstas lietas izskatīšanas gaitā, taču šeit ir ievērots pats būtiskākais standarts — šis klients, kura tiesības ir aizskartas, ir pārstāvēts, viņa tiesības – tiesības uzklaut – ir pilnībā ievērotas. Šādi procesi ir vairākās valstīs, ko minēja kolēģis Pētersons.

Galū galā var radīt arī procesu, kāds tas ir, piemēram, Lielbritānijā ar tā saucamajām speciālajām tiesām, kur ir persona, kuras tiesības ir aizskartas, ar savu advokātu zināmā mērā tādā atklātākā procesa daļā, un savukārt viņi aiziet un viņu vietā stājas valsts īpaši atlasīts advokāts, īpašs, tātad arī ar pielaidi apveltīts advokāts, kurš jau klientam klāt neesot runā par to dokumentu daļu, par to materiālu daļu, kurai pieeja ir ierobežota un kur viņa klientam šīs pieejas vairs nav. Tātad šajā gadījumā mēs redzam, ka... ne jau nu tā, ka mums būtu jākopē citu valstu pieredze, bet ir valstis, kurās šis jautājums ir atrisināts ārkārtīgi vienkārši un viegli. Un tātad pats svarīgākais, kā jau kolēģis to uzsvēra, ir jābūt efektīvam līdzeklim, kurā tiek ievērotas tās aizskartās tiesības, kuras šobrīd netiek ievērotas.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi, Paldies.

Lūdzu, tiesnese Ineta Ziemele uzdod jautājumu.

I. Ziemele.

Jā, paldies.

Man viens ļoti neliels jautājums. Faktiski tāds turpinājums tiesneses Osipovas jautājumam. Tas var palīdzēt summēt to, ko jūs izrunājāt. Jūs varat tā ļoti precīzi uzskaitīt, kas tad, jūsuprāt, ir 92. panta pirmā teikuma saturā tiesības un likumiskās intereses, kas jūsu faktiskajā situācijā, pārstāvētā pieteicēja faktiskajā situācijā, tiek aizskartas... Tā pavisam konkrēti — viens, divi, trīs... Un īpaši pievēršot uzmanību tam, kas tik tikko izskanēja arī no jums saistībā arī ar 13. pantu — vai jūs šajās tiesībās vai likumiskajās interesēs arī ieskaitāt šo, kā jūs teicāt, tiesību vai iespēju nākotnē tomēr saņemt pieeju valsts noslēpumam. Vai tā ir, jūsuprāt, arī tiesība vai likumiskā interese?

M. Pētersons.

Pieeja valsts noslēpumam pati par sevi nav pamattiesība kā tāda. Bet tā kļūst par pamattiesību sastāvdaļu tad, kad pieejai valsts noslēpumam ir priekšnoteikums, lai tiktu īstenotas citas tiesības. Konkrētajā lietā tiesības un likumiskās intereses tiek ietekmētas ar 106. panta ierobežojumu, proti, tas ir aizliegums turpināt ieņemt amatu, kā arī ierobežojums turpmāk veikt amatus, kuriem nepieciešama speciālā atļauja veikt šādus amata pienākumus. Tāpat tiesības un likumiskās intereses ir iepazīties arī ar pārbaudes lietas materiāliem katrā konkrētajā gadījumā, cik tas ir pieļaujams, ko aizsargā 96. pants. Šo apsvērumu dēļ mēs uzskatām, ka tiesības uz pieeju valsts noslēpumam ir tiesības un likumiskās intereses Satversmes 92. panta pirmā teikuma izpratnē.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Mēs noteikti gribētu papildināt un īpaši uzsvērt to, ka šīs tiesības ir liegtas *in perpetuum*, tātad nav termiņa ierobežojuma. Ņemsim tādu triviālu piemēru, kur, teiksim, šīs tiesības tiek ierobežotas tādēļ, ka konkrētajai personai ir slikti kontakti. Teiksim tā, nepareizi draugi, par kuriem viņš var zināt vai nezināt. Apzinoties un atzīstot, ka tāda problēma pastāv, cilvēks ar mieru pieņem, ka šajā konkrētajā brīdī viņam ir liegta pirmās, otrās, trešās pakāpes šī pieeja. Taču mēs esam laicīgi. Mums šie sliktie draugi mirst. Un tātad iestājas brīdis, kurā mums vairs nav šo ierobežojumu. Taču likumdevējs to nav ņēmis vērā un situācija, kurā šādu negatīvu iemeslu vairs nav, tie izzūd, ierobežo mūs uz visu mūsu atlikušo laiku, ja mums gadās pārdzīvot mūsu sliktos draugus, tad būtu tiesības, kuras visādi citādi nebūtu jāierobežo.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tā... tiesnesis Kaspars Balodis uzdod jautājumu. Lūdzu!

K. Balodis.

Jā, es gribētu pajautāt jūsu viedokli par atziņu, ko Satversmes tiesa jau vairāk nekā desmit gadus ar tādu ļoti augstu vispārinājuma pakāpi ir paudusi savā patstāvīgajā judikatūrā, proti, ka prokuratūru Latvijā var uzskatīt par efektīvu un pieejamu aizsardzības līdzekli, jo prokurora statuss un loma likumības uzraudzībā nodrošina sūdzību neatkarīgu un objektīvu izskatīšanu. Un uz šā pamata daudzkārt apstrīdētās normas ir atzītas par atbilstošām Satversmes 92. pantam.

Es gribētu tomēr gūt tādu skaidrību, kā jūs tiekat tam pāri un kāpēc jūs tieši šajā gadījumā uzskatāt, ka tas ierobežojums ir nesamērīgs. Varbūt jūs vienkārši gribat tikai, lai tas process kaut kā uzlabotos, bet tas varbūt ir tikai tiesību politisks jautājums?

M. Pētersons.

Jautājums skaidrs. Paldies.

Pirmkārt, mēs neapstrīdam šo te atziņu, kas ir izteikta vairākos Satversmes tiesas spriedumos, ka principā prokuratūra ir efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis. Mēs uzskatām, ka tikai konkrētajā jautājumā par speciālo atļauju anulēšanu sūdzības procesa ģenerālprokuroram nav efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, ka persona, par kuru tiek sniegta sūdzība, ir tā pati persona, kas var ietekmēt darba tiesiskās attiecības ģenerālprokuroram. Respektīvi, SAB var panākt to, ka persona, kas pilda ģenerālprokurora pienākumus, šos pienākumus vairs nevar pildīt. Un tieši šī te iemesla dēļ, mūsuprāt, ir pieļaujams izņēmums no vispārīgā secinājuma, ka prokuratūra kopumā un daudzos jautājumos ir neatkarīgs un objektīvs līdzeklis. Par to, ka no šī te principa ir pieļaujami izņēmumi, manuprāt, to pamato arī Satversmes tiesas spriedums lietā par kriminālprocesa atjaunošanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

K. Balodis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Nav citu jautājumu? Nebūs?

Vai Saeimas pārstāvei būs jautājumi?

I. Tralmaka.

Jā, paldies. Būs daži jautājumi.

Mans pirmais jautājums varbūt ir saistīts ar... Sakiet, lūdzu, kādas funkcijas pilda lidostas drošības dienests un viņa vadība?

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa, godātā kolēģe!

Mēs esam iesnieguši materiālus, no kuriem izriet, ka mūsu pārstāvētā klienta darba tiesiskās attiecības ar lidostu tikai noteiktā daļā ir publiski apspriežamas. Pirmkārt, par konkrētām attiecībām, kādas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam ir bijušas ar viņa bijušo darba devēju, mūsu informācija ir ļoti ierobežota, jo mūsu pārstāvamais klients nemaz nebija tiesīgs sniegt mums pilnu informāciju par savām darba tiesiskajām attiecībām, vēl jo vairāk tajā daļā, kurā šīs attiecības ir pakļautas speciālās atļaujas regulējumam.

Ja jūs interesētu viss šī drošības dienesta funkciju uzskaitījums, mēs varam vērst jūsu uzmanību uz materiāliem, kas ir iesniegti...

M. Pētersons.

Pieteikuma 2. pielikums, kur ir amata apraksts. Tur ir uzskaitīts.

A. Laviņš.

Nē, motivējiet šo jautājumu.

I. Tralmaka.

Nē, tas ir tas, ko es gribēju tieši. Es vairāk gribēju tās funkcijas, kas izriet no normatīvajiem aktiem, jo lidostas drošības dienests un tā vadībai ir ļoti reglamentēta

profesija valsts akciju sabiedrībā un tās prasības, kas izriet no normatīvajiem aktiem un tās prasības, kam ir jāpakļaujas drošības dienesta darbiniekiem.

A. Laviņš.

Mans jautājums vairāk bija: kā šī informācija ir nozīmīga, lai mēs izvērtētu apstrīdēto normu atbilstību pieteikumā norādītajām Satversmes normām.

I. Tralmaka.

Jā. Mans jautājums saistīts ar to, ka pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka viņa amats ir privāts, viņi pilda privātas funkcijas un līdz ar to arī darba attiecības pēc savas būtības un funkcijas, ko viņi veic, ir tīri privāttiesisks. Tad ir jautājums tāds: kā valstī regulētas un ļoti diezgan stingri regulētu prasību likumā iekļaušanu varētu tikt vērtēta kā pilnīgi privātas funkcijas un privāts darbs.

A. Laviņš.

Jā, šādi argumenti bija minēti. Lūdzu, sniedziet atbildi!

M. Pētersons.

Jā, funkcijas un pienākumi ir noteikti amata aprakstā un tajā laikā, kad pieteikuma iesniedzējs ieņēma šo amatu, normatīvie akti neparedzēja neko pretrunā ar šo te amata aprakstu. Līdz ar to es domāju, ka, ja jūs interesē par smalkākām detaļām, ko pieteikuma iesniedzējs savā darbā darīja, tad tā ir informācija, ko viņš nav tiesīgs izpaust. Mēs nevaram to komentēt.

I. Tralmaka.

Mans jautājums nebija par detaļām. Mans jautājums ir, vai lidostas drošības dienests pilda tādas funkcijas, kā, piemēram, cilvēku pārmeklēšana vispārīga, kā viņu mantu pārmeklēšana, piekļuve... nu, tāda veida kontroles un uzraudzības funkcijas.

M. Pētersons.

Tāda veida funkcijas pilda. Tiesa gan, ne pats pieteikuma iesniedzējs, bet viņa pakļautībā esoši darbinieki tādas funkcijas pilda.

I. Tralmaka.

Paldies.

Tad man vēl bija jautājums par to, vai jūs piekrītat tam, ka, ja speciālā atļauja ir anulēta pienācīgā procesā un tiešām pastāv šaubas par personas lojalitāti un uzticamību, ka nebūtu pieļaujams, ka šādas personas turpmāk strādā ar valsts noslēpumu.

M. Pētersons.

Te ir jautājums, ko mēs saprotam ar “pienācīgu procesu”?

I. Tralmaka.

Ar pienācīgu, atbilstošu 92. panta prasībām.

M. Pētersons.

Ja, teiksim, visi mūsu iebildumi, kas ir šajā lietā, tiktu atzīti par pamatotiem, un būtu tāds process, kurā personai tik un tā beigās tiek anulēta speciālā atļauja, tad, jā, mēs atzītu tajā daļā par ierobežojumu attiecībā uz konkrēto amatu... jā... ka šādas sekas var būt. Bet tur būtu jāskatās no konkrētā pārkāpuma, vai ir samērīgas sekas visu mūžu liegt pieeju valsts noslēpumam.

I. Tralmaka.

Sakiet, lūdzu, vai jūsuprāt Satversme prasa, lai persona tiktu iepazīstināta ar speciālās atļaujas anulēšanas pamatiem tieši rakstveidā?

M. Pētersons.

Tas tieši neizriet no Satversmes teksta, taču persona ir jāuzklausā. Un mūsuprāt nav nekāda iemesla, lai personu efektīvi neuzklausītu, šos te iemeslus norādot rakstveidā. Tas ir tieši saistīts ar to, lai šī procedūra būtu efektīva.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Es varētu atļauties papildināt šeit. Redzat, tā problēma ir tā, ka gan jūsu atbildes rakstā, tātad Saeimas pārstāve, gan arī vairākas no pieaicinātajām personām eksperta kapacitātē norāda, ka problēmas jau nav tāpēc, ka lēmums, kas ir pieņemts un ar kuru nav iespējams iepazīties lēmuma adresātam, ir rakstveidots. Taču

pārrunas, kuras var rīkot attiecīga drošības iestāde, norisinās tikai mutvārdos. Tātad mums šeit nav iespēju salīdzināt to informāciju, to argumentāciju, kas jautājuma formā vai pieņēmuma formā tiek mutiski pasniegta konkrētajam adresātam ar to rakstveidoto dokumentu, uz kura pamata viņa tiesības ir būtiski un uz visu mūžu ierobežotas. Tātad mūsaprāt šeit ir diezgan būtiska atšķirība. Viens ir — ko es lasu, un viens ir — kā es to pasniedzu cilvēkam, kurš nevar lasīt šo pašu dokumentu.

A. Laviņš.

Jā, atbilde ir skaidra.

Lūdzu, vai vēl būs jautājumi?

I. Tralmaka.

Bija jautājums... Vienu mirklīti... Jā, jautājums precizējošs. No jūsu konstitucionālās sūdzības iesniegtās un arī no jūsu uzstāšanās nav īsti skaidrs, vai šiem te jautājumiem par anulēšanu speciālās atļaujas, jūsuprāt, būtu jāpiemēro tiesība uz taisnīgu tiesu garantijas vai tiesība uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli garantijas?

M. Pētersons.

Tiesība uz taisnīgu tiesu garantijas.

I. Tralmaka.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Paldies par sniegtajām atbildēm.

Turpinām lietas dalībnieku uzklaušīšanu.

Vārds faktisko apstākļu izklāstam un juridiskā pamatojuma sniegšanai tiek dots Saeimas pārstāvei. Lūdzu! Jums arī maksimāli pieļaujama laiks šai procesuālajai darbībai — pusstunda. Jūs, protams, varat arī ātrāk, bet tas laiks ir jūsu. Lūdzu, jums vārds.

I. Tralmaka.

Paldies, godātā tiesa!

Izskatāmajā lietā Saeima jau ir sniegusi savu atbildes rakstu un lūgusi izbeigt tiesvedību daļā par likuma “Par valsts noslēpumu” 13. panta trešo daļu un 11. panta piekto daļu. Tāpat Saeima ir lūgusi atzīt 13. panta ceturto daļu par atbilstošu Satversmei.

Saeima uztur šajā atbildes rakstā paustos apsvērumus un lūgumus un es savā uzrunā uzsvēršu tikai būtiskākos no tiem aspektiem, kas ir jau minēti atbildes rakstā.

Sev atvēlēto uzrunas laiku es sadalīšu divās daļās. Pirmkārt, es pievērsīšos argumentiem, kuru dēļ tiesvedība daļā par 13. panta trešo daļu un 11. panta piekto daļu būtu izbeidzama un tālāk, savas uzrunas otrajā daļā, es pievērsīšos argumentiem, kuri apstiprina 13. panta ceturto daļas atbilstību Satversmei.

Tomēr pirms pievērsties juridiskajiem argumentiem, es ar godātās tiesas atļauju gribētu ļoti īsi iezīmēt dažus apstākļus, kam ir nozīme izskatāmajā lietā un aplūkojot šo lietu kopumā.

Izskatāmā lieta ir saistīta ar valsts noslēpumu. Ikdienā ar to darboties ir nepieciešams ļoti nelielai sabiedrības daļai. Ja mēs runājam par anulēšanu, šie lēmumi attiecas uz vēl ierobežotāku sabiedrības daļu. Es pat teiktu, ka tā ir ļoti specifiska profesionāļu daļa, kura lielākā vai mazākā mērā pilda vienu no valsts pamatfunkcijām — valsts drošības aizsardzības funkciju.

Šī lieta tomēr ir ļoti nozīmīga visai sabiedrībai kopumā vairāku iemeslu dēļ.

Pirmkārt, kā es jau teicu, tā skar valsts drošību. Tas ir jautājums, kas nodarbina ne tikai valsts drošības iestādes, bet pēdējos gados uztrauc ikvienu sabiedrības locekli. Drošība šobrīd nav maznozīmīgs jautājums.

Otrkārt, tā attiecas uz piekļuvi valsts noslēpumam. Process, kurš ir un kuram ir jābūt saistītam ar lielāku vai mazāku slepenību. Šī iemesla dēļ tas vienmēr sabiedrībā raisīs diskusijas un raisīs arī jautājumus. No tā izvairīties nav iespējams un patiešām, manuprāt, nav arī vajadzīgs.

Tomēr šodienas sēdē es vēlētos vērst godātās tiesas uzmanību uz to, ka priekšstati par speciālās atļaujas piešķiršanas un anulēšanas procesu līdz šim ir balstījušies uz samērā selektīvu un vienpusēju informāciju par tā norises kārtību.

Gatavojoties šodienas sēdei, es pavadīju zināmu laiku pētot presi un dažādus rakstus par to, kā šis process tiek atspoguļots presē, īpaši gadījumos, kad ir atteikts piešķirt speciālo atļauju. Ko no tā var secināt? Viens no spilgtākajiem secinājumiem ir tāds, ka privātpersonas vienmēr var izvēlēties, kādu informāciju atklāt un cik daudz informācijas atklāt no sava skatupunkta un ko komentēt. Tajā pašā laikā valsts

komentāri šādos gadījumos parasti aprobežojas ar diezgan īsām un neitrālam frāzēm, kuras par konkrēto lietu nepasaka absolūti neko. Īpaši valsts drošības iestādes ir saistītas ar slepenības, ar konfidencialitātes un visvairāk jau, ņemot vērā šo lietu raksturu, arī ar diskrētuma pienākumu. Tādēļ valstij gandrīz nav iespējas sniegt nekādu objektīvu informāciju par katru konkrēto procesu un nav arī iespējas uz izskanējušajiem komentāriem atbildēt pēc būtības. Un to mēs arī no valsts drošības iestādēm sagaidām.

Tādēļ, manuprāt, šajā tiesas procesā ir īpaši svarīgi uzklaut tieši jomas praktiķu — valsts drošības iestāžu un Ģenerālprokuratūras — viedokli un apsvērumus. Šie viedokļi saprotamu iemeslu dēļ publiskajās debatēs neparādās.

Tālāk. Pievēršoties lietas juridiskajiem jautājumiem, es vispirms vēlētos iezīmēt izskatāmās lietas robežas. Izskatāmajā lietā ir apstrīdētas trīs konkrētas normas, kuras pēc savas būtības un jēgas ir iedalāmas divās daļās. Pirmajā daļā ir normas, kuras reglamentē speciālās atļaujas anulēšanas lēmuma pārsūdzības kārtību un tā ir 13. panta trešā daļa un 11. panta piektā daļa. Un tad otrajā daļā ir norma, kura reglamentē speciālās atļaujas anulēšanas tiesiskās sekas, attiecīgi tā ir 13. panta ceturtnā daļa.

Saeima uzskata, ka šīs normas ir jāvērtē konkrētās lietas apstākļu gaismā, proti, speciālās atļaujas anulēšanas pamati pieteikuma iesniedzējam ir divi. Tā ir likuma “Par valsts noslēpumu” 9. panta trešās daļas 6. punkts — ir apšaubīta pieteikuma iesniedzēja lojalitāte vai spēja saglabāt valsts noslēpumu un tas ir arī 13. panta pirmās daļas 2. punkts — ir konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējs ir pārkāpis valsts noslēpuma aizsardzības noteikumus.

Pie tam būtiski ir ņemt vērā arī to, ka laikā, kad pieteikuma iesniedzējam amata pienākumu pildīšanai bija nepieciešama speciālā atļauja, viņš bija nodarbināts valsts akciju sabiedrībā un pildīja tāda amata pienākumus, kuram izvirzāmās prasības ir noteiktas gan likumā “Par aviāciju”, tam pakārtotos normatīvos aktos, gan arī starptautiskos dokumentos. Piemēram, Eiropas Savienības regulās. Kā piemēru es varu minēt regulu ar numuru 300/2008. Šis amats, un es uzsveru, tiešā veidā skar valsts drošību un ne tikai valsts drošību, bet arī starptautiskās civilās aviācijas drošību. Šis aspekts ir īpaši būtisks vērtējot to, cik lielā mērā šāda amata ieņēmēji pilda vai nepilda valsts vai privātas funkcijas.

Turpmāk es analizēšu katru no šīm manis pieminētajām apstrīdētajām normu grupām atsevišķi.

Attiecībā uz likuma “Par valsts noslēpumu” 13. panta trešo daļu un 11. panta piekto daļu, Saeima ir lūgusi izbeigt tiesvedību saistībā ar to, ka šo jautājumu Satversmes tiesa jau ir izspriedusi 2003. gada 23. aprīļa spriedumā lietā Nr. 2003-20-01-03.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka šobrīd ir mainījušies vai nu faktiskie vai tiesiskie apstākļi. Šajā tiesas sēdē pieteikuma iesniedzējs nav norādījis, kādi ir šie apstākļi, bet no konstitucionālās sūdzības tas ir redzams. Tomēr sēdē argumenti izskan tieši tādi paši, kādi izskanēja 2003. gadā. Nav nekā jauna, nav argumentu un nav jaunu pamatojumu. Saeima uzskata, ņemot vērā to, ka ne 2003. gadā, ne šobrīd Satversme neuzliek likumdevējam pienākumu noteikt tieši tiesu par pārskata mehānismu speciālās atļaujas anulēšanas lēmumiem. Likumdevēja uzdevums ir radīt mehānismu, kurš dod iespēju panākt efektīvu šādu lēmumu izvērtēšanu pēc būtības.

2003. gadā Satversmes tiesa atzina, ka likumdevējs šo uzdevumu ir izpildījis. Saeimas ieskatā šobrīd nav tādu jaunu būtisku apstākļu, lai šo secinājumu atzītu par novecojušu. Ar ko Saeima savus apgalvojumus pamato? Šeit ir vairāki argumenti.

Pirmkārt. Apstrīdēto normu būtība abās lietās neatšķiras. Tā paredz identisku attiecīgā valsts drošības iestādes lēmumu pārsūdzēšanas kārtību. Šis lēmums tāpat kā 2003. gadā vispirms ir pārsūdzams Satversmes aizsardzības biroja direktoram un pēc tam ģenerālprokuroram.

Otrkārt. Lēmums vēl joprojām attiecas uz tiesībām, kuras pēc savas būtības nav privātas tiesības. Un lēmumam tās atņemt nav piemērojamas tiesības uz taisnīgu tiesu garantijas. To ir atzinusi arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Šeit es minēšu divas Latvijas lietas: tās ir, Ternovskis pret Latviju un Spūlis un Vaškevičs pret Latviju. Tās ir personiskas attiecības starp valsti un atļaujas saņēmēju un ir balstītas uz uzticību un lojalitāti. Turklāt, šāda valsts uzticība jārada personas rīcībai, kuru vērtē piecu vai pat desmit gadu garumā. Tas ir viens no veidiem, kādā likumdevējs ir apliecinājis, cik būtiskas ir tās intereses, ko aizsargā valsts noslēpums. Speciālās atļaujas piešķiršana un arī tās saglabāšana ir viens no spilgtākajiem piemēriem īpašajām uzticības un lojalitātes attiecībām starp valsti un indivīdu.

Treškārt. Uz apstrīdēto normu pamata pieņemtais lēmums abās lietās vienādā mērā ietekmē dažādas tiesības brīvi izvēlēties nodarbinātības aspektus. Pieteikuma iesniedzējs konstitucionālajā sūdzībā atsaucās uz argumentu, ka Satversmes tiesa nav vērtējusi 106. pantu kā vienu no pamatiem, lai ierosinātu tiesvedību. Šobrīd tiesas sēdē mēs dzirdam, ka Satversmes tiesa ir lēmusi par 106. pantu. Tādēļ man rodas

jautājums, vai vienā brīdī, argumentējot nepieciešamību ierosināt tiesvedību Satversmes tiesa nav lēmusi par 106. pantu un šobrīd savukārt, atsaucoties uz argumentāciju pēc būtības, 106. pants ir ticis apskatīts. Saeima ir norādījusi savā atbildes rakstā, ka 106. pants ir ticis apskatīts un arī šie aspekti, kādi ir šajā tiesas sēdē izskatāmajā un 2003. gadā skartais tiesību uz nodarbinātību aspekts nav būtiski atšķirīgi. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesībās brīvi izvēlēties nodarbošanos ietilpst abi aspekti — gan tiesības uzsākt darba attiecības, gan arī tās turpināt un saglabāt esošo darbavietu. Abi šo tiesību aspekti ir vienlīdz svarīgi, tādēļ, kā jau es teicu, šai atšķirībai izskatāmajā lietā nav būtiskas nozīmes.

Turklāt Saeima norāda... es pāreju pie ceturta punkta... Tātad ceturkārt. Ne Satversmes tiesa, ne Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē paustās atziņas nav mainījušas lietā 2002-20-01-03 ietvertu apsvērumu un secinājumu piemērojamību šodienas situācijai. Attiecībā uz prokurora neatkarības un objektivitātes garantijām Satversmes tiesa savu praksi ir attīstījusi un turklāt virzienā, kas runā šim argumentam par labu. 2003. gadā Satversmes tiesa atzina prokuroru par amatpersonu, kura neatkarības garantijas atbilst Konvencijas 13. panta prasībām. Šobrīd lietā, ko plaši citēja pieteikuma iesniedzējs, 2016. gada 29. aprīļa spriedums lietā 2015-19-01, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka prokuratūras statuss ir radīts ar mērķi nodrošināt prokuratūras neatkarību no izpildvaras, pēc iespējas pietuvinot prokurora statusu tiesneša statusam. Šajā lietā Satversmes tiesa pat atzina to, ka prokurors var izskatīt jautājumus, kuriem piemērojamas ne vien tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli garantijas, bet pat tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas. Līdz ar to šaubām par ģenerālprokurora neatkarību un vēl jo vairāk par kriminālprocesa nesaistītu jautājumu izlemšanā nevajadzētu rasties.

Turklāt arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā “Ternovskis pret Latviju” nav pretrunā šīm atziņām. Tas attiecas uz darbu attiecību izbeigšanas strīdu. Turklāt aspekts, ko ir būtiski ņemt vērā, ka šajā spriedumā ir vērtēti notikumi, kuri aizsākās 1999. gadā, krietni pirms Satversmes 2003. gada sprieduma. Līdz ar to Ternovska spriedums pēc būtības nav vēlāka prakse, kas runā par notikumiem, kas bija vēl pirms Satversmes tiesas sprieduma. Arī šajā spriedumā tiesa atzina, ka tiesības piekļūt valsts noslēpumam nav privātas, jeb, pielietojot Konvencijas terminoloģiju, tās nav civilas tiesības un tām nav piemērojams tiesību uz taisnīgu tiesu garantijas.

Visbeidzot. Kopš Satversmes tiesas sprieduma apstrīdēto normu piemērošanas prakse un normatīvais regulējums ir ievērojami uzlabots. Runājot par procesu, pirms negatīva lēmuma pieņemšanas personas pamatā tiek uzklauskātas. To norāda pieaicinātās personas — valsts drošības iestādes. Un es domāju, ka valsts drošības iestādes spēs to savos viedokļos sīkāk pamatot. Personas var tikt un tiek uzklauskātas arī ne tikai valsts drošības iestādēs, bet arī pie ģenerālprokurora. Tāpat personām tiek paziņoti iemesli, kuru dēļ speciālā atļauja tiek anulēta. Protams, jāatzīst, ka netiek atklāta informācija, kas objektīvi var apdraudēt valsts drošību vai atklāt operatīvās darbības metodes un citu aizsargājamo informāciju.

Es gribētu atzīmēt to, ka šobrīd Ministru kabinetā saskaņošanas procesā ir grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 21, kas vēl vairāk nostiprina personas procesuālās garantijas. Bet es šajā aspektā gribētu uzsvērt, ka tās garantijas, kas attiecas uz procesu, jau šobrīd tiek piemērotas praksē.

Attiecībā uz normatīvo regulējumu jāpiemin, ka 2003. gadā vēl nebija spēkā Administratīvā procesa likums. Šobrīd tas ir spēkā un Augstākā tiesa ir atzinusi, ka Administratīvā procesa likums ir piemērojams lēmumiem par speciālās atļaujas anulēšanu tiktāl, ciktāl šādi lēmumi tiek pieņemti iestādē.

Tāpat 2003. gadā Ministru kabineta noteikumi Nr. 226 noteica slepenības statusu visiem pārbaudes lietā esošajiem materiāliem. Šobrīd Ministru kabineta noteikumi, kas reglamentē valsts noslēpuma objektu sarakstu, šādu statusu piešķir, liekot akcentu uz informāciju, nevis uz pārbaudes lietu kā materiālu kopumu. Līdz ar to pārbaudes lietā var būt informācija, kas nav valsts noslēpums un to pārbaudāmajai personai var atklāt. Tas iespēju robežās šobrīd arī tiek nodrošināts.

Šeit ir svarīgi uzsvērt, ka ne Satversme, ne Konvencija neprasa, lai speciālās atļaujas anulēšanas pamati personai tiktu paziņoti rakstveidā un visās detaļās. Salīdzinājumam es varu minēt aizturēšanas lēmumus. Kad persona tiek aizturēta, ir pietiekami, ja personai šie te aizturēšanas iemesli tiek paziņoti vispārīgi un tiek paziņoti mutvārdos. Aizturēšanas gadījums ir gadījums, kas būtiski skar pamattiesības un tiešā veidā iejaucas personas tiesībās uz brīvību. Šeit šajā lietā tiek runāts par tiesībām, kas nav personas pamattiesības un tās tikai attālināti pastarpināti... būtiski, bet pastarpināti ietekmē vienas no personas pamattiesībām — tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos.

Saeimas ieskatā speciālās atļaujas anulēšanas procesā, kas neskar būtiskas personas pamattiesības, vēl jo mazāk ir nepieciešams detalizētus iemeslu paziņot tieši

rakstveidā. Un to ir pieļaujams darīt mutvārdos, uzklausot personu valsts drošības iestādē vai pie ģenerālprokurora.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Saeima uzskata, ka ne Satversmes tiesas 2003. gadā izteiktās atziņas... Saeima uzskata, ka Satversmes tiesas 2003. gada spriedumā izteiktās atziņas ir atbilstošas izskatāmās lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem un speciālās atļaujas anulēšanas lēmuma pārsūdzības kārtība vēl joprojām atbilst tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli garantijām. Tādēļ tiesvedība šajā daļā būtu izbeidzama.

Tālāk es īsi pamatošu likuma "Par valsts noslēpumu" 13. panta ceturtās daļas atbilstību Satversmei. Šeit es norādīšu tikai dažus būtiskus aspektus.

Un pirmais no tiem ir, ka norma nosaka darba devēja pienākumus. Ja viņam tiesības strādāt ar valsts noslēpumu neizriet no likuma, pielaide valsts noslēpumam nav nepieciešama darbiniekam, bet gan darba devējam. Darba devējam, kas ir vai nu iestāde vai ļoti atsevišķos gadījumos var būt arī privāts darba devējs, var būt uzticētas funkcijas vai uzdevumi, kuru izpilde ir tiešā veidā saistīti ar valsts drošību un valsts drošības aizsardzību. Šo uzdevumu izpildei darba devējam ir nepieciešams, lai viņa darbinieki varētu strādāt ar valsts noslēpumu. Tādēļ darba devējs attiecīgi lūdz saskaņot šo amatu. Un es šeit... ir būtiski uzsvērt, ka tas ir amatu, nevis darbinieku saraksts. Piemērojot vienkāršotu salīdzinājumu, speciālā atļauja ir kā darbarīks, kas darbiniekam varētu būt nepieciešams, lai varētu pildīt konkrēta amata pienākumus. Ja darbinieks to zaudē, darba devējam ir likumā noteikts pienākums saglabāt valsts noslēpumu, proti, viņš nevar šim darbiniekam turpmāk ļaut iepazīties ar valsts noslēpumu.

Izskatāmajā lietā Saeima un pieteikuma iesniedzējs ir vienisprātis, ka darba devējs nevar apšaubīt, ignorēt vai atbildēt par valsts drošības iestādes lēmumu tiesiskumu. Tāpat pieteikuma iesniedzējs un Saeima ir vienisprātis par to, ka personām, kuras patiešām nav uzticamas vai nespēj saglabāt valsts noslēpumu, nebūtu pieļaujams ar to strādāt.

Tomēr šajā lietā ir būtiski uzsvērt, ka apstrīdētā norma neparedz darba devēja pienākumu darbinieku atlaist. Augstākās tiesas senāts lietā SKA-278/2009 ir precīzi noteicis, kas darba devējam un strīda gadījumā arī tiesai šādā gadījumā ir jāizvērtē, proti, un šis ir citāts: "kādā mērā atļaujas anulēšana noteic amatpersonas līdzšinējo amata pienākumu izpildes neiespējamību, kā arī, vai amatpersona ir pārceļama citā

amatā un vai to iespējams pārcelt, vai dienesta attiecības ir izbeidzamas vispār, proti, vai ir pienākumi, kurus persona var veikt bez speciālās atļaujas.”

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā ir būtiski, ka personām, kurām speciālā atļauja ir anulēta, ir liegts turpmāk pieteikties un to saņemt uz mūžu. Šajā sakarā es tomēr gribētu uzsvērt divus aspektus.

Pirmkārt. Vairākums no apstākļiem, kuru dēļ personai var anulēt speciālo atļauju, ir objektīvi konstatējami pamati, tas ir kriminālprocess, tā ir ierobežota rīcībspēja, darbošanās Padomju Savienības Komunistiskajā partijā un tā tālāk. Šie apstākļi var mainīties ļoti retos gadījumos. Tāpat arī personas uzticamības un lojalitātes izvērtējums ir saistīts ar personas iepriekšējo rīcību. Ja šāda rīcība ir konkrēti norādījusi vai vismaz radījusi šaubas par personas lojalitātes trūkumu vai nespēju saglabāt valsts noslēpumu, arī šie apstākļi laika gaitā nekļūst maznozīmīgi, īpaši tad, ja mēs runājam par to, ka šeit tiek vērtēta cilvēka personība un spēja saglabāt informāciju, kura var apdraudēt pat valsts pastāvēšanu.

Otrkārt, ja atklājas jauni apstākļi, kuru dēļ sākotnējais speciālās atļaujas anulēšanas lēmums būtu pārskatāms, Administratīvā procesa likuma 87. pants paredz personas tiesības vērsties iestādē ar lūgumu atjaunot administratīvo procesu un kādreiz jau pieņemto lēmumu pārskatīt. Saeimas rīcībā ir ziņas, ka šāda iespēja ir tikusi izmantota praksē. Par to droši vien sīkāk varēs pastāstīt valsts drošības iestāžu pārstāvji.

Līdz ar to Saeima uzskata, ka likuma “Par valsts noslēpumu” 13. panta ceturtdā daļa paredz samērīgu personas tiesību brīvi izvēlēties nodarbošanās ierobežojumu.

Es redzu, ka es nedaudz ietaupīju laiku savai uzrunai, tādēļ uzrunas beigās es neatkārtosu Saeimas atbildes rakstā paustos argumentus, bet izteikšu lūgumu, kas jau arī ir pausts: izbeigt tiesvedību daļā par valsts noslēpumu 13. panta trešās daļas un 11. panta piektās daļas atbilstību Satversmei un atzīt 13. panta ceturto daļu par atbilstošu Satversmes 106., 92. un 96. pantam.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Tāpat jūs savā runā uzsvērāt, tostarp pamatojoties uz Satversmes tiesas iepriekšējo praksi, ka Ģenerālprokuratūra ir uzskatāma par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli. Šajā ziņā es vēlos jums uzdot jautājumu, kas būtībā izriet no

pieteikuma iesniedzēja pārstāvju teiktā. Viņi šajā tiesas sēdē argumentēja, pieminot statistikas datus, ka tomēr Ģenerālprokuratūru nevarētu uzskatīt par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli un, viņuprāt, par to liecina esošā prakse. No 88 gadījumiem, kuros Ģenerālprokuratūrā tika izvērtēts Satversmes aizsardzības biroja vadītāja pieņemtais lēmums, tikai vienā no gadījumiem ir nevis runa par šī lēmuma atcelšanu, bet gan par kādā daļā argumentācijas vai pamatojuma maiņu. Pārējos gadījumos... un te praktiski ir runa par simtprocentīgiem statistikas datiem... pārējos gadījumos šie lēmumi ir atstāti negrozīti. Un te papildus vēl tika minēts, ka, ja salīdzina ar to, kāda statistika ir administratīvajās tiesās, tad var redzēt, ka ir zināms procents, kad augstākas instances tiesā pārsūdzības kārtībā izskatot šo nolēmumu tiesiskumu, tomēr ir grozījušas vai pat atcēlušas. Un šis vedinot domāt, ka šo mehānismu nevarot uzskatīt par efektīvu.

Kādi būtu jūsu apsvērumi par šo aspektu?

I. Tralmaka.

Jā, šeit būtu vairāki apsvērumi.

Pirmkārt, runājot par statistikas datiem. Kā mēs redzam no citiem pieaicināto personu viedokļiem, ļoti mazā daļā gadījumu vispār tiek pārsūdzēti šie te lēmumi. Procents patiešām ir pārsteidzoši mazs. Piemēram, minot Satversmes aizsardzības biroja dotos datus, 2005. gadā — 1128 personām tika izskatīts šāds lūgums un tikai 42 gadījumos tika atteikts. Tikai 42 gadījumos, no kuriem puse — 21 — ir pārsūdzējuši. Šeit ir jāskatās, ka Satversmes aizsardzības birojs savukārt atceļ šos lēmumus. Šeit ir minēti seši lēmumi. Arī Militārās izlūkošanas un drošības dienests ir norādījis, ka šādi lēmumi tiek atcelti. Līdz ar to tas pamatojums varētu būt tāds, ka Satversmes aizsardzības birojs nav vienīgā iestāde, kas pieņem šos lēmumus. Šos lēmumus pieņem arī Valsts drošības policija, šos lēmumus pieņem Militārās izlūkošanas dienests. Tajā brīdī, kad šīs sūdzības ir nonākušas līdz ģenerālprokuroram, viņas jau ir izgājušas cauri vienam pārsūdzības sietam. Tas ir Satversmes aizsardzības biroja direktors. Kā mēs redzam no statistikas datiem, šis siets darbojas, tajā tiek atsijāti.. tiek mainīts pamatojums un tiek daļā gadījumu, nelielā gan, jā, bet daļā gadījumu, pietiekami saprātīgā, es domāju, ņemot vērā, cik vispār pārsūdz šos lēmumus, tiek atcelti šie te lēmumi.

Otrs pamatojums droši vien ir tāds, ka šis lēmums nav parasts administratīvs akts. Reti kurš administratīvs akts tiek pieņemts pēc tik detalizētas pārbaudes, pēc tik

milzīgas anketas aizpildīšanas un tik ilgā laikā, kādā tiek personas vērtētas un svērtas un šis informācijas daudzums. Šie lēmumi ir izsvērti, šie lēmumi ir gari un pamatoti. Protams, viņi nav pieejami. Un tas varbūt arī rada lielākās aizdomas, bet šie lēmumi, kā norāda visas valsts drošības iestādes un arī ģenerālprokurors, ir gari un pamatoti un izsvērti. Līdz ar to šie statistikas dati nav pretrunā ar to, kāds šis process ir pēc būtības un kādam procesam viņš iziet cauri. Runājot par administratīvo tiesu... es domāju, ka šis nav īsti korekts salīdzinājums, jo administratīvajā tiesā ienāk visdažādākās pārsūdzības — par faktisko rīcību, par administratīvajiem aktiem. Viņas var būt arī diezgan nesalīdzināmas šīs situācijas. Tur būtu jāskatās mazliet konkrētāka statistika tādā gadījumā.

A. Laviņš.

Tātad jūs sakāt, ka nav salīdzināmas šīs lietas. Otrām kārtām, pirmais siets ir Satversmes aizsardzības birojs, kur tiek izvērtētas šīs sūdzības. Un sūdzību izvērtēšana, kā jau jūs teicāt, notiek kvalitatīvi, jo ir gari un pamatoti izvērsti lēmumi, ja? Tāda īsumā...?

I. Tralmaka.

Tas būtu ļoti īsi. Jā.

A. Laviņš.

Labi.

Kolēģi, vai ir jautājumi Saeimas pārstāvei? Lūdzu, tiesnese Sanita Osipova uzdos jautājumus.

S. Osipova.

Man būs virkne ar jautājumiem.

Jūs sakāt, ka tas ir izspriests prasījums tāpēc, ka Satversmes tiesa ir taisījusi spriedumu lietā 2002-20-01-03. Taču šis spriedums tika, ja tā varētu teikt, pieņemts ar nosacījumu, proti, Satversmes tiesa secināja, ka normas ierobežo personas pamattiesības, bet tās ir iespējams piemērot atbilstoši Satversmei. No šī, 2003. gadā taisītā sprieduma, man ir virkne ar jautājumiem.

Pirmkārt, jūs savā runā teicāt, ka personām tiek atklāti iemesli. Ko jūs saprotat ar to, ka personām tiek atklāti iemesli par to, kāpēc viņiem tiek liegta pielaide valsts noslēpumam?

I. Tralmaka.

Ar iemesliem es saprotu to, ka persona saprot, kas ir pamatā tam...

S. Osipova.

Kāda formā?

I. Tralmaka.

Mutvārdos.

S. Osipova.

Bet kas viņiem tiek pateikts? Es, iepazīstoties ar lietas materiāliem, es sapratu, ka tas, ko viņiem pasaka, ir — pamatojoties uz kuru 9. panta trešās daļas punktu viņiem tiek liegta šī pieeja. Un tajā gadījumā, ja šo pieeju atņem pamatojoties uz 9. panta 3. punkta 6. daļu: par kuru pārbaudes laikā ir konstatēti fakti, kas dod pamatu apšaubīt tās uzticamību un spēju saglabāt valsts noslēpumu... ko persona uzzina?

I. Tralmaka.

Šis ir oficiāls lēmums un, protams, tajā neparādās pamatojums vairāk, kā tikai tas, kas ir likumā.

S. Osipova.

Tātad jūs apgalvojat, ka persona uzzina vairāk.

I. Tralmaka.

Jebkuras personas pārrunas tiek ierakstītas vienā vai otrā veidā. Tas var būt audioieraksts, videoieraksts vai arī sarunas atšifrējums. Šis atšifrējums jebkurā formātā parādās lietas materiālos. Tas ir tas, ko var novērtēt augstāka iestāde. Šajās pārrunās tiek ne tikai, tā teikt, norādīta likuma norma, bet arī tiek, protams, pateikts, kurā virzienā ir jāmeklē, ja vien... Es, protams, pieļauju un uzsveru to, ka ir gadījumi, kad patiešām varētu būt tā, ka šīs informācijas atklāšana atklāj arī informācijas avotu,

kas savukārt atklāj to metodiku... principā informācijas avots pats par sevi būtu aizsargājams, jo viņš ietilpst...

S. Osipova.

Ternovska gadījumā aizsargā informācijas avotu.

I. Tralmaka.

Jā, Ternovska gadījums... es neesmu iepazinusies ar Ternovska lietu, pārbaudes lietu, kas ir bijis valsts drošības iestādēs. Es arī gribētu... es būšu tajā pusē, kas norādīs uz to, ka Ternovska gadījumā tika... strīda būtība bija civiltiesiska...

S. Osipova.

Paldies. Es sapratu jūsu nostāju. Tātad jūs sakāt, ka apstrīdēto normu piemērošana kopš 2003. gada sprieduma ir mainījusies. Un tātad šobrīd viņas tiek piemērotas atbilstoši Satversmei.

I. Tralmaka.

Jā.

S. Osipova.

Tā... Sakiet, lūdzu, vai tagad, gatavojot atbildes rakstu, Saeima vērtēja, ka ir mainījusies tiesību sistēma Latvijas Republikā un, ierosinot 2002. gada lietu, Latvijas Republikā nebija ne administratīvā procesa, ne tiesnešu, kuriem ir pielaide valsts noslēpumam, ne advokātu, kuriem ir pielaide valsts noslēpumam un vai šobrīd mums nebūtu saudzējošāki līdzekļi, lai sasniegtu to pašu mērķi?

I. Tralmaka.

Saeima, protams, to ir vērtējusi, bet šajā aspektā es gribētu uzsvērt to, ka no Satversmes neizriet pienākums nodrošināt tiesības uz taisnīgu tiesu un tā būtu tiesa šajā pārskata procesā. Līdz ar to likumdevējam ir rīcības brīvība izvēlēties, kā viņa aizsargā valsts noslēpumu. Šis ir viens no aspektiem. Protams, likumdevējam ir jāievēro tas, lai personai būtu efektīvs... ņemot vērā, ka pastarpināti šis te lēmums skar tiesības brīvi izvēlēties nodarbinātību, tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli ir jānodrošina un tas ir tas, kas šeit ir nodrošināts. Turklāt, administratīvais process šajā

gadījumā tiek piemērots arī iestādei. Šie te principi jau tiek piemēroti arī šī lēmuma pieņemšanā. Līdz ar to, ja nav nekādas speciālās normas, kas nosaka ko citu, tad administratīvais process ir piemērojams arī... ar materiāliem ir jāiepazīstina tiktāl, ciktāl tas ir iespējams konkrētajā lietā izvērtējot visus draudus un iespējamās... draudus drošībai.

S. Osipova.

Tā, paldies par jūsu atbildi.

No lietā savāktajiem materiāliem ir skaidrs, ka Latvijas Republikas likumdevējs, Ministru kabinets, īsti nav apmierināts ar to, kā apstrīdētās normas tiek piemērotas, tāpēc ka vairākas pieaicinātās personas runāja par to, ka ir darba grupa izveidota, kura strādā pie grozījumiem un papildinājumiem Ministru kabineta noteikumos Nr. 21, kuros tad būtu uzlikts pienākums, lai personai, kurai tiek atņemta pielaide valsts noslēpumam... lai tiktu iepazīstināta ar iemesliem, kāpēc. Tātad jūs sakāt, ka viss ir kārtībā, tajā pašā laikā Ministru kabineta noteikumos Nr. 21 strādā pie šiem grozījumiem. Mēs cerējam viņus sagaidīt, jo mēs ilgi gatavojām šo lietu, bet es saprotu, ka grozījumi joprojām ir procesā.

I. Tralmaka.

Jā, grozījumi šobrīd ir saskaņošanas procesā. Bet es gribētu tomēr atgādināt to, ka šie te grozījumi ir arī zināmā mērā saistīti ar to, ka tika pieņemts spriedums Ternovska lietā, līdz ar to valsts saskatīja nepieciešamību vēlreiz pārskatīt... Es teiktu, ļoti vēlams likumdevēja process... gan Saeimā, gan Ministru kabinetā laiku pa laikam normatīvais regulējums tiek pārskatīts. Lietas, kas tiek nodrošinātas jau praksē, tiek iekļautas arī normatīvajā regulējumā lielā mērā un tieši attiecībā ne uz visiem grozījumiem, jo grozījumi ir ļoti apjomīgi. Bet par procesu runājot, īpaši par to, ka personas tiek uzklautas gadījumos, kad ir potenciāls pamats atcelt vai nepagarināt vai anulēt atļauju, īpaši šajā aspektā tiek iekļauts jau tas, kas šobrīd tiek piemērots praksē.

S. Osipova.

Tātad es saprotu, ka šie grozījumi Ministru kabineta noteikumos nav saistīti ar to, ka Saeima ir aptvērusi, ka apstrīdētās normas netiek piemērotas joprojām atbilstoši 2003. gada spriedumam.

I. Tralmaka.

Nē, grozījumi tiek izstrādāti Ministru kabineta uzdevumā. Šie grozījumi neskar likumu, bet Saeima, protams, parlamentāro kontroli realizē. Līdz ar to Saeima arī zina, ka šādi te noteikumi tiek gatavoti. Tas lielā mērā arī pamato to, kāpēc normatīvajā regulējumā, kas skar tieši Saeimas kompetenci, likumā nav nepieciešamas šīs izmaiņas, jo process ir nodrošināts atbilstoši 92. pantam.

S. Osipova.

Paldies. Jūs jau mēģinājāt pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem ar uzvedinošiem jautājumiem doties tai virzienā, ka pieteikuma iesniedzēja statuss ir būtisks un būtu izmantojami tie ECT lēmumi, kas ir taisīti attiecībā uz Latvijas Republikas amatpersonām, ierēdņiem. Vai jūs varētu šeit kaut ko izvērst? Vai pieteikuma iesniedzējs ir uzskatāms par valsts amatpersonu un vai visas personas, kuru darba pienākumi ir reglamentēti normatīvajos aktos, ir pielīdzināmas amatpersonām? Latvijas Republika pat dziednieku ir profesionālo standartu uztaisījusi. Tātad... nu vai šāda pielīdzināšana ir pieļaujama?

I. Tralmaka.

Es gribētu teikt, ka mans arguments nebija pielīdzināšana, bet es gan varētu minēt to, ka likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" pasaka, ka publiskas personas un valsts akciju sabiedrība tāda ir, amatpersonas, kas veic kontroles funkcijas pār personām, kas nav viņu tiešā pakļautībā, būtu valsts amatpersonas. Konkrētajā gadījumā pieteikuma iesniedzējs, skatoties VID deklarāciju datu bāzē, nav valsts amatpersona. Un to es arī neapstrīdēšu, kāpēc viņš ir vai nav, jo nezinu īsti visus konkrētos pienākumus, kas ir pieteikuma iesniedzējam, tas nav būtiski. Bet šeit es gribētu teikt, ka šie jautājumi tiešā veidā ir saistīti ar drošības nodrošināšanu un ne tikai Latvijas mērogā, bet arī starptautiskā mērogā. Tāpēc mums ir Eiropas Savienības regulas, kuras pasaka, ka tādas personas, kuras vienkārši iekļūst lidostā, viņām visām... Drošības policija šobrīd Latvijā to dara, ir tā saucamā iepriekšējā pārbaude... angļiski tas būtu *background check*...

Jāatzīst, ka šobrīd Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse šajā te jautājumā par to, vai tiesības uz piekļuvi valsts noslēpumam ir skatāms zem 6. panta vai nav, ir dažāda. Viennozīmīgi ir tas, ka tās nav personas pamattiesības. Bet tajā pašā lietā, uz kuru

atsaucās pieteikuma iesniedzējs, tā ir Mirianas Petrovas lieta, piemēram, tika vērtēti Eskilainen lietas kritēriji, un tur jau uz pirmā kritērija valsts nebija izslēgusi šādus strīdus no tiesas kontroles.

Tāpat arī dažādos... tāpat arī Regnera jautājumā savukārt tika pielietota cita metodoloģija un tur galvenais jautājums bija tas, ka konkrētās tiesības saistība, lai cik attālināti tā nebūtu ar pamattiesību ievērošanu, tika klasificēta kā privāta tiesība. Šis ir galvenais... šī interpretācija, kas paplašina civilās tiesības interpretāciju diezgan plaši, šobrīd ir galvenais jautājums, kas tiek apspriests Lielajā palātā. Un es arī gribētu piekrist tajā lietā tiesneses Jaderblomas atsevišķajam viedoklim, ka ir jāskatās tomēr uz to, kāda ir tiesības būtība, nevis uz to, cik pastarpināti tā var ietekmēt jebkuru citu pamattiesību piemērošanu. Tādā gadījumā mums tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli būtu piemērojamas ļoti un ļoti ierobežotos gadījumos, jo visas tiesības, kā zināms, pamattiesības, kaut kādā mērā ir saistītas viena ar otru.

S. Osipova.

Paldies. Jūs mani nepārlicinājāt par to personu pārmeklēšanu, jo arī naktsklubos un koncertos šobrīd, kad mēs ejam, mūs pārmeklē.

Bet man ir nopietns jautājums jums. Tātad mēs runājam par Eiropas Cilvēktiesību Konvencijas 6. panta tvērumu. Bet pieteikuma iesniedzējs un arī Satversmes tiesa iepriekš vienmēr ir teikusi, ka 92. panta tvērums ir plašāks.

Tātad, vai jūs, atsaucoties uz ECT praksi, uzstājat, ka ierobežojums neietilpst 92. panta tvērumā, jo tomēr personai ir liegtas 106. panta tiesības, turklāt uz mūžu. Caur šo zaudēto piekļuvi valsts noslēpumam personai ir liegtas 106. panta tiesības tātad nodarboties ar profesiju, kurā pieteikuma iesniedzējs ir specializējies desmit gadus, viņš ir saņēmis tātad augstu amatu, viņš ir bijis atbilstošs, viņš ir bijis kvalificēts un tagad viņam uz mūžu ir liegta iespēja līdzīgos amatos strādāt. Vai 92. pants šīs likumīgās intereses strādāt atbilstoši savai kvalifikācijai tomēr neaizsargā?

I. Tralmaka.

Tātad ir vairāki aspekti jūsu jautājumam.

Pirmkārt, es atsaucos ne tikai uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, es atsaucos arī uz Satversmes tiesas praksi, kas ir pateikusi, ka šīs tiesības un likumiskās intereses nav interpretējamas tā, ka tiesības piekļūt valsts noslēpumam būtu pamattiesības un ietilptu šajā saturā. Saeimas nostāja ir tāda, ka šajā lietā nekas nav

mainījies nedz ar ECT praksi, kas arī to nepaplašina, nedz arī šobrīd būtu kāda citi argumenti. Līdz ar to šis Satversmes tiesas secinājums attiecībā uz tiesību un likumisko interešu interpretāciju, kāds tas tika izdarīts 2003. gadā, vēl joprojām tāds arī ir.

Attiecībā uz... Kādi bija vēl citi aspekti.. es atvainojos...?

S. Osipova.

Likumiskās intereses, kas ir saistītas ar 106. pantu.

I. Tralmaka.

Attiecībā uz 106. pantu, es jau pirms tam minēju, ka šis te pieteikuma iesniedzēja apgalvojums, ka šīs te tiesības tiek liegtas uz mūžu, ir zināmā mērā dramatisēts, tāpēc ka ir Administratīvā procesa likuma 87. pants, kas ļauj pārskatīt šos te iepriekšējos pamatus.

Protams, ja mēs runājam par tādām lietām kā rīcībspējas ierobežošana vai pat kriminālprocess, darbošanās VDK, tas nav nekas neparasts, ka cilvēkiem, kas ir, piemēram, notiesāti kriminālprocesā, ir dažāda veida amati, kas ir diezgan nozīmīgi, tiek liegti tomēr ieņemt uz mūžu. Šeit mēs varam runāt kaut vai par advokātiem, par tiesniešiem. Ir tādas amatu kategorijas, kur tas ir ļoti būtiski un es vēlos vēl uzsvērt to, ka šī amatu kategorija ir tāda... šī pat nav amatu kategorija, šis ir tiesības piekļūt ekskluzīvam valsts īpašumam. Tā ir privilēģija. Tas pat nav amats, tā ir privilēģija, kas ir nepieciešama tikai konkrētu amatu funkciju pildīšanai. Tiesībām piekļūt valsts noslēpumam nevar mācīties vai kā īpaši ieguldīt līdzekļus, lai viņas varētu realizēt. Cilvēks apgūst profesiju ne jau lai iegūtu pielaidi valsts noslēpumam. Tā ir speciāla papildu atļauja, papildu tiesība, ko valsts garantē un tās tiesības būtība ir lojalitāte pret valsti, kas ir jāpierāda, un ir kritēriji, kā to var pierādīt. Un arī uzticamība. Uzticamība diemžēl ir subjektīvs kritērijs. Lai gan viņš ir precizēts un arī objektīvi var tikt konstatēts, bet šeit nav runa pat par amatu. Šeit ir runa par konkrētām tiesībām.

Līdz ar to es nepiekrīstu tam, ka šīs tiesības tiktu liegtas uz mūžu, jo gadījumā, ja patiešām ir mainījušies apstākļi, piemēram, tika uzstādīta nepareiza diagnoze attiecībā uz gara slimību vai persona tiek vēlāk rehabilitēta kriminālprocesā, ir tiesības lūgt atjaunot administratīvo procesu un šos te pamatus no lēmuma "anulēt" izņemt.

A. Laviņš.

Paldies. Lūdzu, tiesnese Ineta Ziemele uzdos jautājumu.

I. Ziemele.

Paldies. Man būs viens lielāks un, iespējams, viens tāds mazāks jautājums.

Patiesībā es arī gribētu atgriezties pie Satversmes un es gribētu arī atgriezties pie Latvijas Republikas pamatprincipiem. Jūs teicāt, ka no Satversmes neizriet nekādi īpašie pienākumi. Tas, ko mēs šeit apspriežam, ir valsts rīcības brīvības, teiksim, jautājums. Jūs arī savas uzrunas centrā ielikāt valsts drošības mērķi, apsvērumus, kas tā arī ir. Es izvirzītu tēzi, ka tiesiskas un demokrātiskas valsts pamatprincipam jābūt harmonijā ar valsts drošību. Es ceru, ka mēs tam piekrītam. Un tad līdz ar to jautājums ir sekojošs: vai pēc jūsu nostājas paušanas... vai tiešām ir tā, ka Saeima uzskata, ka apstrīdētais regulējums, kas, kā jūs pati pēc preses izpētīšanas atzināt, sekmē mītu izplatību un vieš aizdomu ēnu sabiedrībā un kas ir apstrīdētā regulējuma sekas, vai jūs tiešām domājat, ka pie šādas situācijas šie te valsts drošības un tiesiskas un demokrātiskas valsts principa vērtības ir salikti pareizā līdzsvarā.

I. Tralmaka.

Atbildot uz šo jautājumu es pirmkārt gribētu teikt, ka ne jau pats process kā tāds... ne tieši ģenerālprokurors ir tas, kas veicina mīta rašanos. Es domāju, ka šeit tieši tas arī, ko es uzsvēru, ir tas galvenais aspekts, ka šie jautājumi vienmēr būs saistīti ar slepenību. Vienmēr būs kaut kas, ko sabiedrība līdz galam pārbaudīt nevarēs. Un es domāju, ka šis aspekts vienmēr radīs arī tādu vēlmi pārliecināties un, ja tas netiks nodrošināts, tad būs jautājumi, būs mīti, būs viss pārējais, kas ar to apaug. It sevišķi, ja no vienas puses tiek pasniegti jautājumi vairāk nekā atbildes, jo šīs personas, kurām ir atņemtas speciālās pielaišanas, viņas uzdod vairāk jautājumus, nekā ir atbilžu un loģiski tādēļ, ka ir lietas, par ko, iespējams, viņas nevēlas runāt.

Bet jautājums par demokrātisku tiesisku valsti ir... kā piemēru es varu minēt Ženēvas centrs bruņoto spēku demokrātiskai kontrolei. Piemēram, *Geneva Center for the Democratic Control of Armed Forces* ir izdevuši politikas dokumentu Nr. 19, kurā tiek runāts par drošības dienesta demokrātisko atbildību. Un šeit viens no izvirzītajām tēzēm šajā pētījumā ir tāds, ka tiesām, lai saglabātu to autoritāti un, tā teikt, distanci no valsts drošības dienestiem, nebūtu jāveic pilnīga kontrole visos iespējamajos aspektos. Protams, lietās, kas būtiski skar personas pamattiesības, kā, piemēram,

noklausīšanās, kas tiešā veidā iejaucas pamattiesībās, protams, būtu jāuztic tiesām, tās ir neatkarīgas. Bet, ja ir jautājums par to, kas ir vairāk drošības dienestu darbības pamatlauks, tiesu pārāk tuva stāvēšana šādām te... it sevišķi, ja tas skar jautājumus, kuriem ir zināma politiskā dimensija un zināma drošības dienesta pamatfunkciju dimensija, atrasties pārāk tuvu šiem te lēmumu pieņemšanas procesiem pat nebūtu vēlams, jo tas varētu graut arī šajos gadījumos valsts nevarēs pārliecināties... sabiedrība nevarēs pārliecināties, ka tiesa ir pieņēmusi pareizu lēmumu. Un ja, pieņemsim, vairākumā šo gadījumu tomēr šie lēmumi netiktu atcelti, tas varētu negatīvi ietekmēt tiesu autoritāti kopumā. Tas ir viens no argumentiem, protams.

Bet šeit es gribētu par Satversmi runājot, protams, valsts neizvairās no pienākuma nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību. Jautājums ir par to, vai Satversme uzliek Saeimai un uzliek Ministru kabinetam, šajā gadījumā tas gan ir Saeimas jautājums, nodrošināt, ka šī pārskata procedūra notiek tieši tiesā. Saeimas ieskatā ir jānodrošina, protams, efektīvākais, kāds vien ir iespējams un, protams, tiesas noteikšana neatbrīvotu likumdevēju no pienākuma radīt tikpat efektīvu procesu. Jautājums nav tikai... Tātad šeit jautājums nav par to, vai process drīkst būt ierobežotāks tiesā un mazāk ierobežots Ģenerālprokuratūrā. Nē. Procesam ir jābūt neatkarīgi no tā, kas ir šī iestāde.

Bet jautājums šajā gadījumā Saeimas ieskatā ir tāds, vai Saeimai ir pienākums no Satversmes izrietošs noteikt, ka tā ir tiesa. Un atbilde mūsu ieskatā ir — nē.

I. Ziemeļe.

Es uzdošu papildinošu jautājumu. Vai jūs piekrītat, ka demokrātiskā valstī jūsu procedūras meklējumos, ar ko jūs tagad nodarbojaties, vai jūs piekrītat, ka jums būtu jāskatās pēc iespējas leģitimitētākas procedūras, uzticamākas procedūras. Jūs piekrītat?

I. Tralmaka.

Jautājums par to... kādos jautājumos. Es piekrītu šim apgalvojumam, bet ir jautājums — kas ir šī iestāde, kas būtu pēc iespējas...

I. Ziemeļe.

Bet pēc iespējas uzticamāka, vai ne?

I. Tralmaka.

Jā.

I. Ziemele.

Demokrātiski leģitimēta... un tā tālāk... skaidrs.

Pēdējais mazais tehniskais jautājums. Vai jūs... es gribētu jūsu pozīciju... es sapratu pieteikuma iesniedzēja pārstāvju pozīciju... Jūs tāpat esat tajās pozīcijās, ka jūs nesaskatāt, kādā veidā apstrīdētais regulējums ir saistīts ar tiesībām uz privāto dzīvi. Jūs vienkārši pie šīs informācijas, ko jūs dēvējat par informāciju... jūs neuzskatāt par tiesību uz privāto dzīvi... teiksim, satura jautājumu, ja?

I. Tralmaka.

Jā. No konstitucionālās sūdzības ir saprotams, ka tiesību uz privāto dzīvi aizskārums tika vairāk saistīts ar valsts noslēpuma objektu sarakstu, par ko lieta netika ierosināta. Protams, ļoti attālināti tiesības uz nodarbinātību ir saistītas arī ar tiesībām uz privāto dzīvi, bet šajā aspektā es saprotu, ka pieteikuma iesniedzējs nav apstrīdējis. Līdz ar to varbūt varētu vērtēt tādā aspektā, ka vienkārši ņemt vērā šīs te tiesības, izvērtējot tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli vai uz nodarbinātību. Bet atsevišķi šīs normas nenosaka tiesības uz privāto dzīvi ierobežojumu.

I. Ziemele.

Jā. Paldies.

A. Laviņš.

Labi.

Tiesnesis Gunārs Kusiņš uzdos jautājumus.

G. Kusiņš.

Jā, man ir viens tāds precizējošas dabas jautājums. Jūs pareizi norādījāt, ka pieteikuma iesniedzēja situācijā šī speciālā atļauja ir anulēta divu iemeslu dēļ. Tāpat ne tikai to iemeslu dēļ, ko pieteikuma iesniedzēja pārstāvji vairāk akcentēja, bet arī cita iemesla dēļ, kas ir norādīts arī lietas materiālos esošajā Satversmes aizsardzības biroja dokumentā, tāpat papildus konstatējot, ka ir piemērojams ar likumu "Par valsts noslēpumu" 13. panta pirmās daļas 2. punkts.

I. Tralmaka.

Jā.

G. Kusiņš.

Tātad, ja koncentrējamies tikai uz šo 2. punktu. Arī šajā daļā tas ir pārsūdzams tikai līdz ģenerālprokuroram. Sakiet, lūdzu, kādi būtu tie argumenti, lai mēs varētu secināt, ka, ja ir konstatēts, ka persona ir pārkāpusi kārtību, kāda noteikta darbam ar valsts noslēpumu, šī kārtība ir noteikta normatīvajos aktos. Persona ar to ir iepazīstināta... nu ir kārtība. Kāpēc arī šo nevarētu izvērtēt tiesā?

I. Tralmaka.

Šis jautājums daļēji var tikt izvērtēts tiesā, jo, piemēram, attiecībā uz... Ir dažāda prakse, bet pamatā šīs lietas tiek skatītas disciplinārajā procesā. Daļa no disciplinārajiem procesiem tiek pārsūdzēti tiesā, bet, protams, ka var būt arī tādi gadījumi, kur vienkārši tas tiek konstatēts drošības iestādē. Jāpiebilst, ka droši vien, ka praktiķi varēs vairāk par to pateikt... par šo kritēriju, bet šajos kritērijos tas būtu līdz tam, ka kārtības pārkāpšana var izpausties arī kā neatļauta izpaušana, kas jau būtu kriminālprocesa jautājums. Bet var būt arī gadījumi, kad, piemēram, šī te kārtības izpaušana droši vien ir saistīta ar to, kas tad nebūtu atklājams, ka drošības iestādes zina, kādā veidā kam tiek nodots... Varbūt tur varētu būt arī slepenības aspekti šajā gadījumā. Bet es gribētu teikt, ka šo pamatu nav iespējams izdalīt no pārbaudes kopumā, jo šis nav tāds... šis ir viens no pamatiem, ko konstatē tāpat kā uzticamības pamats...

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, vai tas var būt vienīgais pamats, lai anulētu speciālo pielaidi? Nu... teorētiski.

I. Tralmaka.

Teorētiski likums to pieļauj, jā.

G. Kusiņš.

Tātad, ja teorētiski tas ir vienīgais pamats, tad tas ir iespējams līdz ģenerālprokuroram un tālāk tiesā nē.

I. Tralmaka.

Šobrīd likums to neparedz tiesām. Jā.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Kolēģe Sanita Osipova. Vēl papildjautājumi.

S. Osipova.

Papildinot to pašu, ko kolēģis Kusiņš jau aizsāka. Par šo lēmumu kontroles nodošanu tiesai. Vai Saeima uzskata, ka tas būtu valsts noslēpuma aizsardzības sistēmas vājināšana, ja mēs tiesnešiem ar pielaidi valsts noslēpumam uzticētu vērtēt šos jautājumus?

I. Tralmaka.

Es domāju, ka es uz šo jautājumu... Zināmā mērā, protams, tad tiesnešiem būtu... Es gribētu vispār šo jautājumu pavērst nedaudz plašāk. Ko īsti mēs saprotam ar tiesas kontroli? Ko dara šobrīd ģenerālprokurors? Viņš pārbauda lēmuma tiesiskumu, viņš arī...

S. Osipova.

Es atvainojos. Mēs atgriežamies pie tā, ka jebkura institūcija, kura ir vai aizstāj taisnīgu tiesu, neitrāla, objektīva, koleģiāla... vēlams... un pieteikuma iesniedzēja pārstāvji izteica šaubas par neitralitāti, objektivitāti. Koleģialitāte vispār šeit netiek apspriesta, jo viņas nav. Nevar atstatīties, nevar noraidīt. Tātad šinī gadījumā, ja mēs nododam šo tiesai, kurā tāpat ir tiesneši ar pielaidi valsts noslēpumam? Kur jūs redzat valsts noslēpuma aizsardzības sistēmas vājināšanu?

I. Tralmaka.

Jautājums, protams, būtu tāds — cik lielā mērā tiesai varētu atklāt tādus avotus, kā, piemēram, aģentūru. To var tikai ģenerālprokuroram. Tiesai šādi avoti nebūs pieejami. Protams, ja ir kaut kāda informācija, kas tiktu saņemta no ārvalsts iestādēm... ārvalsts iestādes varētu būt mazāk gribēt šādus te datus nodot, ja viņi būtu pieejami tiesnešiem, kuriem... Protams, ir jāskatās arī uz to, kādas šīs pielaišanas ir. Otrs jautājums ir arī tas, vai tiesas šajā gadījumā... ko tiesas vērtētu? Es gribētu teikt, ka šeit novērtējuma brīvība valsts iestādēm ir plaša. Tiesām ir...

S. Osipova.

Jūs gribat teikt, ka tas, kāpēc personai liedz pieeju valsts noslēpumam, tiesiski vispār nav izvērtējams?

I. Tralmaka.

Šis izvērtējums prasa specifiskas zināšanas. Tās ir iestādei šīs te zināšanas. Un līdz ar to tas prasa lietderības apsvērumus, kurus tiesa varētu pārbaudīt tikai zināmās robežās.

S. Osipova.

Es sapratu, ka jūs apšaubāt tiesas kompetenci šo jautājumu vērtēšanai.

I. Tralmaka.

Es neapšaubu tiesas kompetenci, bet tas administratīvo tiesu praksē ir ļoti zināms princips, ka lietās, kur ir vajadzīgas ļoti specifiskas zināšanas un iestādei ir novērtējama brīvība, administratīvā tiesa neaizstāj savus lietderības apsvērumus, izņemot tad, ja tas ir vienīgais iespējamais administratīvā akta veids. Neaizstāj savus lietderības apsvērumus ar iestādes lietderības apsvērumiem. Līdz ar to es varētu teikt to, ka šobrīd ģenerālprokurors pārbauda pēc visas būtības lēmumu, piekļūstot visiem materiāliem. Ģenerālprokurors ir vienīgais...

S. Osipova.

Es atvainojos... Bet tad, ja pēc ģenerālprokurora, kurš ir izvērtējis šajā augsti kvalificētajā veidā, ko jūs mums šobrīd aprakstāt, būtu iespēja pārsūdzēt koleģiālai,

neitrālai, objektīvai tiesai, kādā veidā tas vājinātu valsts noslēpuma aizsardzības sistēmu? Es atgriežos pie sākotnējā jautājuma.

I. Tralmaka.

Iespējams, ka būtu iespējams mazāk avotus saņemt, ja, pieņemsim, būtu nepieciešama informācija no ārvalstīm. Bet es domāju, ka uz to labāk varētu atbildēt, kādi ir tieši šie riski... šie riski ir izvērtēti valsts drošības iestāžu...

S. Osipova.

Bet citās NATO dalībvalstīs ir šī iespēja un tas principā ļoti vienkārši tiek novirzīts uz administratīvo procesu tajā pašā Čehijā... un šeit nesaredz tādus riskus kā Latvijas. Es saprotu, ka Latvija šobrīd ļoti taupa, tiesu nepārslogo un ļoti daudz ko nenovirza līdz tiesai arī tāpēc, lai atslogotu tiesas, kā pēc pie mums ierosinātajām lietām mēs redzam... Bet tādā jūš nesaskatāt, ka tas varētu kaut kādā veidā apdraudēt valsts noslēpuma aizsardzības sistēmu, ja no ģenerālprokurora būtu iespējams pārsūdzēt administratīvajā tiesā?

I. Tralmaka.

Es uzskatu, ka tas varētu viņu padarīt mazliet neefektīvāku un es domāju, ka arī personai nebūt ne draudzīgāku.

S. Osipova.

Jo...?

I. Tralmaka.

Jo jautājumi par to, kas tiek runāts pārrunās... Pārrunās tiek runāts par to... kādā veidā tiek veidotas... pārrunas ir viens pret vienu. Pārrunas ir ļoti... Informācija, kas tiek atklāta, var būt ļoti dziļi personiska. Pirmkārt, kādā veidā tas būtu iespējams ar tiesas sekretāru un tiesnesi runāt par tādām lietām kā seksuālā orientācija, par tādām lietām kā...

S. Osipova.

Bet to skata visu tiesas...

I. Tralmaka.

Skata šos jautājumus. Bet šeit jautājumi, protams, arī ir... Šeit ir jāskatās arī uz to, ka šie jautājumi ietekmē ne tikai to — pierādīts vai nepierādīts, šeit ir jautājums par šaubām. Es domāju, ka šis process nebūtu personai draudzīgāks. Un, otrkārt, arī, ja ģenerālprokurors tiktu aizstāts ar tiesu, tiesas kontroles apjoms būtu mazāks, nekā šobrīd ir ģenerālprokuroram. Bet par draudiem droši vien labāk būtu prasīt... par konkrētām... kā tas ietekmētu sistēmu... Es saprotu, ka arī informatīvo ziņojumu... vērtējot Ministru kabinetā šo jautājumu, tas tika vērtēts tieši drošības iestāžu starpā.

S. Osipova.

Paldies.

A. Laviņš.

Labi. Paldies.

Dosim iespēju pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem uzdot jautājumus.

Vai būs?

L. Liepa.

Godātā tiesa, paldies. Mēs izmantosim. Mums ir vairāki jautājumi attiecībā gan uz rakstiski sagatavoto Saeimas atbildes rakstu, gan arī šobrīd procesā izskanējušiem apsvērumiem un argumentiem.

Pirmkārt jau mēs redzam, ka mums ir dažāds lasījums tā sauktajam Ternovska spriedumam Satversmes tiesā 2003. gadā, kur 5. punktā ir secināts, ka apstrīdētā likuma norma ierobežo Satversmes 92. pantā garantētās pamattiesības. Par kādu pamattiesību ierobežojumu šeit Satversmes tiesa runā? Vai tās ir tiesības uz pieeju tiesai jeb tas ir kāds cits ierobežojums?

I. Tralmaka.

Vēlreiz, lūdzu, varētu pateikt to punktu?

L. Liepa.

Jā... piedodiet, ka es steidzos... Tātad Ternovska lietas 5. punkts.

I. Tralmaka.

Satversmes tiesā?

L. Liepa.

Satversmes tiesā. Jā.

I. Tralmaka.

Viņš ir ļoti garš... Vēlreiz, kur bija tas citāts? 5. punkts ir ļoti garšu, uz divarpus lappusēm...

M. Pētersons.

Secinājumu daļas 5. punktā 1. paragrāfs, pēdējais teikums.

I. Tralmaka.

Ierobežo Satversmes 92. pantā... Ņemot vērā, ka tiesa šajā spriedumā nonāca pie secinājuma, ka šīs te normas... šīs te tiesības piekļūt valsts noslēpumam neietilpst pirmajā teikumā ietvertu tiesību un likumisko interešu saturā, 92. pantā noteiktās pamattiesības manā izpratnē ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli.

L. Liepa.

Paldies.

Tātad jūs lasāt paplašināti. Nevis kā pieeju tiesai, bet plašākā lasījumā.

I. Tralmaka.

Kā tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli. Jā.

L. Liepa.

Paldies

Nākamais jautājums par jūsu atbildes rakstu, proti, 12. lapa. Jūs norādāt, ka tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli neparedz, ka būtu jānodrošina tādas pašas procesuālās garantijas, kādas tās ir tiesā. Tātad mēs saprotam, ka Saeimas nostāja ir, ka šajā apstrīdēto normu gadījumā ir jāparedz ierobežotas procesuālās garantijas. Ja es pareizi saprotu jūsu atbildes raksta tēzi. Kuras tiesības uz taisnīgu

tiesu... kuras garantijas būtu jānodrošina, lai līdzekli joprojām varētu uzskatīt par efektīvu un kuras ne?

I. Tralmaka.

Pirmkārt, es gribētu teikt to... un man liekas, ka tas arī kaut kādā mērā paskaidros... tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli ir divas atsevišķas pamattiesības. Tiesības uz taisnīgu tiesu ir augstākais standarts, kāds var būt izvirzāms efektīvam aizsardzības līdzeklim. Līdz ar to, kaut vai tas pats... tiesa ir institucionāli... tā varētu teikt... visaugstākais veids, kādā tiesības...

L. Liepa.

Kolēģe, to mēs ļoti labi saprotam. Bet kuras tieši ir tās tiesības, lai nezaudētu šo efektivitāti?

I. Tralmaka.

Kuras tiesības uz efektīvu aizsardzības līdzekli garantijas būtu jānodrošina, lai viņas nebūtu atņemtas pēc būtības?

L. Liepa.

Jā, kuras var atņemt, jūsuprāt?

I. Tralmaka.

Es domāju, ka atņemt nevarētu nevienas, jo galu galā tiesībām uz efektīvu aizsardzības līdzekli... šim te līdzeklim ir jābūt neatkarīgam, tam ir jābūt objektīvam, ir jānodrošina iespējas uzklaut. Tas droši vien ir tas, ko jūs visvairāk gribētu dzirdēt. Protams, arī iepazīties ar lietas materiāliem, jo nevar uzklaut par to, ko cilvēks nezina, par ko tiks uzklauts. Bet šeit šajā lietā es īpaši gribētu uzsvērt to, ka lietās par valsts drošību... šis te procesu ir iespējams... no viņa ir leģitīmi pieļaujamas atkāpes, protams, tādas, kādas ir nepieciešamas un samērīgas konkrētajā gadījumā.... Vienā gadījumā tās var būt mazākas. Pieņemsim, paņemot to pašu piemēru par to, ja cilvēkam tiek atteikta speciālā atļauja dēļ kriminālprocesa. Viņš to zina, tas ir reģistros, tur nav nepieciešams neko ierobežot. Ja ir jautājums, savukārt, par avotiem, par informāciju, kas ir ļoti sensitīva un kas varētu nepieļaujami apdraudēt valsts drošību, tad šie te ierobežojumi ir vairāk pieļaujami un pamatojami.

L. Liepa.

Liels paldies.

Nākamais jautājums arī tāpat par atbildes rakstu, kura 5. lappusē jūs norādāt, ka... es gribētu te precizēt, kā tas būtu jālasa, proti, jūs sakāt, ka drošības iestādes var izmantot ne vien operatīvās darbības, kas ir Operatīvās darbības likuma izpratnē definētas, bet arī izmantot savas specifiskās izlūkošanas un pretizlūkošanas darbības. Šo jēdzienu juridisku definējumu mēs neesam atraduši normatīvajos aktos un līdz ar to mēs gribētu noskaidrot, kas ir šīs specifiskās izlūkošanas un pretizlūkošanas darbības un kurš normatīvs akts tās regulē?

I. Tralmaka.

Izlūkošanas un pretizlūkošanas darbības, kā var redzēt no valsts noslēpuma objektu saraksta, nebūšu tiesīga atklāt, arī tas ir valsts noslēpums. Metodes, ko pielieto un līdzekļus izlūkošanai un pretizlūkošanai ir stingri slepenas.

L. Liepa.

Tātad mēs pat nezinām, kas tie ir par instrumentiem. Varbūt, ka mēs varam pat godīgi pateikt, ka tā, piemēram, ir izsekošana vai... tas gan ir operatīvajā darbībā... Varbūt, ka tie prettiesiski instrumenti, kā, piemēram, ielaušanās personas datu bāzēs?

A. Laviņš.

Es aicinātu turpināt ar jautājumiem. Atbilde tika sniegta. Kāda tā ir, mums ir jāpieņem.

L. Liepa.

Jā, tā bija atbilde uz pirmo jautājumu.

Otrā jautājuma daļa bija, kuri normatīvie akti tad uzskaita vai reglamentē šīs darbības?

I. Tralmaka.

Es uz šo jautājumu nevarēšu atbildēt. Tas ir valsts noslēpums.

L. Liepa.

Sapratu. Liels paldies.

Jā, tad vēl viens jautājums par jūsu atbildes rakstu. Jūs rakstāt, ka pieteikuma iesniedzējs ir bijis uzklasīts pārrunās pie Satversmes aizsardzības biroja direktora. Tātad, vai lemjot attiecīgi par šo otrās kategorijas, vai vēl zemāku — trešās kategorijas — speciālo atļauju regulēšanu, pārrunas ir obligāti jāorganizē?

I. Tralmaka.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 21 pasaka, ka gadījumos... tās var organizēt, obligāti nē. Bet, kā jau es teicu, pēc Satversmes tiesas sprieduma, kas ir saistošs ar likuma spēku, un es saprotu, ka arī šie principi jūsu minētajā instrukcijā ir ietverti, rīko pārrunas tad, ja ir pamats domāt, ka šo te atļauju varētu anulēt vai neizsniegt. Protams, ir arī jāskatās uz to, uz kādiem pamatiem. Ja tas ir pamats, kas ir objektīvi pārbaudīts, piemēram, uzstādīta diagnoze par neārstējamu gara slimību, tad jautājums par pārrunām varētu kļūt lieks.

L. Liepa.

Paldies. Sakiet, lūdzu, tātad, vai persona šajās pārrunās ir jāinformē par anulēšanas iemesliem? Vai ir kāda rakstveidota norma, kurā tas ir paredzēts jeb tas ir, ja var tā teikt, tās amatpersonas izvēles brīvības jautājums?

I. Tralmaka.

Tas ir Administratīvā procesa likums, kas nosaka, ka jebkurš valsts iestādes lēmums ir jāpamato. Tas jautājums, ciktāl... protams, ir atkarīgs no tā, cik lielā mērā šis te pamatojums varētu atklāt informāciju, kuru atklāt nav pieļaujams un kas varētu apdraudēt valsts drošību.

L. Liepa.

Liels paldies par jautājumiem.

Līdzīgi, kā jūs, arī mēs iepazīnāties ar publisko informāciju saistībā ar cilvēkiem, kuri ir paiduši savu viedokli par to, ka šādas atļaujas ir atņemtas un vairāki no cilvēkiem, kas ir arī masu plašsaziņas līdzekļiem stāstījuši par saviem apsvērumiem, ir norādījuši, ka, pirmkārt, tādas pārrunas nemaz nav bijušas tātad ar attiecīgajām jūsu minētajām amatpersonām. Bet, kas ir galvenokārt, ka šajās pārrunās

nemaz nav atklāti tie iemesli, bet drīzāk ir viņi izjautāti nevis viņiem tas ir skaidrots. Nu, protams, ka mēs nevaram piekļūt šo pārrunu jūsu minētajiem audio un videoierakstiem, mums nav lēmuma. Tātad nu atliek ticēt vai neticēt. Kāpēc godātā Saeima, tās pārstāvja personā, presumē, ka taisnība ir valsts drošības iestādēm un nevis šiem vairākiem indivīdiem, turklāt daži no viņiem ir publiski labi pazīstami un līdz šim nav izsaukuši nekādas šaubas par viņu godprātīgo lojalitāti. Kāpēc šāda prezumpcija?

I. Tralmaka.

Ļoti vienkārši. Tādēļ, ka visi materiāli ir iekļauti šajās lietās. Kā jau jūs pareizi atzīmējāt... šajā lietā neesmu piekļuvusi šiem te materiāliem, bet tas arī nav nepieciešams... Šie te materiāli ir trijās vai divās instancēs pārbaudīti un līdz ar to, ja ģenerālprokurors... Protams, jūs varētu apšaubīt, un jūs to darāt, ģenerālprokurora neatkarību, bet tomēr ģenerālprokurors ir sniedzis savu galējo lēmumu šajās te lietās. Viņš ir atzinis, ka šādas pārrunas ir notikušas un uzklauššana ir notikusi, tad man pamata šobrīd to apšaubīt...

L. Liepa.

Es ļoti atvainojos... Es vēl vienu reizi. Runa ir nevis par to, ka nebūtu notikušas pārrunas. Tā ir viena daļa. Bet jautājuma daļa ir, ka šajās pārrunās iemesli netiek minēti. Ir cilvēki, kuri joprojām sēž un lauza galvu — par ko? Kāpēc viņiem atņēma pielaidi. Jūs viņiem neticat.

I. Tralmaka.

To ir viegli pārbaudīt. Diemžēl es neesmu tā amatpersona, kas to ir tiesīga darīt. To ir ļoti viegli pārbaudīt, noklausoties šos te ierakstus vai pētīt šos te atšifrējumus.

L. Liepa.

Labprāt. Bet — kā?

Godātā tiesa, nākamais jautājums.

Saeima norāda, ka pārrunās tiek atklāts atļaujas anulēšanas iemesls, ciktāl tas neapdraud valsts drošību un citu personu intereses. Ja jau tomēr ir pieļaujama apjoms, kurā šādu iemeslu var atklāt pārrunās mutvārdos, kā jūs to norādījāt, kāpēc

gan nevarētu arī pieļaujamā apjomā šo argumentu norādīt rakstveidā? Tātad izsniegt rakstveidā lēmumu, lai nu tad ir miers ar šīm spekulācijām un nav asarainu interviju televīzijas kameru priekšā.

I. Tralmaka.

Es gribētu teikt, ka nereti tas tā arī notiek. Ja nemaldos, pat Ternovska lietas gadījumā tur bija minēti zināmi pamatojumi tam, kāpēc tika atcelta. Nu katrā gadījumā, vai nu pirms tam, vai pēc tam tas notika, bet ir gadījumi, ka, protams, tas tiek atklāts. Un it sevišķi, protams, tie gadījumi pārsvarā ir tādi, kas ir lielākā daļa no kritērijiem, kas ir uzskatīti. Protams, ka viņi ir objektīvi pārbaudāmi un personai viņi var tikt atklāti, jo jebkurš cilvēks zina par savām diagnozēm un jebkurš cilvēks zina par saviem kriminālprocesiem un tāpat arī par sadarbības faktu ar VDK un tā tālāk. Šajā gadījumā viņi tiek atklāti un viņi arī ir... lēmumos.

L. Liepa.

Paldies.

Tātad jūs sakāt, ka ir iespēja, ka daļēji tomēr šie iemesli, ciktāl tie nav saistīti ar valsts noslēpumu vai neatklājamu informāciju, ir pieejami rakstveidā. Vai pastāv procedūra, kādā varētu strīdēties, piemēram, par to, ka šie iemesli neliekas pietiekami un pamatoti. Nu, piemēram, izrādās, ka cilvēkam inkriminēja, ka viņam ir personiskas attiecības vai nekustamie īpašumi kādās ārvalstīs, bet nav tādu lietu. Tātad šie lēmumu neatbilst faktiem. Kā to varētu apstrīdēt? Es runāju par ģenerālprokurora lēmumu.

I. Tralmaka.

Ģenerālprokurors jau ir pēdējā instance. Šo lēmumu vispirmām kārtām pārrunas notiek drošības iestādē, kas ir attiecīgi vai nu MIDD vai Drošības policija, vai Satversmes aizsardzības birojs. Tāpat kā jebkurā normālā procesā, savas procesuālās tiesības ir jāīsteno jau no paša sākuma. Ja tiek runāts par faktiem, kurus pēc tam... ja tiek inkriminēti, kā jūs te teicāt, nekustamie īpašumi, ļoti viegli var pieprasīt izziņu un pateikt, ka man tādi nekustamie īpašumi nepieder. Un tas ir jādara. Un es uzsveru, ka nevis beigās tad, kad ģenerālprokurors jau ir pieņēmis savu lēmumu, bet tas ir jādara jau pieņemot sākotnējo lēmumu, vai vismaz otrajā instancē, kas būtu pie Satversmes aizsardzības biroja direktora.

L. Liepa.

Bet ja šādi apsvērumi parādās tikai nosacīti jūsu minētajā pēdējā instancē? Ja līdz tam personai tas ir tikai jautājumu formā uzdots? Un atbilde ir nē, man tādu nav... un ģenerālprokurors tomēr norāda, ka pēc mūsu rīcībā esošās informācijas tomēr ir.

I. Tralmaka.

Ja personai ir pieejami dokumenti, apliecinājums tam, ka šādas te... nu, nekustamie īpašumi jūs laikam minējāt... nav, tad viņš var iesniegt tos arī ģenerālprokuroram. Ģenerālprokurors izskatīs tos un attiecīgi pieņems lēmumu.

L. Liepa.

Jau pēc ģenerālprokurora lēmuma? Taču nē! Viņa lēmums ir galīgs un nepārsūdzams.

I. Tralmaka.

Lēmumu izsniedz pēc pārrunām. Pārrunu laikā lēmums netiek pieņemts. Pārrunas ir procesuāla darbība, kas notiek lēmuma pieņemšanas laikā. Ir dokumenti, ir pārrunas un pēc tam tiek pieņemts lēmums. Tas nav tāds vienlaicīgs zibenīgs lēmums un rīcība. Līdz ar to ir pietiekami daudz laika, lai varētu savus pierādījumus iesniegt.

L. Liepa.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, tāpat... šeit arī jau godātās tiesas jautājumā parādījās tā saucamā instrukcija par kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums par speciālo atļauju. Šī instrukcija ir slepena. Vai tā nevarētu būt atklāta? Par kārtību... Runa ir par procesu, runa nav par saturu. Runa nav par to, kāda veida avoti tiek izmantoti vai kas tieši tāpat varētu būt tie kritēriji vai argumenti. Bet runa ir par kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums. Kāpēc tai būtu jābūt slepenai?

I. Tralmaka.

Jautājums par kārtību visticamāk... un es... tā kā šī instrukcija ir slepena, es neko nevaru komentēt par tās saturu. Bet es pieļauju, ka tas ietver plašāku, ne tikai to, kas ir Ministru kabineta noteikumos. Ministru kabineta noteikumos ir kārtība lielos

vilcienos. Bet es pieņemu, ka šeit ir arī jautājumu loks konkretizēts. Es pieņemu, ka šeit ir arī metodoloģija, kādā veidā tas tiek darīts. Un ja šī instrukcija... tad droši vien ir jāprasa pamatojums, kādēļ Ministru kabinets ir uzskatījis, ka šai te instrukcijai ir jābūt slepenai. Bet tas droši vien nebūs Saeimas jautājums.

Es pieļauju, ka šī instrukcija, ņemot vērā, ka tā ir instrukcija, paskaidro lietas, kuras valsts drošības dienestu interesēs ir paturētas slepenas tieši tādēļ, lai šī te pārbaude būtu efektīva.

L. Liepa.

Arī process... jā...

A. Laviņš.

Aicinu virzīties uz priekšu. Ja vēl ir kādi jautājumi, lūdzu, uzdodiet... un ejam uz priekšu.

L. Liepa.

Jā, godātā tiesa. Tātad vēl viens jautājums attiecas uz pieteikuma iesniedzēja gadījumu. Tātad pieteikuma iesniedzējam, kā tas ir norādīts arī viņa parakstītajā sūdzībā, konstitucionālajā sūdzībā Satversmes tiesai, ir norādīts, ka viņa gadījumā nav norādīts nekas vairāk kā tikai likuma "Par valsts noslēpumu" 9. panta trešās daļas 6. punkts. Viss. Nekādu argumentu. Tātad, vai valsts drošības intereses var attaisnot tāda situācija, ka šī speciālā atļauja tiek anulēta, personai pilnībā liedzot iepazīties ar pārbaudes lietu un nenorādot neko vairāk, kā tikai normatīvo pamatojumu.

I. Tralmaka.

Mēs atkal runājam par rakstveida dokumentu. Protams, ka šie te lēmumi, kā jau es teicu un kā tas izriet no pieaicināto personu viedokļiem, paši par sevi ir ļoti gari un detalizēti. Šie te lēmumi skar ne tikai pašas personas privāto dzīvi, kas, protams, te būtu atklājami, bet skar arī, pirmkārt, metodoloģiju, informācijas avotu var skart. Metodoloģijas informācijas avotus... var skart arī citu personu tiesības uz privāto dzīvi, valsts drošību. Līdz ar to, protams, tādos gadījumos... un tādi gadījumi var būt, ka zem trešās daļas 6. punkta paiet tādi apsvērumi, kuri ir publiskojami, kuri neapdraud valsts drošības intereses, viņus var iekļaut šajā lēmumā, bet es pieļauju, ka,

ja šis lēmums ir tāds, kāds viņš ir, tad drošības iestādes ir saskatījušas pamatu, ka šeit tas nebūtu pieļaujams atklāt tos publiskā dokumentā.

L. Liepa.

Tātad ir drošības intereses, kuru dēļ persona pat var neuzzināt, kāpēc viņu uz visu mūžu ierobežo.

I. Tralmaka.

Pirmkārt, uz visu mūžu... tas ir, kā jau es teicu iepriekš, es klasificēju, ka tas nav uz visu mūžu, jo ir iespējams šo procesu atjaunot... Otrs aspekts ir tāds, ka ir jāskatās, vai šai personai nav atklāti šie te pamati pārrunās.

Nav prasības, ka būtu... it sevišķi, ja šī informācija var apdraudēt... potenciāli apdraudēt valsts drošības intereses. Mums ir spriedumi, kuros ir secināts, ka pat salīdzinoši neitrālas informācijas atklāšana ārvalsts specdienestiem var nodarīt lielu kaitējumu. Līdz ar to šai personai var būt atklāti šie te pamati. Bet vai tas ir jādara publiskā dokumentā? Tas nav nepieciešams.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Tad man ir viens jautājums par Satversmes 106. pantu. 12. lapā atbildes rakstā jau Saeima ir norādījusi, ka atļaujas anulēšana ietekmē pieteicēja tiesību pilnīgu vai daļēju tālāku izmantošanu saglabāt amatu attiecīgi. Vai jūs atzīstat, ka speciālās atļaujas anulēšana ierobežo Satversmes 106. pantā garantētās tiesības?

I. Tralmaka.

Jā. Ietekmē. Ne tiešā veidā, bet ietekmē. Un tas apmērs lielākā vai mazākā veidā ir atkarīgs no konkrētā amata un no darba devēja. Bet to ir atzinusi arī Satversmes tiesa un Saeima to nenoliedz.

L. Liepa.

Liels paldies, godātā tiesa! Šobrīd vairs jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Tiesnesis Gunārs Kusiņš.

G. Kusiņš.

Man divi jautājumi pieteikuma iesniedzēja pārstāvim.

Vai es pareizi sapratu atbildi, ko jūs nupat sniedzāt, ka jūs uzskatāt, ka ir teorētiski pieļaujams kaut kāds ziņu kopuma apjoms, kas netiktu atklāts arī tiesā.

L. Liepa.

Godātā tiesa! Uz šo jautājumu es varētu atbildēt tā, ka mēs viennozīmīgi atzīstam, ka ir leģitīms pamats zināmiem ierobežojumiem. Leģitīmais pamats būtu formulējams kā valsts drošība, kā sabiedrības drošības mērķis. Tajā pat laikā ir jāpastāv instrumentiem, ar kuriem.. pat ja pats pieteicējs, kurš ir diskreditējis vai, teiksim, šajā gadījumā, adresāts, ierobežojuma adresāts, kurš ir diskreditējis sevi attiecībā pret rīcību ar šādu informāciju, pat ja viņš vai viņa nevar iepazīties ar šo informāciju, tad ir jābūt procedūrai, kā viņa vārdā, viņa vietā, viņa interesēs, piemēram, viņa aizstāvis varētu iepazīties ar pieļaujamo informāciju, lai realizētu aizstāvības tiesības, kādas tās ir, efektīvā tiesas procesā.

G. Kusiņš.

No jūsu atbildes es saprotu, ka “ar pieļaujamo”... Tātad tas nozīmē, ka ne ar visu. Vai jūs uzskatāt, ka no 92. panta izriet tiesības tiesas procesā iepazīties ar visu informāciju, tajā skaitā izlūkošanas, pretizlūkošanas...

L. Liepa.

Mēs pieļaujam, ka 92. pants... mēs piekrītam tādā ziņā, ka 92. pants, protams, paredz, ka efektīvs tiesas process neparedz pilnīgu un simtprocentīgu šādu tiesību kopumu.

M. Pētersons.

Ja drīkst papildināt atbildi.

Es gribētu atsaukties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā “Užakovskis pret Lietuvu”, kur bija šī situācija, ka persona tika iekļauta slepenajā reģistrā un par to sūdzējās tiesā. Tiesa pārbaudīja, apskatījās materiālus, aizvēra mapīti un teica, ka viss ir kārtībā. Un šajā konkrētajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja, ka nebija nodrošināts pietiekamas garantijas personai, neizslēdzot, ka,

iespējams, ir ļoti ārkārtēji apstākļi, kad nevarētu iepazīties ar informāciju un tomēr tā personai būtu vismaz jārada iespēja aizstāvēt savas tiesības, kaut kādā mērā šo motivāciju paužot.

L. Liepa.

Tad summējot varētu sacīt tā, ka... Ņemot vērā to, ka arī valsts noslēpums un šī informācija ar ierobežotu pieejamību ir dažādi klasificēta, ir dažādas klases, tad tieši tāpat būtu jābūt arī tiesas procesā — gan tiesnešiem pieejai dažādās klasēs, gan arī aizstāvjiem. Jo, godātā tiesa, šeit es varētu atsaukties uz personisko piemēru. Arī man savulaik atsevišķa procesa ietvaros bija piešķirta pielaide viszemākās kategorijas, bet pielaide tika piešķirta. Tātad ar šo piemēru es gribētu norādīt, ka Latvijas tiesās jau šāda prakse norisinās un es neredzu nekādu iemeslu, kāpēc šo praksi nevarētu piemērot mūsu izskatāmajos gadījumos.

Paldies.

G. Kusiņš.

Un tad otrs jautājums.

Jūs sākumā arī precizējāt šo vienu no apstrīdētajām normām, tātad 11. panta piekto daļu, tās saturu. Un izteicāt šaubas, ka ģenerālprokurors nenodrošina šo objektivitāti un tā. Man ir jautājums jums. Vai jūs uzskatāt, ka tad ģenerālprokurors vispār nevar būt tā institūcija, kuram pārsūdz... tad pa tiešo uz tiesu, jeb ģenerālprokurors var būt viena no instancēm, kura izskata, jo, kā nupat norādīja Saeimas pārstāve, tad viņš varēs izskatīt plašākā apjomā.

M. Pētersons.

Nu, mūsaprāt, tas jau būtībā ir tas, kā tiek organizēts šis te administratīvais process iestāžu līmenī, ir likumdevēja izšķiršanās jautājums. Bet svarīgi ir tas, lai ir kāda instance, kas atbilstu 92. panta garantijām.

G. Kusiņš.

Tātad jūs neapstrīdat, ka ģenerālprokuroram varētu šinī gadījumā pārsūdzēt, bet tad jūsu prasījums ir, ka ģenerālprokurora lēmums nevar būt galīgs un nepārsūdzams. Es pareizi sapratu?

M. Pētersons.

Jā. Tieši tā.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Sēdieties, lūdzu!

Lietas dalībniekus esam uzklaušījuši. Jautājumi arī jums ir uzdoti un ir sniegtas atbildes.

Procesu mēs turpināsim, uzklaušot lietas dalībnieku viedokļus par secību, kādā ir uzklaušāmas pieaicinātās personas. To mēs darīsim pēc pārtraukuma.

Šobrīd uz pusotru stundu tiek izsludināts pārtraukums. Pulksten 14.05 mēs turpināsim tiesas sēdi.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Sēdieties, lūdzu!

Turpinām tiesas sēdi.

Tātad, kā jau minēju, mums ir nepieciešams noteikt kārtību, kādā uzklaušīsim pieaicinātās personas. Provizorisks saraksts varētu būt šāds, bet katrā ziņā es uzklaušīšu jūsu viedokļus:

mēs varam sākt ar Iekšlietu ministrijas pārstāvi, tad Tieslietu ministrijas, Ģenerālprokuratūras pārstāvis, Satversmes aizsardzības biroja pārstāvis, sekotu Drošības policija, tiesībsargs un Kristīne Līces kundze un Aldis Lieljukša kungs.

Pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem, kādas ir jūsu domas par, jūsuprāt, optimālāko secību?

M. Pētersons.

Mēs piekrītam šādai secībai.

A. Laviņš.

Piekrītat. Labi. Paldies

Saeimas pārstāvei?

I. Tralmaka.

Nav iebildumu.

A. Laviņš.

Nav iebildumu. Kolēģi? Tad paliekam pie šādas kārtības.

Tā, lai zinātu, kā apmēram esam ieplānojuši darbu, pieaicinātās personas uzklausīsim apmēram... es to teikšu... līdz pulksten 16.00. Tas būs atkarīgs no tā, cik raiti mums ies uz priekšu, jo esam nākamo tiesas sēdes turpinājumu ieplānojuši 3. janvārī no rīta... Tas vairāk attiecas no tādas plānošanas viedokļa pieaicinātajām personām, kuras ir šī saraksta beigu daļā — Drošības policijas pārstāvis, tiesībsargs, Kristīne Līce, Aldis Lieljuksis. Bet nu katrā ziņā, kolēģi, būtu labi arī, ka mēs dzirdam arī pārējo pieaicināto personu viedokļus. Bet tas ir jūsu ziņā, kā jūs tālāk plānojat dienas kārtību. Tātad katrā ziņā nu jādomā, ka pusi no pieaicinātajām personām mēs uzklausīsim, bet, kā jau es teicu, skatīsimies, kā ies uz priekšu.

Tātad sākam ar pieaicināto personu uzklausīšanu. Vārds viedokļa paušanai ir Iekšlietu ministrijas pārstāvim. Lūdzu!

V. Vītoliņš.

Labdien, godātā tiesa! Vilnis Vītoliņš, Iekšlietu ministrijas pārstāvis.

Tātad, Iekšlietu ministrija kopumā pievienojas Saeimas paustajam viedoklim, par ko Iekšlietu ministrija arī bija informējusi un arī savu viedokli paudusi 2016. gada 1. augusta vēstulē Nr. 1-59/18-78 Satversmes tiesai un attiecīgo viedokli arī uztur.

Varbūt īsumā es, ja drīkst, tad šo viedokli rezumēšu. Faktiski ir saprotams, ka no konstitucionālās sūdzības iesniegšanas... tātad Iekšlietu ministrija uzskata, ka pēc būtības jautājums skar likuma “Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas otrā teikuma atbilstību Latvijas republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ciktāl tas attiecas uz lēmuma par speciālās atļaujas anulēšanu un pārsūdzēšanas kārtību Ģenerālprokuratūrā ģenerālprokuroram... jo principā, kā teikts, šie visi citi pārsūdzības aspekti ir cieši ar šo te saistīti.

Gan no konstitucionālās sūdzības, gan no sēdē izskanējušās informācijas ir acīmredzami, ka pieteikuma iesniedzējam ir zināma gan Satversmes tiesa līdzšinējā judikatūra šajos jautājumos, gan arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra. Un šķiet, ka galvenie aspekti arī iepriekš tika skatīti Satversmes tiesas spriedumos — 2003. gada 23. aprīļa spriedumā lietā jau pieminētajā 2002-20-01-03 “Ternovska lieta” un arī 2005. gada 17. oktobra spriedumā lietā 2005-07-01 saistībā ar likuma “Par valsts noslēpumu” 11. panta sestās daļas izvērtējumu un attiecīgi šajos spriedumos paustajām atziņām.

Kā to var secināt no pieteikuma būtības, tad pieteikuma iesniedzējs acīmredzami neapstrīd šo te Satversmes tiesas judikatūru un šīs te paustās atziņas un arī, kā es saprotu, šo te Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, bet faktiski vērš uzmanību uz praksi un acīmredzami uzskata, ka šī prakse nav varbūt tā veidota un attīstīta, kā pieteikuma iesniedzējs to varbūt vēlētos.

Šajā sakarībā vēlētos vērst uzmanību, ka Iekšlietu ministrijas kompetencē nav kontrolēt šo te lēmumu pieņemšanu un attiecīgi, tā teikt, Iekšlietu ministrija nav šo lēmumu pārsūdzēšanas ķēdē, ja tā var teikt. Līdz ar to mēs varam paust savu viedokli tikai no teorētiskā viedokļa vairāk nekā no praktiskā.

Jā... Tātad par šo te pieteikuma būtību. Tātad pieteikuma iesniedzējs būtībā apstrīd tiesības uz taisnīgu tiesu, kas ietvertas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā, šķiet, ka atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai tātad tiesības uz taisnīgu tiesu 92. panta pirmā teikuma izpratnē ir skatāmas plašāk nekā Konvencijas 6. panta 1. punkta izpratnē un izskatās, ka Satversmes 92. pants kopsakarā arī ar šo te Satversmes 89. pantu ietver sevī gan Konvencijas 6. panta pirmā teikuma izpratnē, gan arī Konvencijas 13. panta izpratnē, ko jau arī Saeimas pārstāvis tātad minēja — tātad tiesības uz efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Minētie secinājumi izriet nu jau no šiem te pieminētajiem Satversmes tiesas spriedumiem, kā arī no Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā 2011-21-01 saistībā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8. panta otrās daļas izvērtējumu, gan arī no Satversmes tiesas 2011. gada 11. maija spriedumu lietā 2010-55-01-06 saistībā ar Operatīvās darbības likuma 7. panta piektās daļas izvērtējumu. Un, protams, arī no Cilvēktiesību tiesas spriedumiem, salīdzinājumā no “Wilder pret Lielbritāniju” un “Holfort pret Lielbritāniju”, konkrēti 33. un 64. punkta, kā tas mums liekas.

Jā, būtībā pieteikuma iesniedzējs argumentē, ka procedūra, kas paredz kontroli par lēmuma “Par valsts noslēpumu pielaidi pieņemšanu un spēkā esamību”,

nenodrošina pietiekamu aizsardzību pret iespēju ļaunprātīgu varas izmantošanu, kā rezultātā var iestāties būtiska sekas, tas ir, personai var tikt atņemta pielaide pie šī te valsts noslēpuma, attiecīgi persona var tikt atbrīvota no konkrētā amata un visu dzīvi tātad nevarētu pretendēt uz līdzīga rakstura amatu, kur būtu nepieciešama šī te pielaide.

No pieteikuma izriet faktiski trīs procedūru tādi trūkumi, kas liedz garantēt iespējamās ļaunprātīgas varas izmantošanas novēršanu — tātad nespēja noskaidrot iemeslus, kas ir negatīvā lēmuma pamatā un attiecīgi sniegt argumentus par šo te negatīvo lēmumu; ģenerālprokurora... nu, es tā varbūt vienkāršoti sakot un pēdīnās liekot vārdu “ģenerālprokurora bailēm pieņemt pretēju lēmumu nacionālās drošības iestādēm”, nu, baidoties no šīs te nelabvēlības, kura arī var izpausties un trešais aspekts ir tiesas kontrole pār atbrīvošanu no amata, kas prasa pielaidi valsts noslēpumam, bezjēdzīgumu, jo tiesa, kura kontrolētu šo atbrīvošanu no amata, acīmredzami nevar veikt šo te pārbaudi. Šie ir tie trīs aspekti, ko mūsu skatījumā mēs saskatām kā procedūras... tādas no pieteicēja iesniedzēja trūkumus.

Minētie argumenti atspoguļojas šādos procesuālos posmos attiecībā uz šo te pielaižu vērtēšanu. Tātad attiecīgās informācijas atzišana par valsts noslēpumu, Satversmes aizsardzības biroja kontroles efektivitāte pār Drošības policijas pieņemto lēmumu, ģenerālprokurora kontroles efektivitāte pār Satversmes aizsardzības biroja pieņemto lēmumu un tiesas kontroles efektivitāte pār personas atbrīvošanu no attiecīgā amata.

Šķiet, šajā lietā nav nozīmes argumentiem, kas tika minēti otrā un ceturtajā posmā... procedūras posmā, proti, šajā lietā nav nozīmes Satversmes aizsardzības biroja kontroles efektivitātei, jo Satversmes aizsardzības birojs nav galējā instance lēmuma pieņemšanā. Būtībā lēmuma pieņemšanas efektivitāte ir tik efektīva, cik to nodrošina nu vismaz galējā instance, šajā gadījumā, ģenerālprokurors. Tomēr vēlos vērst uzmanību, ka arī Satversmes aizsardzības biroja funkcija, līdzīgā gadījumā, kas ir attiecībā uz šo te likuma “Par valsts noslēpumu” 11. panta sestās daļas, tā teikt, kompetenci, kur Satversmes aizsardzības birojs ir kā galējā instance, Satversmes tiesa arī atzina šo institūtu par labu esam šinī manis minētajā 2005. gada spriedumā.

Un otrs aspekts šajā lietā mūsu skatījumā nebūtu vērtējams šis te ceturtais procedūras posms, kas ir tiesas kontrole pār šo te personas atbrīvošanu no darba, jo, kā jau tas izriet no pieteikuma, tad šī persona pati brīvprātīgi, uzskatot šo procesu par bezjēdzīgu, bet principā pati brīvprātīgi atteicās no šīs te tiesāšanās ar savu darba

devēju. Līdz ar to izskatās, ka principā šī lieta būtu atšķirama no jau šeit minētajām lietām “Ternovskis pret Latviju”, arī “Deveni pret Lielbritāniju” un arī minētais 2016. gada 21. jūlija spriedums lietā “Miriana Petrova pret Bulgāriju”, jo šķiet, ka visos šajos spriedumos tāpat principā persona, kurai bija atņemta pielaide valsts noslēpumam, vērsās tiesā ar, tā teikt, stāstu par to, ka tiesības uz darbu bija ierobežotas.

Līdz ar to faktiski ir skatāmi šie divi aspekti. Tātad pirmais procesuālais — tāpat par informācijas atzīšanu par valsts noslēpumu, jo, šķiet, ka, ja informācija nebūtu atzīta par valsts noslēpumu, tad arī iespējams nerastos diskusijas par to, ka persona te nevarētu iepazīties ar šo informāciju un attiecīgi arī nevarētu paust šo viedokli par to, kamdēļ tad šī pielaide ir vai nav atņemta.

Līdz ar to vispirms ir izvērtējams, vai šāda informācija var tikt atzīta par valsts noslēpumu. Un šinī sakarībā, protams, mēs skatāmies gan uz likuma “Par valsts noslēpumu” šo te 9. panta trešās daļas uzskaitīto klāstu, kura dēļ šī pielaide varētu tikt atņemta, gan arī uz jau iepriekš diskutēto 13. pantu, šķiet, pirmo daļu, kur arī ir uzskaitīti gadījumi, kad šai pielaidei būtu jābūt atņemtai.

Pieteikuma iesniedzējs atsauca savā pieteikumā uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 887 un mēs gribētu vērst Satversmes tiesas uzmanību, ka šie noteikumi, neskatoties uz to, ka šajos noteikumos ir ietverta 2. punktā tabula ar tām informācijas jomām, kuras varētu tikt atzītas par valsts noslēpumu, tomēr šie noteikumi paši par sevi vēl nav nosacījums tam, ka šī informācija būs atzīta par valsts noslēpumu.

Lai informāciju varētu atzīt par valsts noslēpumu, attiecībā uz konkrēto informāciju ir jākonstatē vispirms pozitīvie aspekti, kas ir minēti likumā “Par valsts noslēpumu” 2. panta pirmajā daļā, 3. panta otrajā daļā, trešajā daļā un ceturtajā daļā. Tas ir viens no šo normu aptverošajiem elementiem, jākonstatē, ka šīs informācijas nelikumīga izpaušana un nozaudēšana varētu radīt būtiskas attiecīgas likumā minētās sekas. Nu, kā viens būtu atklāt operatīvās darbības metodes un taktiku. Un arī, protams, būtu jākonstatē šīs informācijas, kā teikt, ierobežojošo... atzīšanas ierobežojošo apstākļu neesamību, kas ir minēts likuma “Par valsts noslēpumu” 4. panta ceturtajā daļā un 5. pantā, proti, ka attiecīgā informācija, kas ir minēta šajās normās, nevarētu tikt atzīta par valsts noslēpumu.

Tādējādi ne jau visa informācija, kura ir minēta šajos te noteikumos 887. — Ministru kabineta noteikumos — būtu atzīstama par valsts noslēpumu. Bet tikai tā,

kura rada attiecīgās sekas valsts drošībai un attiecīgi uz to norāda arī pašu šo noteikumu 2. punkts un arī Ministru kabineta noteikumu Nr. 21 no 2004. gada 6. novembra Valsts noslēpuma Ziemeļatlantijas līguma organizācijas Eiropas Savienības un ārvalstu institūciju klasificētās informācijas aizsardzības noteikumi un šo noteikumu tātad 45. punkts, konkrēti.

Tātad informācijas atzīšanai par valsts noslēpumu ir izņēmuma raksturs, kas pamatots ar nepieciešamību novērst būtisku nelabvēlīgu seku iestāšanos, vienlaikus kas pamato arī šādas informācijas aizsardzības nepieciešamību, nepieciešamības būtiskumu, no kā izriet tiesību ierobežojošs aspekts.

Šādas informācijas aizsardzības nepieciešamība, tātad valsts noslēpuma informācijas aizsardzības nepieciešamība ir arī atzīta daudzos, es gribētu teikt, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos un konkrēti tātad es gribētu minēt sprieduma “Kenedijs pret Lielbritāniju” 184., 191. punktā un arī jau šeit pieminētajā 2010. gada 6. jūlija spriedumā lietā “Užukauskas pret Lietuvu”, konkrēti 45. un 48. punktā, kā arī jau, protams, Satversmes tiesa arī ir atzinusi valsts noslēpumu, kā būtiski aizsargājamu informāciju savos jau iepriekš arī minētajos spriedumos.

Tātad, ņemot vērā šīs informācijas par valsts noslēpumu atzīšanu, pirmkārt, pozitīvo pamatu, tas ir, nepieciešamība novērst būtiskas nelabvēlīgas sekas, ko var radīt attiecīgās informācijas nozaudēšana vai nelikumīga izpaušana, kā arī šo te likumā manis minēto 4. panta piektajā daļā minēto nepieciešamību konstatēt, ka šāda informācija var tikt atzīta par valsts noslēpumu, ir izdalāms personu loks, no kā attiecīgā informācija ir slēpjama. Citiem vārdiem, nav pamata slēpt, piemēram, operatīvās darbības taktiku un metodes no personas, kura, iespējams, desmit gadus pati ir darbojusies šīnī jomā un, iespējams, šīs darbības taktikas un metodes arī zina. Bet vienlaikus, protams, šī informācija būtu atzīstama par valsts noslēpumu, jo plašākai sabiedrībai šī informācija nebūtu izpaužama.

Attiecīgi mūsu skatījumā arī atzīstot šo informāciju par nepieejamu konkrētai personai, būtu jāņem vērā šie aspekti un, protams, arī formālais nosacījums tam, ka personai ir jābūt pielaipei, viņš šajā likumā ir atrunāts, jo šo konkrēto personu... arī viņai, jau būdamai atņemtai šai pielaipei, var iepazīstināt ar valsts noslēpumu pret parakstu. Līdz ar to, protams, ka šis ir vērtējams aspekts, ko vērtē arī drošības iestādes un ģenerālprokurors.

Minētais aspekts būtībā jau tika apskatīts 2003. gada 23. aprīļa Satversmes tiesas spriedumā 2002-20-01-03, konkrēti 5. un 6. punktā, no kā var secināt, ka šim aspektam jau Satversmes tiesa bija savulaik pievērsusi uzmanību.

Līdz ar to informācijas atzīšanai par valsts noslēpumu ir izņēmuma raksturs, kā jau es minēju, apdraudējums, ja konkrētā persona iepazīstas ar informāciju, kas šai personai jau ir zināma un nevar vairoš šo apdraudējumu. Protams, ir jāatzīst, ka ir gadījumi, kad informācijas atklāšana konkrētai personai varētu arī attiecīgo apdraudējumu vairoš un kā piemēru varētu pieminēt arī varbūt tādu izdomātu situāciju, ka persona var būt atverot logu speciāli mēģina šo te valsts noslēpumu nopludināt, bet drošības iestādes, iespējams, nevēlētos, lai šī persona zinātu, ka drošības iestādes zina, ka tas tā notiek. Nu tas varētu būt viens tāds ātri izdomāts piemērs.

A. Laviņš.

Es varbūt aicinātu jūs tomēr pievērsties konstitucionalitātes aspektiem — kā apstrīdētās normas atbilst vai neatbilst Iekšlietu ministrijas prāt norādītajām Satversmes normām — 92. pantam, 96. un 106. pantam. Varbūt vairāk tos aspektus mēs gribētu dzirdēt.

V. Vītoliņš.

Jā. Tātad, kā jau es minēju, tātad faktiski mēs uzskatām, ka šī... ir skatāma 11. panta piektās daļas aspektā, jo... kā teikt, no šī arī izriet tas un, protams, šie citi argumenti par šo te 96. pantu mūsu skatījumā ir pakārtoti. Līdz ar to, kā teikt, protams, negribas izdarīt secinājumu, bet mēs tā kā no savas puses īsti neredzam vajadzību skatīt, jo patiesībā 92. panta pirmais teikums izskatās, ka ietver sevī jau arī šo te argumentu, kas izskanēja par 96. panta tiesībām uz privāto dzīvi.

Attiecīgi jautājumā par šo te 106. pantu, kā jau es teicu, šinī konkrētajā lietā persona faktiski brīvprātīgi pārtrauca šo te tiesāšanos, līdz ar to, vai ir izpildītas šīs te nepieciešamie konstitucionālās sūdzības prasības, nu, tas droši vien mums rada pārdomas, bet mēs neuzskatām, ka tas būtu šinī konkrētajā gadījumā vērtējams.

Mēs uzskatām, un arī esam vadījušies no Satversmes tiesas līdzšinējiem pieņemtajiem spriedumiem. Manis jau diviem pieminētajiem. Un arī citiem, ka prokuratūra ir uzskatāma par neatkarīgu, objektīvu institūtu un attiecīgi līdz ar to neredzam iemeslu, lai šobrīd tas tiktu atzīts savādāk.

Runājot par šo te aspektu, ko piemin pieteikuma iesniedzējs attiecībā uz manis jau pieminētajām bailēm, prokurora bailēm pieņemt pretēju lēmumu. Tad mūsu skatījumā šeit būtu izšķirami divi aspekti. Tātad konkrētās personas subjektīvās bailes, kuras vienā vai citā veidā izpaužas un arī šis aspekts mūsu skatījumā piemīt tiesnešiem, jo, iespējams, tiesnesim ir arī lielāka aizsardzība, kā to jau minēja pieteikuma iesniedzējs. Tanī pašā laikā subjektīvās bailes vienmēr pastāv un droši vien, tā teikt, arī tas varētu traucēt lēmuma pieņemšanai.

Bet mūsu skatījumā tomēr šeit būtu jāskatās uz institūtu un institūts, prokuratūra kā institūts nevarētu... mēs neuzskatām šo institūtu kā tādu, kurš nenodrošinātu šo neatkarīgo lietu skatīšanu.

Un attiecīgi jautājumā par to, vai tam būtu jābūt tiesai... Jā, protams, tā teikt, tiesa tiek pieminēta un Cilvēktiesību tiesas judikatūrā tiesa tiek pieminēta kā labākā prakse atsevišķos aspektos. Nu, šeit, droši vien pieminēsim spriedumu "Klass un citi pret Vāciju", bet, tanī pašā laikā tas nav valsts pienākums tieši tiesnesi izvēlēties un protams, lietas varētu darīt vienmēr labāk. Bet šeit droši vien ir jautājums, vai ģenerālprokurors kā institūts ir slikts un neatbilstošs, tādā nozīmē slikts, ka neatbilstošs tieši Satversmes 92. panta pirmā teikuma tvērumā.

Paldies. Tātad īsumā tas bija tas, ko es...

A. Laviņš.

Paldies. Kolēģi, vai būs jautājumi? Lūdzu, kolēģe Sanita Osipova vispirms.

S. Osipova.

Jau uzdodot jautājumus ļoti cienījamajai Saeimas pārstāvei es aktualizēju jautājumu par grozījumiem Ministru kabineta noteikumos Nr. 21. Vai Iekšlietu ministrija uzskata, ka šādi grozījumi ir nepieciešami, kāpēc viņi ir nepieciešami un kādam vajadzētu būt saturam? Kas šobrīd esošajā regulējumā varbūt ir nepilnīgs?

V. Vītoliņš.

Jā... tātad faktiski jau Satversmes tiesa, kā jau es arī minēju, šajā te 2003. gada 5. un 6. punktā norādīja uz to, ka no šīs personas, cik vien tas ir iespējams, varbūt nebūtu slēpjama šī te informācija. Tas ir tas, kā mēs lasām šo spriedumu. Līdz ar to, protams, ka mēs arī neredzam iebildumus tam, kāpēc lai normatīvajā regulējumā šī te jau sen atzītā atziņa netiktu nostiprināta un līdz ar to mums tā kā... no mūsu puses īsti

nav pamata iebilst, bet šos noteikumus, ja es pareizi atceros, grozījumus noteikumos virza Satversmes aizsardzības birojs pēc Ministru kabineta uzdevuma, tā laikam bija, jā.

S. Osipova.

Sakiet, lūdzu, vai šie paredzētie grozījumi pēc būtības mainīs kaut ko regulējumā, jeb kā jūs jau teicāt, viņi vienkārši atkārtoti padarīs vispāršaistošu to, kas jau Satversmes tiesas 2003. gada spriedumā ir ierakstīts?

V. Vītoliņš.

Kā jau es minēju, tad Iekšlietu ministrija nevar vērtēt šos aspektus no praktiskā viedokļa, jo mēs tā kā neesam īsti šajā lēmuma pieņemšanās ķēdē, bet nu, mūsu skatījumā faktiski šai situācijai jābūt legalizētai, jo arī, kā jau minēju, arī mēs vadāmies no šiem te Satversmes tiesas spriedumiem, ņemot vērā Satversmes tiesas spriedumu lietu tiesību sistēmā un, kā teikt, uzskatām, ka tai praksei arī būtu jābūt atbilstoši.

A. Laviņš.

Labi. Kolēģi... tiesnese Ineta Ziemele turpinās ar jautājumiem.

I. Ziemele.

Paldies.

Jūs nobeidzāt sava viedokļa paušanu faktiski ar tādu kā mazliet retorisku nobeiguma jautājumu, uz ko jūs īsti neatbildējāt. Līdz ar to man ir jautājums. Kāpēc jūs uzskatāt, ka prokuratūra atbilst tiesību uz taisnīgu tiesu kritērijiem? Jūs varētu tos nosaukt?

V. Vītoliņš.

Jā, nu pirmā kārtām, mēs tā uzskatām, jo Satversmes tiesa vairākkārtīgi ir dažādos rakursos prokuratūru ir atzinusi par šādu iestādi...

I. Ziemele.

Es atvainojos, tad pielieciēt klāt Ternovska spriedumu, ECT *obiter dicta*, ja jau jūs atsaucaties uz Satversmes tiesas nu jau cik gadus veco judikatūru konkrēti mūsu jautājumā.

Ja jūs tajā gaismā vēl man mēģinātu atbildēt uz šo jautājumu, būtu ļoti labi.

V. Vītoliņš.

Jā. Tātad gribētos teikt, ka prokuroru Satversmes tiesa kā labu aizsardzības līdzekli ir atzinusi ne tikai 2002. gada, bet arī citos nesenos spriedumos. Varbūt ne tik senos spriedumos. Attiecīgi no tāda skatpunkta mēs skatāmies uz visiem Satversmes tiesas spriedumiem, kur prokuratūra ir atzīta par labu institūtu tātad, un protams, ka galvenais aspekts, ko mēs vērtējam no savas puses, ir prokuroram izvirzāmās prasības, tātad izglītības prasības ģenerālprokuroram, šīs te pieredzes prasības. Attiecīgi līdz ar to mēs saprotam ģenerālprokurora lomu tiesību nodrošināšanā un nedomājam, ka arī tad, ja likums varbūt nav pietiekoši detalizēti noregulējis vai arī ļoti detalizēti noregulējis, kā, iespējams, kādam vēlētos šos aspektus, ģenerālprokurors pats spēj arī, ja es tā varu izteikties, lasīt tiesības, arī nebūdamas šīm tiesībām rakstītām normatīvajos aktos. Un šīs ir tās galvenās lietas, ka, mūsaprāt, ir prokurora efektivitātes pamatā.

I. Ziemele.

Ja es varētu vēl uzdot precizējošu... Tātad jūs uzskatāt, ka Latvijas Republikas prokuratūra atbilst tiesas... tātad objektīvās un arī subjektīvās neatkarības, ja tā varētu teikt, elementiem.

V. Vītoliņš.

Nu, drīzāk varbūt precīzāk teiktu — efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim.

I. Ziemele.

Tas ir tas, ko es tagad mēģinu sarast, par ko jūs runājat.

V. Vītoliņš.

Efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim.

I. Ziemele.

Tad vairāk tas ir tā kā 13. pants Eiropas Cilvēktiesību Konvencijā.

V. Vītoliņš.

Jā... Precīzi, jā.

I. Ziemele.

Jūs tātd tā runājat. Un jūs to ielasāt 92. pantā tvērumā.

V. Vītoliņš.

Kopsakarā ar 89. Satversmes pantu. Kā jau es minēju, šajos te spriedumos, arī šinī 2002. gada spriedumā tiek minēts šis 89. pants kopsakarā ar 92. un mūs arī vedina domāt, ka Satversmes tiesa ir gājusi šo judikatūru arī no šīs manis pieminētās lietas, vērtējot šo te operatīvās darbības 7. pantu, kur arī bija konstitucionalitātes 92. pantam un arī Konvencijas 13. pantam jautājums. Līdz ar to, protams, ka droši vien mēs nebūsim tie, kuri mēģinās tagad detalizēti Satversmes tiesai pierādīt, cik plašs tad šis te 92. pants ir, bet nu principā mēs prokuroru skatāmies. Tāpēc es arī minēju, ka mūsu skatījumā šis te ceturtais procesa aspekts, kas ir jautājuma izlemšana tiesā, par ko konkrēti šajā lietā pieteikumu iesniedzējs neturpināja... Tātd faktiski arī tiesa, vērtējot šo te personas atbrīvošanu no amata, vai arī nepieņemšanu amatā šobrīd, pieņemsim, cilvēkam startējot un kandidējot uz kādu amatu un šo te iemeslu, tad arī tiesa, mūsu skatījumā, kā arī tas tika minēts Administratīvā procesa likuma ietvarā, varētu vērtēt kaut kādus aspektus un, protams, tiesnesis arī varētu vērtēt, cik dziļi viņš ir tiesīgs un kompetents šos jautājumus skatīt šaubu gadījumā.

I. Ziemele.

Pieņemot to, ka prokuratūra atbilst vai nu šim efektīvam līdzeklim, tātd šim konceptam “efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis”, vai arī kā pats pants saka — “taisnīga tiesa”... Pieņemot, ka tā tas ir... Vai jūs arī uzskatāt, ka reāli process... tātd šī pārsūdzība konkrētās pieejas valsts noslēpumam atņemšanas pārskatīšana prokuratūras līmenī, vai tā atbilst taisnīgas tiesas, teiksim, garantijām, sacensības principam un tā tālāk?

V. Vītoliņš.

Jā, protams. Kā jau es minēju, tad, ja informācija ir atzīta par valsts noslēpumu, tad piekļuve pie šīs informācijas nav absolūta un arī Cilvēktiesību tiesa, manā skatījumā, ir šo apstiprinājusi, ka valstij ir tiesības aprobežot cilvēkam pielaidi pie šīs informācijas. Līdz ar to šajos apstākļos, cik tas vien ir iespējams, nu, manā skatījumā, tas ir nodrošināms.

I. Ziemeļe.

Kā tiek nodrošināts pušu vienlīdzības princips? Ar kādiem elementiem tieši šeit?

V. Vītoliņš.

Nu, ar tiem elementiem, ka prokurors faktiski uzstājās kā neatkarīgs institūts un, protams, viņa rīcībā ir plašāka informācija nekā viņš, iespējams, ir tiesīgs konkrētajā gadījumā izpaust. Bet līdzīgos gadījumos darbojas... arī pieminētajos spriedumos, ir klasiski tiesa, kad nav tiesību iepazīstināt personu ar attiecīgo informāciju, tad tiesas rīcībā ir plašāka informācija un iespējams, apsūdzības puses, ja es tā varu izteikties, ir ar plašāku informāciju nekā, ja es tā varu teikt, aizstāvības pusēm. Un šinī gadījumā, manuprāt, ka nekas īpaši neatšķiras. Tātad prokurors kā efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis, viņš vērtē šo aspektu objektīvi. Es ceru, ka es pareizi sapratu šo jautājumu.

I. Ziemeļe.

Jā, jā, viss kārtībā. Es jūš sapratu. Es vienkārši domāju, vai tas ir tā kā vairāk civiltiesisks process vai vairāk līdzinātos kriminālprocesam un tad attiecīgi kāda tad šī prokurora loma būtu atkarībā no tā, kā mēs kvalificējam...

V. Vītoliņš.

Nu, man gribētos teikt, ka mēs runājam drīzāk par administratīvo tiesību procesu, jo prokurors kā neatkarīgs institūts pats iegūst nepieciešamo informāciju un attiecīgi, cik tas ir iespējams, nodrošinot procesuālās garantijas, izlemj šo jautājumu pēc būtības.

I. Ziemele.

Skaidrs.

A. Laviņš.

Turpinām ar jautājumiem. Kolēģis tiesnesis Gunārs Kusiņš. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Es jums vēlējos pajautāt saistībā ar apstrīdēto normu, kas ir 11. panta piektā daļa. Tātad to nolēmumu par atteikumu var pārsūdzēt tikai ģenerālprokuroram. Šajā daļā noteiktajā kārtībā tiek izskatīti visi lēmumi, neatkarīgi no tiem pamatiem, kāpēc tas tā ir bijis. Un šie pamati ir norādīti likuma 9. pantā. Sakiet, lūdzu, un iedomāsimies tīri tādu teorētisku situāciju... Kas varētu būt tie argumenti, kāpēc persona nevarētu vērsties tiesā, ja... nu, es ceru, ka tā noteikti nenotiek... ja drošības iestāde uzskata, ka persona ir iesniegusi iesniegumu par atteikšanos no Latvijas pilsonības un viņa, piemēram, sajauc personas kodus... kāds Jānis Bērziņš un tas ir cits Jānis Bērziņš... un arī izskatot ģenerālprokurors teorētiski pieļauj kļūdu. Kāpēc ar šādu pamatu, kas ir 9. panta trešās daļas pirmais punkts — atteikšanās no Latvijas pilsonības — kas būtu tas arguments, kāpēc persona nevarētu vērsties un aizstāvēt savas tiesības tiesā?

V. Vītoliņš.

Jā, tātad, kā jau es minēju... tad šis ir attiecināms jautājums, manuprāt, uz manis minēto pirmo posmu — tātad informācijas atzīšana par valsts noslēpumu. Un šajā gadījumā... nu, protams, skatot šo jautājumu tik vienkārši, kā jūs to uzdevāt, tad es īsti neredzu pamatu, vai šādai informācijai būtu bijis jābūt atzītai par valsts noslēpumu... attiecīgi šī persona noteikti varētu iepazīties ar šo informāciju. Manā skatījumā tas tieši būtu valsts interesēs šai personai darīt zināmu šo te, lai izvairītos no iespējamām kļūdām savā lēmumā. Un no šāda viedokļa, protams, tad nu... kā teikt, nebūtu aprobežots šādu informāciju darīt zināmu ne kādai valsts iestādei, ne tiesai, ne prokuratūrai.

Jautājumam laikam ir otra daļa. Šim jautājumam tā ir tāda, ka, protams, visas lietas var darīt labāk un arī, kā teikt, šo te tiesas sastāvu var paplašināt no trīs cilvēkiem uz desmit cilvēkiem un, iespējams, šis lēmums būs vēl izsvērtāks un pareizāks. Bet laikam jautājums ir par to, vai šobrīd piedāvātais minimums ir pretējs

92. panta pirmajam teikumam? Un mūsu skatījumā šobrīd piedāvātais minimums nu, kā teikt, viņš ir atbilstošs šim tiesību aizsardzības aspektam.

G. Kusiņš.

Jūsaprāt, pie šādiem gadījumiem nav nepieciešama iespējamā tiesas kontrole?

V. Vītolinš.

Nu, mūsu skatījumā, nē...

G. Kusiņš.

Sakiet, lūdzu, mums ir spēkā likums "Par Valsts drošības komitejas datu saglabāšanu, izmantošanu, sadarbības fakta ar VDK konstatēšanu". Šajā likumā ir tāda speciāla kārtība, kādā tiek noteikts personas sadarbības fakts ar VDK. Gan štata darbiniekiem, gan, man liekas, arī tiem aģentiem. Sakiet, lūdzu, jūs neredzat atšķirību... jeb neredzat līdzības...? Šeit gan iet runa par privāto tiesību subjektu, bet publiskā tiesību subjektā, ja personai, stājoties amatā ir aizdomas... ja institūcijai ir aizdomas, tad viņai jāgriežas... un tad šī lieta par sadarbības faktu ar VDK nonāk tiesā. Savukārt šeit 9. panta trešajā daļā pie tieši tādas pašas situācijas, šī situācija nonāk tikai līdz ģenerālprokuroram, jo tas ir privāto tiesību subjekts. Jūs uzskatāt, ka tas nerada tādu disharmoniju?

V. Vītolinš.

Nē, mūsu skatījumā nē, jo patiesībā, ja šī iemesla dēļ persona tiktu atbrīvota no amata, tad viņa varētu strīdēties tiesā par šo te atbrīvošanu no amata un šinī gadījumā nu tiesai nebūtu, man liekas, nekādu grūtību pārbaudīt to. Un gadījumā, ja tiktu konstatēta kaut kāda iespējamā kļūda, arī tiesnesis, iespējams, varētu pieņemt blakuslēmumu, argumentējot savu lēmumu un vēršot prokurora uzmanību un prokurors varētu šo savu lēmumu pārskatīt.

G. Kusiņš.

Tātad šie paralēlie procesi, jūsaprāt, nokompensē šādas situācijas attiecībā uz VDK darbu?

V. Vītoliņš.

Protams, bet pamatā šis jautājums ir par šo te manis pieminēto jau nepieciešamo minimumu, vai šobrīd piedāvātais likumā nepieciešamais minimums ir pretējs Satversmes 92. panta pirmajam teikumam. Tas laikam ir tas pamata jautājums. Protams, ka visas lietas var darīt labāk, kā jau es arī pieminēju. Tiesas sastāvu var paplašināt un tad droši vien arī šis lēmums būs vēl labāks.

G. Kusiņš.

Paldies. Jautājumu nav.

A. Laviņš.

Labi. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

L. Liepa.

Godātā tiesa, mēs izmantosim savas tiesības un mums ir vairāki jautājumi.

Paldies par jūsu izvērstajiem komentāriem attiecībā jau uz rakstveidā iesniegto viedokli.

Citastarpā jūs tik tikko minējāt, par ko jau arī godātai tiesai bija jautājumi, par to, ka tā tad konstitucionālās sūdzības iesniedzējs ir atteicies no tiesāšanās ar darba devēju, tādējādi jūs netieši gribētu sacīt, ka, pirmkārt jau, viņam būtu bijušas šādas iespējas zināmā mērā kompensēt to tiesību aizskārumu vai varbūt tās aizskartās tiesības, ja tikai viņš būtu gājis vispārējā kārtā un, kā no lietas materiāliem tas ir redzams, visas lietās viņš bija uzvarējis... Bet tajā brīdī, kurā tā tad tika pieņemts lēmums par pielaišanas noņemšanu, viņš faktiski zināmā mērā bija spiests tā tad ar savu darba devēju noslēgt izlīgumu.

Sakiet, lūdzu, tagad jautājums par to, ko jūs sacījāt. Ja viņš būtu turpinājis tiesāties līdz galam un nebūtu slēdzis šo izlīgumu aizejot labprātīgi no darba, ko tiesas viņam līdz tam bija piespriedušas, vai viņš būtu atrisinājis to tiesību aizskārumu, par ko mēs runājam šī procesa ietvaros. Tātad, vai viņš būtu varējis atjaunot pielaidi, ko viņam atņēma?

V. Vītoliņš.

Nu, man, protams, ir grūti komentēt šo konkrēto gadījumu, kā būtu bijis, ja būtu bijis...

L. Liepa.

Bet jūs par to izteicāties.

V. Vītoliņš.

Jā, jā, tieši tā. Bet, kā jau es arī minēju, tad mēs šo aspektu skatām no teorētiskā viedokļa. Vērtējot šo te likumu, šinī gadījumā laikam būtu strīds Civillikuma ietvaros, jo laikam te bija, kā es sapratu, civiltiesiskās attiecības...

L. Liepa.

Darba tiesiskās attiecības.

V. Vītoliņš.

Jā... darba tiesiskās attiecības. Tātad faktiski, kā teikt, šis te tiesnesis... ja viņam būtu radītas šaubas par šī lēmuma precizitāti, pieļauju, ka arī varētu pieņemt blakus lēmumu, aicinot ar argumentiem šo lēmumu pārskatīt. Un katrā ziņā es neredzu argumentus, kāpēc ģenerālprokurors, saņemot izvērstus argumentus par šaubām, nevarētu pievērst šim jautājumam uzmanību un attiecīgi savu lēmumu, iespējams, arī pārskatīt.

L. Liepa.

Sakiet, lūdzu, kā tad tas pieteicējs varētu noskaidrot, kas tad ir tās nepareizības? Uz kāda pamata viņam varētu rasties šaubas, ja viņš pat neredz pamatojumu? Viņš redz tikai normas, uz kuru pamata viņam šī pielaide ir liegta. Viņš neredz faktoloģisko pamatojumu, par ko viņam rasties šīs jūsu pieminētās šaubas.

V. Vītoliņš.

Nu, es domāju, ka šaubas varētu rasties no dažādiem aspektiem, bet konkrēti runājot... varbūt, kā piemēru... es pieļauju iespēju, ka katrs cilvēks par sevi zina pietiekami daudz, lai viņš varētu argumentēt arī hipotētiskajā līmenī par to, kamdēļ, iespējams, šī pielaide ir atņemta. Un attiecīgi tiesa, iespējams, varētu arī ieklausīties šajā te argumentācijā un mēģināt izprast, vai šis te lēmums nav galīgi kļūdainš.

L. Liepa.

Un ko darīt gadījumā, ja tādad... kā tas ir Ternovska lietā, kurā fakti ne gluži atbilst patiesībai. Tādad daļēji tie ir patiesi, bet daļēji tie tomēr ir piepušķoti klāt. Vai šeit šis paškontroles faktors var pilnībā izslēgt netaisnīgu lēmumu?

V. Vītoliņš.

Nu... arī gribētos tādad uzsvērt to, ka ir skaidrs, ka mēs runājam acīmredzami par lietām, kuras ir valsts noslēpumā, kā teikt, atzītas lietas. Un šinī aspektā gribētos teikt, ka... kā to ir atzinusi arī Cilvēktiesību tiesa, tanī pašā manis minētajā lietā "Klāss pret citiem"... tādad valstij acīmredzami ir pienākums nodrošināt šo efektīvo tiesību aizsardzību tik, cik tas ir iespējams konkrētajā gadījumā. Un šinī gadījumā droši vien ir atkarīgs no tā, cik tiesa... un tiesa jau arī acīmredzami... tika pieminēts arī šis te Administratīvā procesa likums no Saeimas puses, kur ir paredzēta iespēja iepazīties ar valsts noslēpumu, tādad tiesa varētu veikt kaut kādu pārbaudi šinī aspektā, lai savas šaubas kļiedētu vai arī, tieši otrādi, pastiprinātu, un attiecīgi lemtu par to.

M. Pētersons.

Man bija tas papildus jautājums saistībā ar to... Jūs teicāt, ka šajā tiesas procesā tiesa varētu pieņemt blakuslēmumu, vērst ģenerālprokuroram uzmanību, ka iespējams, atļaujas anulēšanas lēmums ir jāatceļ. Pieņemsim, ka tā notiek. Uz kādas tiesību normas pamata ģenerālprokurors šādā gadījumā varētu savu lēmumu atcelt? Un vai tas nebūtu pretruna ar apstrīdētajām normām?

V. Vītoliņš.

Nu, manā skatījumā, tā teikt, kļūdaini pieņemtu lēmumu.. ja es tā varētu izteikties... man liekas, ka vienmēr var atcelt, lai arī, neskatoties uz to, ka formāli likumā tas nav ierakstīts precīzi. Bet, tā teikt, ja ir radusies kļūda, tas tad ir ārpus vispār likuma regulējuma. Jo mēs jau pieļaujam, ka likums... vai drīzāk... likuma piemērotāji, mēs pieņemam, ka viņi nekļūdās.

L. Liepa.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, tātad jūs zināmā mērā reducējāt tos mūsu apsvērumus par atšķirību starp ģenerālprokuroru un hipotētisko iespēju, ka šādu pašu lēmumu varētu arī pieņemt tiesa, uz tādu subjektīvu faktoru kā bailes. Vai tas ir vienīgais subjektīvais faktors, kuru jūs kaut vai teorētiski varētu šeit pieņemt, uz kura pamata varētu tikt pieņemts lēmums? Kā piemērs... teiksim, divu Drošības dienesta darbinieku savstarpējas nesaskaņas, domstarpības vai strīds, kur viens pret otru zināmā mērā ir uzsākuši tādu iekšēju kampaņu un tas ir jāizšķir šādā veidā. Teorētiski. Vai šeit nav vēl citi subjektīvi faktori, kuriem tomēr nevar tikt pāri attiecīgi iestādē strādājošie vai ar iestādēm saistītas amatpersonas.

V. Vītoliņš.

Nē, nu protams. Jāsaka, ka tīri teorētiski cilvēks ir tikai cilvēks un cilvēkam piemīt dažādas pozitīvās un negatīvās īpašības. Un nu... teiksim tā... cilvēcīgais faktors nekad netiek izslēgts. Atkal... lieta "Klāss pret Vāciju". Kā teica, šeit Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka lai vai cik mēs smuki uzrakstītu likumu, ja es tā vēru teikt, vai precīzi... mēs nevarēsim pasargāties no tā, ka šis te cilvēcīgais faktors strādās. Bet manā skatījumā, jā, protams, ka šinī konkrētajā kontekstā bailes šķiet, tā teikt, ir tāds kā galvenais cilvēcīgais faktors, kas tiek izdalīts un prokurors, iespējams, varētu baidīties pieņemt attiecīgo lēmumu. Bet nu tās ir, tā teikt, subjektīvās īpašības, kas, protams, piemīt arī tiesnesim.

A. Laviņš.

Jā, nu to jau jūs minējāt. Es saprotu, ka... vēl ir jautājumi?

L. Liepa.

Jā. Jautājums tātad... Ja jautājumu par šo atlaižu anulēšanu varētu pārsūdzēt tiesā, kādā veidā tas varētu pasliktināt valsts drošības intereses salīdzinoši ar esošo regulējumu?

V. Vītoliņš.

Nu, es domāju, ka šādā gadījumā, protams, tiesnešiem visticamāk arī būtu nepieciešama šī te pielaide valsts noslēpumam. Arī tiesu telpām būtu jābūt atbilstošām un, kā teikt, ja drošības iestādes šo tiesu būtu baudījušas, pārbaudījušas un atzinušas par labu esam, tad, godīgi sakot, es nezinu, kāds varētu būt arguments tam, ka šī tiesa

nevarētu šīs lietas skatīt. Protams, gribētos pievienoties arī Saeimas paustajam viedoklim, ka neapšaubot bez šaubām tiesas kompetenci, bet jautājumā par šo te zināšanu apjomu, kas piemīt prokuroram, esot viņam šajā te... tā teikt, tiesību sistēmas vietā, iespējams, ka tiesa nebūtu tāds efektīvais līdzeklis, nevis kontekstā ar šo te tiesību aizsardzību, bet gan kontekstā varbūt ar izpratni par šo te drošības aspektu. Un līdz ar to mēs saskatām, ka ģenerālprokurorā kā personā ir reducējušies šie te abi divi aspekti. Bet, kā teikt, tik vienkārši, cik jūs uzdevāt šo jautājumu... protams, ka acīmredzot, tiesa spēj nodrošināt valsts noslēpuma aizsardzību.

L. Liepa.

Paldies.

Būtībā ar to saistīts papildjautājums. Jūs noteikti esat lietas kursā, ka tā saucamā “melnā saraksta” lietas vai, plašāk skatoties, imigrācijas jautājumu lietas, tiesa jau skata šādā režīmā, kur tiesai ir piekļuve šādiem dokumentiem tieši šādu iemeslu dēļ, ka tiesai ir pielaišanas. Tātad mēs būtībā redzam, ka šo pašu principu varētu attiecināt uz mūsu šodien izskatāmajiem jautājumiem. Tam jūs piekrītat?

V. Vītoliņš.

Jā, kā jau es minēju, tiesa, tātad manā skatījumā būdama pārbaudīta, spēj nodrošināt. Man par to šaubu nav, bet tanī pašā laikā man ir jāmin, ka tieši šajā pašā Imigrācijas likumā ir lietu kategorijas, kuras skata prokurors. Un attiecīgi šīs te lietu kategorijas pieļauj... un tieši tiek skatītas arī tā iemesla dēļ, ka šinī te, tā teikt, prokurora institūtā reducējas šie te abi divi aspekti — gan tā kā tiesību nodrošināšanas aspekts, gan arī... nu varbūt tāda lielāka izpratne par tādiem nacionālās drošības jautājumiem.

L. Liepa.

Liels paldies.

Un man ir tāds pats jautājums, kas jau bija arī Saeimas pārstāvei. Mums ļoti interesētu arī jūs ieskats. Proti, ja jau mutvārdos tiek atklāti tie iemesli, kuru dēļ pielaišana tiek noņemta, kas būtu tie ierobežojumi tieši tā šos atsevišķos atklājamajos apstākļus uzlikt uz papīra un noformēt lēmumā, kā administratīvais process to pēc būtības prasa.

V. Vītoliņš.

Nu, mūsu skatījumā, protams, ka... kā lai saka... mūsu skatījumā tīri formāli nav iemesla, kāpēc lai tas, kas ir izteikts mutvārdos, nevarētu tikt rakstīts uz papīra. Protams, ka tīri mēs droši vien saprotam, ka mutvārdos runāšana ir vienā dziļuma līmenī varbūt vai izpratnē, bet uz papīra viņa ir, tā teikt, citā. Te izteiksmes formas atšķiras. Līdz ar to es pieļauju iespēju, ka tādā papīra dokumentā viņš varbūt nebūtu tik izvērsti vai pamatoti... tā varbūt...

L. Liepa.

Liels paldies par jūsu izvērstajām atbildēm.

Godātā tiesa, vairs jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvei būs jautājumi?

I. Tralmaka.

Jā, būs ļoti nedaudz precizējoši jautājumi.

Jautājums, ko pieteikuma iesniedzēja kolēģis jautāja par iespējām atcelt nelabvēlīgu administratīvo aktu. Vai tās normas varētu būt Administratīvā procesa likuma 85., 86. pants, kurš pasaka, ka šos aktus jebkurā brīdī pēc iestādes pašas iniciatīvas, ja ir aizdomas par prettiesisku aktu vai arī tiesisku...

A. Laviņš.

Ļoti uzvedinošs jautājums...

I. Tralmaka.

Jā...

V. Vītoliņš.

Nē, nē... nu...

A. Laviņš.

Es teiktu, ka pārejam pie nākamā jautājuma.

I. Tralmaka.

Labi. Tad jautājums nākamais ir par to, kas, jūsuprāt, nosaka to, vai jautājumam... konkrētajam lēmumam būtu jāpiemēro tiesības uz taisnīgu tiesu garantijas. Vai tā ir strīdus būtība, tiesību būtība, vai tomēr informācijas slepenība?

V. Vītoliņš.

Nu.. tā tad strīdam uz taisnīgu tiesu kā strīdam tiesā, manuprāt, ka tam... tā teikt, klasiskā izpratnē tiesā... manuprāt, tam būtu jābūt saistītam ar sekām, ko radījis konkrētais lēmums. Savukārt, ja tās sekas varbūt nav tādas, tad attiecīgi... nu, kā teikt, manuprāt... ka šis strīds jeb jautājums saistīts ar būtību. Bet šis jautājums ir ļoti sarežģīts un manuprāt, ka šeit ir jāsabalansē tā tad šī te informācijas aizsardzība un spēja valstī nodrošināt šīs informācijas aizsardzību pretstatā personu tiesībām, kā jau es minēju, šinīs te cilvēktiesību tiesās, cik vien tas ir iespējams. Tā tad saprotot, ka šī te valsts drošība, protams, ir būtiska valsts vērtība... ja es tā drīkstu izteikties... un pazaudējot šo, protams, mēs riskējam ar ļoti daudz. Un tāpēc, tā teikt, jāsabalansē ir šie divi aspekti.

A. Laviņš.

Paldies

Teikšu paldies Iekšlietu ministrijas pārstāvim par sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Paldies.

V. Vītoliņš.

Paldies

A. Laviņš.

Tā... Vārds viedokļa sniegšanai tiek dots Tieslietu ministrijas pārstāvei.
Lūdzu!

A. Smiltēna.

Godātā tiesa! Tieslietu ministrija kopumā savu viedokli par ierosināto lietu ir paudusi jau savā atbildes vēstulē Satversmes tiesai, kas Satversmei tiesai ir nosūtīta un droši vien pieejama lietā.

Īsumā – mēs savā viedoklī secinām to, ka Tieslietu ministrija pievienojas Saeimas paustajam viedoklim par šīs lietas būtību un Saeimas paustajiem argumentiem. Kopumā mēs uzskatām, ka gan Satversmes tiesā, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesā lietās pret Latviju jau ir nostiprinājusies noteikta judikatūra attiecībā uz valsts noslēpuma pieejas vērtēšanu un šajā lietā nav nekādu tādu ļoti būtisku jaunu apsvērumu, kas liktu pārvērtēt regulējuma atbilstību Satversmei. Un procesuālās ekonomikas nolūkos es pievērsīšos varbūt tikai pavisam dažiem atsevišķiem aspektiem, ko mēs savā viedoklī gribētu uzsvērt.

Tieslietu ministrija pievienojas Saeimas paustajam viedoklim, ka procedūra, kādā tiek pārskatīts lēmums par pieejas valsts noslēpumam anulēšanu, nav tiesas process, bet tādad ir tiesību aizsardzības līdzeklis. Un saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām šim līdzeklim ir jābūt tik efektīvam, cik vien iespējams. Un, ja mēs paskatāmies uz to no procedūras viedokļa, tad šajā gadījumā mēs redzam, ka ir ieviestas divas pakāpes lēmuma pārskatīšanai. Tādad gan Satversmes aizsardzības birojs, gan ģenerālprokurors. Mēs pievienojamies arī viedoklim, kas ir pausts gan Satversmes tiesā, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesā, ka ģenerālprokurors ir pietiekami laba un pietiekami efektīva institūcija tam, lai pārskatītu šāda veida lietās lēmumus. Tādējādi mēs uzskatām, ka no procesa institucionālās uzbūves viedokļa šis process ir izveidots pietiekami labi.

Šeit izskanēja arī jautājums par to, un lietā tiek diskutēts šobrīd daudz par to, vai nevarētu šo procesuālo pārskatīšanu vēl vairāk uzlabot un vai ir kaut kādi šķēršļi, lai nodotu šo lietu izskatīšanu tiesai. Mēs uzskatām, ka šī ir tiesību politiska izšķiršanās. Likumdevēja izšķiršanās, vai viņa šo lietu kategorijas joprojām vēlas un redz pārskatīšanu caur tiesību aizsardzības līdzekli, vai caur tiesas procesu. Tomēr gribu uzsvērt, ka Administratīvā procesa likuma 2. pantā attiecībā uz Administratīvā procesa likuma mērķiem ir norādīts, ka tiesas kontrolei ir pakļaujamas tās lietas, kur ir aizskartas konkrētas personas subjektīvās publiskās tiesības. Un ciktāl no rakstītajiem normatīvajiem aktiem man ir nojaušams likumdevēja mērķis un nolūks, es saprotu, ka konkrētajā gadījumā tiesības iegūt un lietot un strādāt ar valsts noslēpumu nav personas konkrēti subjektīvi publiskās tiesības. Kā minēja šodien arī Saeimas pārstāve, tādad to varētu uzskatīt par tādu kā darba rīku, darba instrumentu, ko amatpersona var izmantot savu darba pienākumu veikšanā. Un personai nav konkrētu subjektīvi publisko tiesību lietot valsts noslēpumu. Līdz ar to likumdevējs ir izvēlējies, ka personai, protams, tiek garantēta zināma procesuāla kārtība, kādā tiek

pārskatīts, teiksim, atteikums pieejai valsts noslēpumam, bet acīmredzot likumdevējs ir konsekventi izvēlējis šo nošķirumu, ka tiesā tiek pārskatītas lietas, kas tajā skaitā skar arī valsts noslēpumu, bet tur, kur skar personu konkrētas subjektīvi publiskās tiesības, šeit jau tika minēts tādas tiesības tik iekļautam tā saucamajā melnajā sarakstā, tā saucamās imigrācijas lietas, kas skar personas pārvietošanās brīvību, tiesības savienot ģimeni, tajā skaitā arī tiesības rīkot sapulces, gājienus un piketus, tādas biedrošanās, pulcēšanās tiesības, bet tiesības iegūt un lietot valsts noslēpumu, manuprāt, nav pielīdzināmas šādām pamattiesībām. Līdz ar to tiesas kontrole šajās lietās nav obligāts priekšnosacījums un tas var būt arī vienkāršāks un citādāks tādas tiesību aizsardzības līdzeklis, kas varētu sasniegt un garantēt tiesību aizsardzības mērķi personai, kurai šīs tiesības ir ierobežotas.

Un otrkārt. Šīs lietas aspektā droši vien mēs visvairāk diskutējam par tiesībām tikt uzklautam jeb šaurākā aspektā — tiesībām iepazīties ar visiem lietas materiāliem vai vēl šaurākā aspektā — tādas uzzināt konkrēto pamatojumu, kādēļ ir liegta pieeja valsts noslēpumam. Šeit jāuzsver tas, ka faktiski no visiem gadījumiem, kas likumā “Par valsts noslēpumu” 9. panta trešajā daļā ir minēti, tikai 6. punkts ir tāds, kurā personai nevarētu būt skaidri tie apstākļi, kādēļ viņai ir liegta šī pieeja valsts tiesībai, jo pārējie apstākļi tādas vienkārši ir konkrēti juridiski fakti, kuri ir konstatēti vai nu ar tiesas spriedumiem, vai nu ar kādiem citiem faktiem. Tādas vienīgi tie gadījumi, ja ir šaubas par personas lojalitāti. Un šajos gadījumos droši vien mēs nekad nevarēsim panākt situācija, ka personai, par kuras lojalitāti jau ir pamatotas šaubas, mēs varēsim atklāt valsts noslēpumu, kas pamato tādas... sniedz to argumentāciju, no kurienes radušās šīs šaubas. Līdz ar to šis trūkums, ka noteiktos gadījumos, ja mēs nevaram pilnībā garantēt pieeju valsts noslēpumam, šis trūkums nav novēršams tajos gadījumos, kad tiešām personai nevar atklāt šo valsts noslēpumu, kas ir pamatā tam, kādēļ ir zudusi uzticība un personas lojalitāte. Visos pārējos gadījumos, cik es noprotu, gan no personu sniegtajiem paskaidrojumiem, šodien runātā, labas pārvaldības prakse un tas, ko šodien iestādes dara un es ceru, ka arī pieaicinātās personas stāstīs, ir informēt personu par lietas esošajiem apstākļiem tiktāl, ciktāl tas neskar šo te sarkano robežu, tādas valsts noslēpumu, ko tieši šīm personām jo sevišķi nedrīkst izpaust, jo viņām jau ir bijusi pieeja valsts noslēpumam un viņa jau ir pieradījusi, ka viņiem uzticēties nedrīkst.

Īsumā tādas tas ir viss, ko es gribēju.

A. Laviņš.

Paldies.

Kolēģi? Lūdzu, kolēģe Sanita Osipova.

S. Osipova.

Atgriežoties atpakaļ pie Satversmes tiesas judikatūras un, kā jau es teicu Saeimas pārstāvei, tad 2002-20-01-03 ir spriedums ar nosacījumu, proti, atbilst tad, ja normu piemēro tādējādi, ka personai ir iespēja uzzināt un nevis uzzināt to, no kurienes ir šaubas, kā jūs to pareizi noformulējāt, acīmredzot, avotus aizsargās, bet personai ir tiesības uzzināt vispār, par ko ir šaubas. Un ja pareizi varu secināt no lietā savāktajiem materiāliem, tad ne visas personas, kurām tiek liegta vai atņemta pielaide valsts noslēpumam, uzzina par to, kas viņu darbībā, uzvedībā, draugu lokā vispār tiek apšaubīts. Tieslietu ministrija ir viena no pieaicinātajām personām, kas savā viedoklī atsaucas uz grozījumiem Ministru kabineta noteikumos Nr. 21, kāpēc šobrīd ir šie grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 21. Vai tas ir kaut kādā veidā saistīts ar to, lai beidzot iedzīvinātu Satversmes tiesas spriedumā ietverto nosacījumu un cik tālu ir tikuši šie grozījumi un kādi viņi ir saturiski paredzēti?

A. Smiltēna.

Jā. Tātad grozījumu Ministru kabineta noteikumos numur viens uzdevums pārvērtēt šo te tiesisko regulējumu izriet no Ministru kabineta uzdevuma. Ministru kabinets saskaņā ar likumu "Par valsts noslēpumu" ir iestāde, kurai ir jāorganizē valsts noslēpuma aizsardzība. Divus-trīs gadus atpakaļ tātad bija gan šī te lieta "Ternovskis pret Latviju", gan arī publiski izskanēja vairāki gadījumi, kad gan augstām, gan dažādām citām amatpersonām ir liegta pieeja valsts noslēpumam, es domāju, ka šie kumulatīvie iemesli bija tie aspekti, kādēļ Ministru kabinets kā politiska institūcija lēma par to, ka nozares ekspertiem ir jāuzdod vēlreiz uzdevums pārvērtēt esošo mehānismu efektivitāte un esošā prakse un jāizvērtē tātad visi šie aspekti kopsummā. Šobrīd Ministru kabineta noteikumi ir tikai izsludināti valsts sekretāru sanāksmē. Cik es saprotu, tātad tiek apkopoti institūciju atzinumi par izsludinātajiem grozījumiem. Manā rīcībā nav informācijas, kad varētu notikt pirmā starpinstitūciju saskaņošanas sanāksme šajā lietā šo grozījumu sakarā.

S. Osipova.

Tātad tas sanāk, ka tomēr tas Satversmes tiesas spriedumā ietvertais nosacījums acīmredzot praksē simtprocentīgi netiek pildīts, ja mēs nonākam līdz tai vajadzībai, ka Ministru kabineta noteikumi ir jāpagroza.

Mans nākamais jautājums. Jūs ļoti pārliecinoši pastāstījāt par to, ka personai nav šo subjektīvo tiesību uz pielaidi valsts noslēpumam, taču tajā gadījumā, ja persona vai nu jau strādā darbā, vai nu vēlas stāties darbā, kurā viens no nosacījumiem, lai turpinātu darbu vai lai ieņemtu šo pozīciju, ir pielaišana valsts noslēpumam... Sakiet, lūdzu, vai šai personai nav tiesības pieteikties un tālāk iziet caur tiesisku procedūru, lai iegūtu vai neiegūtu šo pielaidi valsts noslēpumam?

A. Smiltēna.

Es domāju, ka jautājums par pielaidi valsts noslēpumam un jautājums par pielaidi būt nodarbinātam kaut kādā amatā vai dienestā faktiski ir nošķirams to iemeslu dēļ, ka likums...

S. Osipovas.

Es atvainojos, šīs lietas ietvaros mēs visu laiku to nošķiram. Ne jau dēļ savas ziņkārības pieteikuma iesniedzējs cenšas iegūt valsts noslēpumu. Tātad tas ir saistīts ar viņa darba tiesiskajām attiecībām un darba tiesiskajās attiecībās ir izvirzīts priekšnoteikums, ka viņam ir šī pielaišana. Un tātad tajā gadījumā, ja viņš grib saglabāt savas darba tiesiskās attiecības, viņš ir spiests prasīt valsts noslēpumu un valsts ir paredzējusi procesu, kādā viņš tiek vērtēts. Sakiet, lūdzu, vai šīnī gadījumā, ja personai citu tiešām pamattiesību realizācijai, 106. panta pamattiesību realizācijai, ir nepieciešams iegūt pielaidi valsts noslēpumam, vai viņam ir tiesības 92. panta kontekstā... viņam ir tās likumiskās intereses 92. panta kontekstā un vai viņam ir tiesības uz šo tiesisko kārtību, kuru var pārbaudīt, vai tā kārtība ir bijusi tiesiska?

A. Smiltēna.

Es domāju, ka gadījumā, ja persona vai nu administratīvā tiesā vēršas ar lūgumu pārvērtēt šo jautājumu, ja viņa ir valsts amatpersona, vai vispārējās jurisdikcijas tiesā, ja viņa ir bijusi darbinieks varbūt kā šajā gadījumā, viņai vispārējās jurisdikcijas tiesai un administratīvajai tiesai nav tiesību pārvērtēt jautājumu, vai ir vai nav pamatots tiesiskais fakts, ka pielaišana valsts noslēpumam ir liegta. Un tā kā

pielaide valsts noslēpumam ir liegta, es domāju, ka šai personai nav subjektīvo tiesību arī lūgt procedūru brīdināšanas kārtībā uzzināt valsts noslēpumu, jo tas nozīmē, ka šī ir persona, kurai valsts noslēpumu uzticēt nevar, par viņas lojalitāti ir pamatotas šaubas un tas ir nodibināts juridisks fakts. Faktiski personai nav subjektīvo tiesību prasīt šādas īpašas tiesības, jo sevišķi apstākļos, ka šī ir nevis kura katra persona, jo brīdināšanas kārtība attiecas, manā ieskatā, tajos gadījumos, ja par personu nav īpašas informācijas, persona principā varētu tikt uzskatīta par valstij lojālu, personu brīdina par to, ka šobrīd jūs uzzināsiet valsts noslēpumu, viņa neiziet visu to garo procedūru, kāda ir parasti iegūstot valsts noslēpumu — intervēšanu, anketēšanu.... persona uzzina šos faktus, viņa tiek brīdināta par pienākumu glabāt noslēpumu, par sekām, kas ir, ja noslēpums tiek izpausts un tādā gadījumā šī ir, manuprāt, brīdināšanas kārtības pati būtība. Bet ja par personu jau pastāv pamatoti fakti, ka viņai uzticēt valsts noslēpumu nedrīkst, es domāju, ka tādā gadījumā valsts noslēpumu nedrīkstētu iegūt arī brīdināšanas kārtībā.

S. Osipova.

Sakiet, lūdzu, jūs sakāt, ka pastāv fakti... Patiesībā jau persona negrib zināt, kurš šos faktus ir konstatējis. Persona grib zināt, kādi fakti pastāv, jo viņai... viņa nezina, kas ir šie fakti. Vai tie fakti vispār ir fakti, kā Ternovska gadījumā.

A. Smiltēna.

Man ir grūti atbildēt uz šo jautājumu, jo es nestrādāju ar šīm lietām un man ir grūti komentēt, kā tas praksē ir. Un faktiski, par cik mani darba pienākumi neietver tieši šādu lietu pārbaudi, man arī nav tiesības kaut vienu no šīm lietām paņemt un izlasīt un pārlicināties, kā tas praksē ir. Bet es domāju, ka tikai katras konkrētās lietas... būtu ļoti grūti noteikt normatīvajā aktā kritēriju, ciktāl un ko kad atklāj, jo arī uzzinot vienkāršu faktu, konkrētu faktu, piemēram, ka pastāv aizdomas, ka jūs apzināti esat mēģinājis nopludināt valsts noslēpumu saturošu informāciju, persona varētu no šī informācijas konteksta saprast avotus vai metodes, vai novērošanas kaut kādu taktiku vai kaut ko tamlīdzīgu, man grūti atbildēt uz šo jautājumu, jo es ar to nestrādāju...

S. Osipova.

Kādas ir tad tiesības, piemēram, tikt uzklusītam kaut vai tā paša jau šobrīd garantētā procesa ietvaros, ja viņai patiesībā neko nedrīkst pateikt? Vai tās vispār vairs ir tiesības tikt uzklusītam pēc būtības? Jums ir jātaisojas par to, jo jūs nezināt, par ko jūs apvaino. Jums jātaisojas par visu spēles laukumu — par bērības draugiem, par bērnodārza biedriem...

A. Smiltēna.

Jā. Bet šajā gadījumā es domāju, ka varētu būt jāvērtē arī aspekts par to, kāda veida process tas ir. Jo jūs minējāt, ka personai ir tā kā jātaisojas un jāpierāda savs nevainīgums, bet manā izpratnē...

S. Osipova.

Mēs neapšaubām to, ka ir tiesības tikt uzklusītam. Ir.

A. Smiltēna

Šis nav kriminālprocess vai tam pielīdzināms process, kurā personai būtu kaut kādā veidā sevi jātaiso pret kaut kādu uzrādītu apsūdzību. Ja mēs varam šo procesu vērtēt kontekstā ar kādu no jau ar pastāvošajiem tiesas procesiem, es arī pievienojos Saeimas un Iekšlietu ministrijas viedoklim, ka drīzāk tas ir administratīvam procesam pielīdzināms process, kas notiek iestādē šajā gadījumā un līdz ar to personai droši vien... nu nav uz viņu nav attiecināmas tās tradicionālās nevainīguma prezumpcijas vai citi šie te aspekti par nepieciešamību attaisnoties pret kādiem faktiem, vai kā citādi.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinās kolēģe Ineta Ziemele.

I. Ziemele.

Paldies. Vienkārši precizējot. Es saprotu, ka mēs visu laiku runājam... pēc jūsu uzstāšanās te varēja rasties mazlietiņ šaubas... Mēs runājam par situāciju, ka kādam cilvēkam ir bijusi šī pieeja valsts noslēpumam, kas ir saistīta ar šīs personas amatu un šis amats ir zaudēts. Es saprotu, ka jūsu komentāri neattiecas uz kaut kādām tiesībām

vai arī nē iegūt piekļuvi valsts noslēpumam vēl neesot amatā. Vienkārši tā kā jūs formulējāt savu domu... te varēja rasties šaubas.

Jūs minējāt, jūs izvirzījāt tēzi, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās ir atzinusi, ka prokuratūra ir efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis. Jūs varētu pateikt, kuras ir tās lietas un par kādu jomu ir runa?

A. Smiltēna.

Tātad, manuprāt, tā ir Vaškeviča lieta pret Latviju. Vaškevičs un Spūlis... tajā nolēmumā...

I. Ziemeļe.

Un kā jūs viņu salīdzinātu ar Ternovska lietu tādā gadījumā?

A. Smiltēna.

Es domāju, ka šīs lietas un tas, kādā veidā Eiropas Cilvēktiesību tiesa vērtēja tiesas procesu un institūciju vietu un nozīmi, šajā procesā nav īsti salīdzināmas, jo Ternovska lietā tomēr tiesa vērtēja to, kādā veidā vispārējās jurisdikcijas tiesas skatīja faktiski darba strīdu un tātad blakus argumentus, kas saistās ar pieeju valsts noslēpumam, bet faktiski izriet no darba strīda un procesuālajiem pārkāpumiem, kas bija šajā vispārējās jurisdikcijas tiesas procesā.

I. Ziemeļe.

Un mūsu lietā ir kas?

A. Smiltēna.

Šajā gadījumā es domāju, ka šajā lietā būtiski ir vērtēt apstākļus, vai tieši pielaide vai process, kādā notiek pārvērtēšana pielaides anulēšanai valsts noslēpumam ir pielīdzināms tiesas procesam, vai ir pielīdzināms tiesību aizsardzības līdzeklī un...

I. Ziemeļe.

Man bija vairāk jautājums, kur jūs konkrētā konstitucionālās sūdzības iesniedzēja faktus... kurā jūs ievietosiet kategorijā: Ternovska kategorijā vai Vaškeviča un Spūļa...?

A. Smiltēna

Es ievietotu Vaškeviča un Spūļa lietas kategorijā.

I. Ziemeļe.

Kāpēc?

A. Smiltēna.

Tamdiel, ka šajā lietā jautājums par to, vai pielaide valsts noslēpumam un faktiskie apstākļi tāpat par pielaidi valsts noslēpumam ir pamatoti anulēti vai nav anulēti, netika skatīti un nekādā veidā netika skarti vispārējās jurisdikcijas tiesā, bet jautājums pēc būtības, ciktāl to šobrīd pēc būtības paredz risināt spēkā esošie normatīvie akti, tika skatīti šajā Valsts noslēpuma likuma noteiktajā kārtībā un netika skarta tāpat tiesas procedūra.

I. Ziemeļe.

Bet ja viņš būtu aizgājis tālāk... uz tiesu? Tad viņš mainītu to kategoriju? Vai pārietu no Vaškeviča uz Ternovski?

A. Smiltēna.

Es domāju, ka lietā “Ternovskis pret Latviju” tiesai, skatot darba strīdu, vajadzēja respektēt jau nodibinātu juridisku faktu, ka pielaide valsts noslēpumam ir anulēta un tālāk vērtēt citus jautājumus. Domāju, ka šajā gadījumā, ja persona būtu turpinājusi savu darba strīdu, nebūtu izvērsusies līdzīga lieta, kā lietā “Ternovskis pret Latviju”.

I. Ziemeļe.

Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpina kolēģis Kaspars Balodis ar jautājumiem.

K. Balodis.

Man ir jautājums: ko jūs domājat par 13. pantu, sevišķi tā ceturto daļu. Par vienu no apstrīdētajām normām... Šeit ir gan diskusija un jautājumi pārsvarā par 92.

pantu, bet mani interesē, ko jūs domājat par to 106. panta kontekstā... Nu, piemēram, Saeima te raksta, ka viss esot labi, ka pat gadījumā, ja tiek atņemta piekļuve valsts noslēpumam, darbinieku pat izbeigšanas gadījumā aizsargā Darba likums un darbinieku aizsardzības garantijas un tiek uzburta tāda, es teiktu, realitātei neatbilstoša ideālistiska ainiņa gandrīz te tajā Saeimas atbildes rakstā. Bet mēs zinām, teiksim, gadījumus, kur cilvēki uz šīs nepielaišanas pamata un pat nezinot, kāpēc tas tā ir noticis, ļoti brutāla spiediena veidā ir atlaisti no darba valsts pārvaldē. Ko jūs domājat tieši par vienu no apstrīdētajām normām — par 13. panta ceturtais daļas atbilstību 106. pantam... nu, protams, kopsakarā ar visu šo izskatāmās lietas problemātiku. Vai tās garantijas, kas šai personai ir, ir atbilstošas? Satversmes tiesa arī vairākkārt ir norādījusi, ka personai ir tiesības saglabāt esošo nodarbošanos.

A. Smiltēna.

Es domāju, ka gadījumā, ja persona tiek atbrīvota no darba valsts pārvaldē tikai un vienīgi pamatojoties uz to, ka viņai ir liegta pielaide valsts noslēpumam, personai saglabājās subjektīvās tiesības sūdzēties par šo lēmumu un par šī lēmuma pamatotību, jo ir skaidrs likumdevēja uzskats attiecībā uz nodarbinātajiem valsts pārvaldē, gan arī, teiksim, nodarbinātību sakarā ar Darba likumu, ka šī te pielaide valsts noslēpumam ir tikai viens no darba instrumentiem un ja šis no darba instrumentiem vai šī speciālā atļauja zūd, likumdevējs nekur nav teicis vai paredzējis kārtību, ka šīs personas būtu uzreiz jāatlaiž. Faktiski tas būtu vērtējams kā pārkāpums no darba devēja puses. Ja viņam ir iespēja viņu nodarbināt kādā citā amatā, piemēram, personas, kas ir uzņemtas valsts civildienestā, viņām nav subjektīvo tiesību vispār prasīt pildīt kādu konkrētu valsts amatu, viņām ir subjektīvās tiesības turpināt valsts civildienestu. Ja visā valsts pārvaldē šādam cilvēkam nevar atrast amatu, kurā viņš varētu turpināt savu dienestu, šis varētu būt jautājums, ko persona var lūgt izvērtēt tiesai, vai gadījumā šis nav viņa subjektīvo tiesību aizskārums.

K. Balodis.

Jā, bet nu... pieņemsim, mēs zinām gadījumus, kad cilvēkiem it kā bezmaz vai paņirgājoties ir demonstratīvi piedāvāts kaut kāds pilnīgi nepieņemams un nu... teiksim tā... viņa darba pieredzei un iepriekšējam amatam neatbilstošs jauns amats un es nezinu, ko tur tāds cilvēks, kurš tiešām nezina, par cik lieliem vai sīkiem grēkiem viņam tā pielaide ir atņemta, viņš aiziet uz tiesu... un ko viņš tur var panākt? Vai

tiesām nevarētu būt tā, ka ir kaut kādas nepilnības tajā 13. panta ceturtajā daļā, jo tas regulējums ir šausmīgi skops un fragmentārs.

A. Smiltēna.

Es domāju, ka persona, kuras 106. panta tiesības ir aizskartas, protams, var mēģināt viņas aizstāvēt kā savas subjektīvās tiesības un vērsties vai nu vispārējās jurisdikcijas tiesā par darba strīdu un mēģināt pierādīt, ka darba devējam bija iespēja tātad viņu nodarbināt citā amatā. Jautājums par to, vai darba devējam bija iespēja piedāvāt citu atbilstošu, cieņu neaizskarošu un morāli nepazemojošu amatu, es domāju, arī būtu skatāms šīs tiesvedības ietvaros un tad būtu darba devējam jāpierāda... darba devējam ir pierādījumu nasta pierādīt, ka viņam nebija citu iespēju, kā vien šo cilvēku atlaist vai piedāvāt citu galīgi neatbilstošu amatu. Bet attiecībā uz tiem ļoti šaurajiem, teiksim, gadījumiem, kad, atklājot personai patiesos iemeslus, kādēļ viņai šī atļauja tiek anulēta, faktiski tiek izpausts valsts noslēpums, vai ir liels risks, ka tiek izpausts valsts noslēpums, es neredzu nevienu saprātīgu un tiesisku un leģitīmu mehānismu, kādā veidā mēs tomēr varētu nodrošināt vienlaikus to, ka persona gan uzzina šo valsts noslēpumu, gan arī ar to netiek nodarīts valstij un sabiedrībai tālāk nekāds drošības apdraudējums un kaitējums. Ja pats tas iemesls, kamdēļ personai ir liegtas tiesības pieejai valsts noslēpumam, ir valsts noslēpums, es neredzu veidu, kādā šeit varētu paredzēt vēl kaut kādu citu efektīvāku līdzekli, kā viņam daļēji to paziņot, bet tomēr nosargāt valsts noslēpumu. Visos pārējos gadījumos iestāžu prakse ir jātuvina tam, lai personai atklātu patiesos iemeslus tiktāl, ciktāl tiesām tas neskar šo te sarkano līniju, kur ir jau valsts noslēpums un kur tas var apdraudēt gan šo pašu personu, gan citas personas, gan arī valsts drošību.

A. Laviņš.

Tā. Turpināsim vēl ar jautājumiem kolēģe Sanita Osipova. Lūdzu!

S. Osipova.

Jā. Jūs atbildot uz jautājumu kolēģei Ziemelei teicāt, ka jūsuprāt pieteikuma iesniedzēja lietai tuvāka ir Vaškeviča un Spūļa risinājuma modelis. Sakiet, lūdzu, vai jūs ņemat vērā to, ka šis risinājums ir piedāvāts augsta līmeņa valsts amatpersonām, kurām ir pilnīgi citas lojalitātes prasības, savukārt pieteikuma iesniedzējs ir privātā struktūrā strādājoša persona, kurai gan ir nepieciešama šī pielāide. No lietas

materiāliem es saprotu, ka par tiem visiem gadiem, ko viņš tur ir nostrādājis, ir runa par vienu vai divām reizēm, kad viņam reāli ir bijusi nepieciešama pielaide valsts noslēpumam. Un, kā jau Saeimas pārstāve teica, ka amatpersonas deklarāciju viņam nav bijis pienākums iesniegt. Lai cik plaši Latvijas likumdevējs amatpersonas ir skatījis, tomēr šajā lokā pieteikuma iesniedzējs nav bijis iekļauts. Tātad, kāpēc jūs uzskatāt, ka mūsu lietā būtu piemērojams tas risinājums, kas ir Vaškeviča un Spūļa lietā, kas tomēr ir specifiska.

A. Smiltēna.

Ja konkrētajam pieteicējam ir bijusi garantēta pielaide valsts noslēpumam, manā ieskatā viņš tomēr ir pildījis kaut kādus darba uzdevumus, kas vismaz daļēji ir pielīdzināmi publiskas funkcijas pildīšanai. Tātad sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšana, kuras dēļ viņam ir piešķirta pielaide valsts noslēpumam. Tātad tā arī ir zināma valsts funkcija vai valsts funkcijai pielīdzināma funkcija, ko viņš ir pildījis, pildot šo te amatu.

Attiecībā uz to, vai augsta ranga valsts amatpersonas lojalitātes pienākumam un korespondējošai pielaidei ir kaut kāda korelācija vai analogija ar piemēram, privātā sektorā strādājošu personu, kura arī tajā skaitā pilda kvazi valsts pārvaldes funkciju vai katrā ziņā viņai ir nepieciešams iesaistīties šajā te valsts drošības garantēšanā, es domāju, ka likums nekur un nekādā veidā negradē pielaidi valsts noslēpumam pēc amatpersonas ranga vai statusa. Pielaidi un kategoriju, tātad, vai konfidenciāla vai slepena vai sevišķi slepena pielaide ir nepieciešama konkrētam amatam, to nosaka nevis amata statuss un vieta valsts institucionālajā sistēmā, bet gan amata pienākumu specifika. Un līdz ar to arī pirmās kategorijas pielaide valsts noslēpumam var tikt piešķirta cilvēkam, kura vieta institucionālā sistēmā nav nemaz tik augsta, bet viņa amata pienākumu pildīšanas specifikai vienkārši ir nepieciešams strādāt ar šāda veida informāciju. Un tajā pat laikā, piemēram, personas ar samērā augstu vietu institucionālajā sistēmā, viņiem vienkārši nav nepieciešams strādāt ar sevišķi slepenu informāciju un līdz ar to arī viņiem nepiešķirs šādas kategorijas pielaidi valsts noslēpumam. Līdz ar to, manuprāt, nevar veidot īstu korelāciju starp amatpersonas novietojumu valsts institucionālajā sistēmā, pielaižu valsts noslēpumam kategoriju un kaut kādu lojalitātes pienākumu.

S. Osipova.

Tātad jūs nenošķirāt šinī gadījumā amatpersonas valsts no privātpersonām, kurām savu darba pienākumu veikšanai arī tiek prasīta pielaide valsts noslēpumam? Jūs uzskatāt, ka šeit ir vienota prasība un tāpēc arī šis Vaškeviča un Spūļa risinājums ir piemērojams attiecībā uz visiem... Es pareizi jūs sapratu?

A. Smiltēna.

Jā.

S. Osipova.

Paldies

A. Laviņš.

Lūdzu, kolēģe Ineta Ziemele turpinās.

I. Ziemele.

Par 92. panta saturu, ja varētu Tieslietu ministrijas pozīciju noskaidrot tā pavisam precīzi. Tātad, konkrētajos faktos, kādi mums ir šajā lietā, jūsuprāt, pēc jūsu teiktā tagad — kādas tiesības... par kādām tiesībām tad vispār pieteicējs pie mums ir atnācis no 92. panta viedokļa. Par kādām tiesībām un likumiskām interesēm mēs runājam, lai mēs varētu saprast, tieši kā jūs uz to skatāties. Un saistīts, protams, jautājums ar šo 92. panta tvēruma un satura noskaidrošanu. Tātad, ja es pareizi saprotu, Tieslietu ministrija uzskata, ka, pieņemot, ka kaut kādas tiesības ir aizskartas, kuras vajadzētu aizsargāt 92. panta noteiktajā kārtībā, ka pieejamā tātad procedūra, respektīvi, šī te administratīvā procedūra, ka tā atbilst 92. panta tātad tiesībām uz taisnīgu tiesu šīm prasībām. Kāda ir ministrijas nostāja?

A. Smiltēna.

Tātad Tieslietu ministrijas ieskatā šīs lietas kontekstā pieteicējs ir vēlējis tiesas izvērtējumu par jautājumu, vai kārtība, kādā ir atņemta pielaide valsts noslēpumam, ir taisnīga procedūra aspektā tātad... taisnīga tiesību aizsardzības līdzekļa aspektā, vai tas ir taisnīgs tiesību aizsardzības līdzeklis un tiesas vērtējumu par jautājumu, vai šeit pienācīgā kārtā, ņemot vērā valsts noslēpuma elementu, tiek garantētas tiesības tikt uzklausītam un tiesības iepazīties ar lietas materiāliem.

I. Ziemele.

Un prokuratūra ir no 92. panta viedokļa...? Kas ir prokuratūra?

A. Smiltēna.

Prokuratūra no 92. panta viedokļa ir viens no institucionālajiem elementiem šajā efektīvajā tiesību aizsardzības līdzeklī.

I. Ziemele.

Vai jūs arī ielasāt 92. pantā efektīvu tiesību aizsardzību nevis taisnīgu tiesu, kas ir cita līmeņa prasība?

A. Smiltēna.

92. panta tvērums ir nedaudz plašāks kā Eiropas Cilvēktiesību Konvencijas 6. panta tvērums.

I. Ziemele.

Kas tur plašāks, kas tur šaurāks.... to mēs varētu vēl ilgi strīdēties.

A. Smiltēna.

Līdz ar to... paustais tiesību aizsardzības līdzeklis kontekstā ar Satversmes 89. pantu un 92 pantu būtu ielasāms arī mūsu Satversmē šādā veidā. 89. plus 92. būtu...

I. Ziemele.

Saistībā ar 6. pantu... jā... Labi... Paldies. Sapratu.

A. Smiltēna.

... būtu tiesiskais pamats 13. pantam Konvencijas.

A. Laviņš.

Labi. Kolēģis Uldis Ķinis turpinās ar jautājumiem. Lūdzu!

U. Ķinis.

Es drusciņ no cita viedokļa gribētu jums pajautāt. Un proti, no Nacionālās drošības likuma viedokļa saistībā ar kritisko informācijas infrastruktūru, teiksim, uz šiem jautājumiem. Ja persona, kura ieņem, teiksim, daļas vadītāja vietu kritiskās informācijas infrastruktūras objektā. Vai šajā konkrētajā situācijā uz viņu nesāk darboties Informāciju tehnoloģijas drošības likums un Valsts drošības likums nevis civiltiesiskie regulējumi?

A. Smiltēna.

Nu, kā zināms, tad valsts kritiskās infrastruktūras objekti ir ne tikai valsts valdījumā. Liela daļa no tiem ir arī privātpersonu valdījumā, bet tā kā pienākums saglabāt un nodrošināt kritiskās infrastruktūras objektu neaizskaramību un drošību faktiski ir uzskatāms par uzdevumu Nacionālās drošības likuma aspektā, un personām, kas ieņem amatus attiecīgajās kritiskās infrastruktūras objektos ir pienākums regulāri sadarboties ar valsts drošības iestādēm un nodrošināt zināmu režīmu un šī objekta integritāti, neaizskaramību un drošību, es uzskatu, ka tieši šādā aspektā var uzskatīt, ka lai arī tās ir privātpersonas, kas nodarbinātas uz darba līguma pamata, bet viņām zināmā mērā viņas pilda kvazi publisku funkciju.

U. Ķinis.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. No kolēģu puses nav jautājumu.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem. Vai būs jautājumi Tieslietu ministrijas pārstāvei?

L. Liepa.

Godātā tiesa! Paldies. Jā, būs daži jautājumi.

Pirmkārt, jau par jūsu viedokli, kura 5. lappusē ir tieši norādīts, ka pārrunu gaitā persona tiek uzklautāta, intervija tiek balstīta uz jautājumu loku, kas attiecas uz personu diskvalificējošiem faktiem un persona uzzina un saprot iemeslu, kas rada šķēršļus pieejai valsts noslēpumam. Kā jūs to redzat no lietas materiāliem, pieteikuma

iesniedzējam nebija nekā no šīs lieliskās skaistās ainas, kas ir aprakstīta jūsu viedoklī. Kā Tieslietu ministrija uzzina par to, kas notiek šajās pārrunās?

A. Smiltēna.

Tieslietu ministrija neveic pārrunas, bet Satversmes aizsardzības birojs ir viena no Tieslietu ministrijas padotības iestādēm un arī strādājot kopā un vērtējot jautājumus tieši kontekstā un saistībā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 21 grozījumiem, mēs, protams, esam runājuši vispārīgos vilcienos arī par metodēm un taktiku, kādā veidā notiek šī te procedūra. Protams, uz specifiskākiem jautājumiem varēs atbildēt personas, kas pašas ir to darījušas.

L. Liepa.

Tā tad jūsu atbilde nav balstīta uz faktiem, bet tas ir tikai pieņēmums, ka tā tam vajadzētu notikt.

A. Smiltēna.

Atbilde ir balstīta uz informāciju, ko mums ir snieguši kolēģi, kas šos procesus veic.

L. Liepa.

Bet kas neattiecas uz mūsu lietu.

A. Smiltēna.

Kas attiecas uz iestādes praksi kopumā. Man nav pielaide un man nav iespēja pārbaudīt konkrētās personas, kas ir iesniegusi konstitucionālo sūdzību, viņas pārbaudes lietu. Pat ja man ir pielaide, es to nevaru darīt, jo tas neietilpst manos tiešajos darba pienākumos.

L. Liepa.

Nu, jā. Pieņemsim, ka tas tiešām tā būtu, kā jūs to aprakstāt. Mēs redzam ainu, ka faktiski tā persona, kas vēršas ar sūdzību, uzzina tos iemeslus un noskaidro tos faktus. Tā tam vajadzētu būt saskaņā ar jūsu sniegto Tieslietu ministrijas atzinumu. Tādā gadījumā, kāpēc to nevarētu uzlikt uz papīra?

A. Smiltēna.

Ir grūti atbildēt uz jautājumu, kāpēc to nevarētu izlikt uz papīra. Es varu tikai konstatēt, ka likumdevējs ir izvēlējis to neuzlikt uz papīra un es neredzu argumentus, kamdēļ šāda likumdevēja izvēle pārkāptu kādu no personas procesuālajām tiesībām vai kādu no Satversmē garantētajām tiesībām.

L. Liepa.

Jūs tikko pateicāt...

A. Smiltēna.

Konkrēta prasība pēc informācijas nostiprināšanas konkrētā veidā... vai nu mutvārdos, vai papīrā... pēc informācijas nostiprināšanas konkrētā veidā es neredzu, kā šāda prasība varētu skart Satversmē garantētās tiesības.

L. Liepa.

Jūs tikko atsaucāties uz Administratīvā procesa likumu. Varbūt šis akts jums varētu palīdzēt atrast iemeslus, kāpēc personai tomēr būtu jāzina par viņas statusa būtiski ierobežojošiem apsvērumiem un jāspēj tos izlasīt, nevis izejot no tās sarunu telpas varbūt pat aizmirst par tiem uzreiz...

A. Smiltēna.

Jā, bet analogija ar Administratīvā procesa likumu.. šeit mēs nevaram teikt, ka pilnīgi visas normas pēc analogijas ir piemērojamas, ko mēs varam lasīt Administratīvā procesa likumā. galvenokārt jau tāpēc, ka Administratīvā procesa likuma galvenais nošķirums, kas nošķir šo no klasiska administratīvā procesa, ir tas, ka personai nav subjektīvo publisko tiesību. Skaidrs, ka tajā gadījumā, ja personai ir aizskartas subjektīvās publiskās tiesības kaut vai, piemēram, rīkot gājieni vai piketu un argumentācija arī skar tajā skaitā valsts noslēpuma objektu, viņai ir tiesība iegūt rakstveidā administratīvo aktu un šo personu lietas tiek arī skatītas tiesā, neskatoties uz to, ka šeit ir arī valsts noslēpuma objekts. Jo tās ir Satversmē garantētās tiesības paust viedokli, biedroties...

L. Liepa.

Mēs jūs nepārpratām.. Jūs teicāt, ka te būtu analogija nevis būtu piemērojams administratīvais process, kā to uzskatīja Saeimas pārstāve.

A. Smiltēna.

Es domāju, ka šajā gadījumā normas ir piemērojamas pēc analogijas, jo likumdevējs nav nekur tieši pateicis, ka šis ir administratīvais process un mēs piemērojam šīs te tiesību normas.

L. Liepa.

Kāds process šis būtu, ja tas nav administratīvais process?

A. Smiltēna.

Šis process ir vistuvākais administratīvajam procesam un tieši tāpēc šeit mēs varam piemērot tiesību normas pēc analogijas, kur tas ir atbilstošs un pamatots.

L. Liepa.

Un kas tad reglamentē šo procesu, ja to nereglamentē administratīvais process kā pamats...?

A. Smiltēna.

Pamatā šo procesu reglamentē likums "Par valsts noslēpumu".

L. Liepa.

Tas paredz pietiekamus procesuālos instrumentus, jūsuprāt?

A. Smiltēna.

Kas paredz efektīvu tiesību aizsardzību.

L. Liepa.

Paldies.

Tādā gadījumā vēlreiz viens jautājums attiecībā uz jūsu viedokli. 4. lapā jūs rakstāt, ka “speciālo atļauju piešķiršanas un anulēšanas procedūrās sacīkstes un pušu līdztiesības princips šajā procedūrā nav iespējams”. Mēs citējam. Vai to jūs atzīstat, ka apstrīdētajās normās paredzētā kārtība nenodrošina pušu līdztiesības principu?

A. Smiltēna.

Sacīkstes un pušu līdztiesības princips nav iespējams tajos gadījumos, kad motivācijas atklāšana nozīmē atklāt valsts noslēpumu. Skaidrs, ka tajos gadījumos, kad motivācijas atklāšana neatklāj valsts noslēpumu, pusēm ir iespējams uzzināt... puses tiek informētas par iemesliem un tādā gadījumā šeit ir iespējami tādu pušu tiesību izmantošana, bet tik un tā — tas ir iespējams līdz kaut kādam brīdim, kad pienāk šī robeža — valsts noslēpums, un tad, ja tas valsts noslēpums ir skarts, tādā gadījumā pusēm nav iespējams uzzināt, nu, piemēram, iepazīties ar lietas materiāliem un izteikt savu viedokli.

L. Liepa.

Vai tas nav pārāk voluntāri — nodalīt un pateikt: te jums būs sacīkstes princips un te tomēr nebūs. Vai nevajadzētu vienotu standartu, kas tomēr visaugstāk atbilstu Satversmē 92. pantā noteiktajām prasībām?

A. Smiltēna.

Es domāju, ka tas nav voluntāri vai patvaļīgi, jo robežu nosaka tas, kurš... kāds informācijas apjoms ir vai nav valsts noslēpums. Un to, kas ir vai nav valsts noslēpums, nosaka likums, dažādi saraksti un līdz ar to es uzskatu, ka šajā gadījumā strīds par to, vai kaut kas ir vai nav valsts noslēpums, var vai nevar atklāt, teiksim, informācijas avotus, operatīvo taktiku, izmeklēšanas metodiku, nav voluntārs vai patvaļīgs lēmums.

L. Liepa.

Vai nebūtu tā, ka tieši iestādei ir pienākums nodrošināt, ka šīs personas tiesības tiek ievērotas un iestādēm mazliet jāpapūlas tikai ar noformējumu, lai šie avoti tādu tomēr paliktu noslēpumā. Vai nav tā, ka neliela niansīte pastrādājot vairāk, nedaudz vairāk piepūles ieliekot šajā procesā varētu gan aizsargāt noslēpumu, gan

vienlaikus informēt personu par tiem iemesliem... jūs pati trāpīgi norādījāt uz lojalitātes trūkuma problēmu.

A. Smiltēna.

Es domāju, ka labas pārvaldības principa ietvaros iestādei jau šobrīd ir visas iespējas darīt to tiktāl, ciktāl netiek aizskarts, teiksim, valsts noslēpums. Labas pārvaldības principa ietvaros.

L. Liepa.

Tātad tas būtu iespējams tāds modelis... ka iestāde vienkārši mazliet papūlas un noslēpj to avotu, cik tas ir iespējams, bet vismaz es tad zinātu, ka tā neloyalitāte izpaužas nu, piemēram, svešas valsts himnas dziedāšanā agri no rīta.

A. Laviņš.

Es aicinu noformulēt jautājumus.

L. Liepa.

Godātā tiesa, es atvainojos.

Tātad jūs viedoklī arī norādījāt, ka tiesvedība nenodrošinātu pieeju visiem lietas materiāliem. Bet vai nevarētu būt tā, ka jau minētajos piemēros ar ārvalstu praksi un arī gan jūs, gan Iekšlietu ministrijas pārstāvis minēja piemērus, kur arī Latvijā ir procesi, kuros var iedalīties īpašu pielaidi ieguvusi persona, aizstāvis ar advokāta tiesībām un pilnvarām, bet ar noteiktiem ierobežojumiem šo informāciju atklāt savam pārstāvamajam. Vai tomēr arī šeit nevarētu šādu procesu piemērot?

A. Smiltēna.

Es domāju, ka tiesības iepazīties ar valsts noslēpumu vai apstākļi, kāpēc ir liegtas tiesības iepazīties ar valsts noslēpumu nav tik daudz atkarīgi no tā, kurā institūcijā lietu skata. Ja persona, kurai ir liegtas iespējas iepazīties ar valsts noslēpumu, jo, ja šo lietu tik un tā skatītu, piemēram, tiesa, līdzīgi, kā, piemēram, lietas gājieniem un piketiēm un lietas par biedrību likvidāciju, šai personai arī tiesas procesa ietvaros būtu liegtas iespējas iepazīties ar valsts noslēpumu. Ar to varētu iepazīties, teiksim, tiesneši, varētu iepazīties tie, kuriem tas brīdināšanas kārtībā tiek

izsniegts. Bet personai, kurai pašai ir jau aizliegtas tiesības, viņa arī tiesas procesā nepieklūtu klāt šai informācijai.

L. Liepa.

To mēs akceptētu. Bet vismaz pārstāvim tād, kurš ir pienācīgu atļauju saņēmis, šādas tiesības varētu piešķirt, vai ne?

A. Smiltēna.

Tā būtu likumdevēja tiesību politiska izšķiršanās, kāda veida garantijas vēl varētu paredzēt, ja likumdevējs to vēlētos darīt. Šobrīd jautājums ir tāds — vai likumdevēja šobrīd dotās garantijas ir atbilstošas tām prasībām, ko prasa Satversme un, protams, ka procesu varētu mainīt, ja tā būtu likumdevēja izvēle, procesu vienmēr var uzlabot, ja tā ir likumdevēja izvēle, tiesību politiska izšķiršanās, bet manuprāt šobrīd esošā procedūra un esošais standarts atbilst Satversmē garantētajam tiesību klāstam.

L. Liepa.

Liels paldies par atbildi.

Godātā tiesa! Šobrīd vairs nav jautājumu.

A. Laviņš.

Pateicos. Saeimas pārstāvei vēl būs jautājumi?

I. Tralmaka.

Paldies, nebūs.

A. Laviņš.

Paldies jums par izsmeļoši sniegtajām atbildēm. Sēdieties, lūdzu!

Tā... Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas.

Vārds viedokļa sniegšanai Ģenerālprokuratūras pārstāvim.

U. Kozlovskis.

Tik daudz uzzināju jauna, ka nezinu, ar ko sākt.

Man jāteic paldies Tieslietu ministrijas pozīcijai. Es ļoti daudz kamā šo pozīciju atbalstu. Līdzīgi prokuratūra ir sniegusi rakstveida paskaidrojumus jau vasarā un, sniedzot šos rakstveida paskaidrojumus, prokuratūra pievienojās konceptuāli arī Saeimai un es domāju, ka atkārtot to, kas ir uzrakstīts, nav nepieciešams. Es varbūt tikai dažos punktos gribētu pieskarties tam, kas šodien te tika runāts un varbūt akcentēt savu pozīciju.

Tāpat prokuratūra tomēr uztur šos savus paskaidrojumus, uzskatot, ka šī pašreizējā kārtība ir atbilstoša Satversmes prasībām.

Es tiešām es ļoti uzmanīgi klausījos, bet es nedzirdēju, kas tad ir tie taustāmie argumenti, kālab būtu jāapšaubā ģenerālprokurora neatkarība. Vienīgais, ar ko šie argumenti tiek pamatoti, ir pieņēmumi, ka pastāv reālas šaubas, reālas iespējas atņemt šo te pielaidi un taisni tāpēc es esmu pateicīgs pieteicēja pārstāvjiem par to, ka viņi ir no mūsu paskaidrojumiem izcēlušī šo mūsu priekšlikumu, ka ja reiz uz to iet, tad varētu ģenerālprokurora neatkarību stiprināt caur šo te papildinājumu likumdošanā. Vai tas būtu Prokuratūras likums vai Valsts noslēpuma likums, vai arī Nacionālās drošības likums. Tas ir atkal politiskās izšķiršanās jautājums par to, ka gadījumā, ja Satversmes aizsardzības birojs nolēm ģenerālprokuroram atņemt šo te pielaidi, tad šo lēmumu pārvērtē nevis ģenerālprokurors, kurš ir tagad šaubu ēnā, bet koleģiāli neatkarīga institūcija — vai tas būtu Saeimas līmenī, vai Augstākās tiesas... tad ir atkal politiskā izšķiršanās. Tāds priekšlikums tiešām no prokuratūras bija, bet tas nepastrīpo to, ka pastāv problēma. Tas ir priekšlikums tam, lai šīs te šaubas izbeigtu, lai beigtu ar viņām manipulēt, lai šos te pieņēmumus netirāžētu un katru reizi no jauna un no jauna nenāktu ar aizdomām par to, ka ģenerālprokuroram trūkst neatkarības.

Tas pats arī attiecībā uz ģenerālprokurora objektivitāti. Tas vispār tika balstīts uz šaubām kaut kādām. Nedzirdēju neko tādu, kas apstiprinātu, ka šīm šaubām ir jēl kāds pamats, ka ģenerālprokurors šīs te lietas izskatītu neobjektīvi, vai atkarībā no vai bailēs par, vai būtu vēl kaut kādi citi apsvērumi, kas varētu ietekmēt viņa lēmumu.

Tāpatās tāpat tika pausti apgalvojumi, ka persona netiek iepazīstināta ar materiāliem. Nu, prokuratūra arī savos paskaidrojumos norādīja, ka tomēr šie te materiāli ir noslēpums un personai šī te pielaipe atņemta, nu nav šīs iespējas uz līdzvērtīgu šo te sacīksti un iepazīties ar materiāliem, kas nupat personai ir liegti pieejai.

Šīs te princips... viņš cieš diemžēl, bet viņš cieš tiktāl, ciktāl viņš prokuratūras līmenī ir pieņemts lēmums, viņš tikpat labi arī ciestu tad, ja šo te jautājumu —

pielaides piešķiršanas kontroli — realizētu tiesa. Personai šos dokumentus neviens tāpat nerādītu.

Par ģenerālprokurora neatkarību un objektivitāti vēl gribētu piebilst, ka nav tā, ka ģenerālprokurors darbojas kaut kādā vakuumā un pilnīgi neatkarīgi no valsts, kurā viņš šeit atrodas. Šobrīd mēs atrodamies Satversmes tiesā. Gadījumā, ja tiešām nepamatota un nelikumīga lēmuma gadījumā tāds lēmums tiktu pieņemts, es pieļauju, ka šis jautājums agri vai vēlu nonāktu Eiropas Cilvēktiesību tiesā un tad jau attiecīgi varētu Saeima vērtēt ģenerālprokurora atbilstību amatam, ja par to kaut kādas šaubas pastāv. Līdz šim manā ziņā un rīcībā tādu ziņu nav.

Kāpēc prokuratūra uzstāj uz tā, ka šim te jautājumam būtu jāzaglabājas prokuratūras kompetencē? Tātad, kā jau arī prokuratūras paskaidrojumos bija minēts, ģenerālprokurors ir tas, kas visas valsts ietvaros faktiski vienpersoniski nodrošina šo te uzraudzību par valsts noslēpuma saglabāšanu, ko viņam par pienākumu uzliek Valsts drošības iestāžu likuma 26. pants un tas mūsu ieskatā aptver visas šīs te izpaušmes, tajā skaitā arī pielaiž izsniegšanu un personas sūdzības par atņemtām vai neizsniegtām pielaidēm un gadījumā, ja tiktu nodots šis jautājums lemšanai tiesai, tad prokuratūras ieskatā tas šo ģenerālprokurora vienpersonisko uzraudzību par likumības ievērošanu tā kā padarītu varbūt bezjēdzīgu, ietekmētu, visādā ziņā tad būtu nepieciešams revidēt ne tikai likumu “Par valsts noslēpumu”, bet arī virkni citu normatīvu un, kā jau es teicu, es sadzirdēju argumentus, kuru dēļ šī kārtība būtu jāmaina.

Vēl es gribētu vērst uzmanību uz Satversmes tiesas 2005. gada 17. oktobra spriedumu lietā 2005-07-01, kur tika vērtēta likuma “Par valsts noslēpumu” 11. panta sestās daļas atbilstība Satversmei. Tātad šī te sestā daļa paredz, ka Satversmes aizsardzības biroja direktors galīgā instancē pieņem lēmumu par atļauju darboties ar NATO un līdzīgiem... noslēpumiem. Tur pat nav ģenerālprokurora. Nerunājot jau par to, ka tur varētu būt tiesa, cilvēki... ombudsmens vai vēl kaut kas varētu būt. Un Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes aizsardzības biroja vadītājs ir pietiekams garants tai kārtībai, kāda ir paredzēta 11. panta sestajā daļā. Nu, NATO tāds kā izvilkums... būtu nepamatoti no SAB prasīt pilnu atbildību par starptautiskās klasificētās informācijas aprites drošības garantēšanu, neļaujot tam pieņemt galīgo lēmumu ar šīs informācijas aizsardzības pasākumiem saistītajos jautājumos. Nu, es tad vilktu tomēr paralēles. Tikai tik daudz gribu pieminēt, ka valsts noslēpuma pielaides jautājumā vēl ir viena instance, proti, tas ir ģenerālprokurors, caur ko tiek

nodrošināta papildus tomēr neatkarība un objektivitāte, bet, no otras puses, tomēr šī kārtība aprobežojas ar ģenerālprokuroru, jo tikai viņš tātad vienpersoniski ir atbildīgs par valsts noslēpuma saglabāšanas pasākumu uzraudzību.

Nu un... kas man te ātrumā vēl nāk prātā.... Par Imigrācijas likuma piemērošanu. Es negribētu vilkt paralēles Imigrācijas likumā paredzētās procedūras salīdzināšanā ar valsts noslēpuma pielaidi, jo nevajag aizmirst, ka Imigrācijas likuma kārtībā tiek pieņemti lēmumi par personu izraidīšanu no valsts, tā saucamie melnie saraksti, pat, ja tiesa nolemj, ka šis lēmums tur nav pietiekami pamatots, nav pietiekami argumentēts, un persona tomēr atgriežas, nu viņi nerada tādu ļaunumu, vai nerada tādus riskus, kādus var radīt persona, kurai ir sākumā tātad šī atļauja darbam ar valsts noslēpumu atļauta, bet pēc tam atgriezta... un es pieļauju, ka cienījamais pieteicēja pārstāvis ļoti labi zina, ka, kaut arī Imigrācijas likumā šī norma ir iekļauta, viņa diemžēl nedarbojas taisni tā iemesla dēļ, ka nevienam no advokātiem nav šīs te pielāides. Es domāju, ka tas nav nekāds noslēpums un tie procesi, kas tiek skatīti šobrīd Augstākajā tiesā, nu viņi, jāsaka, buksē, viņus nav iespējams līdz galam kārtīgi izskatīt taisni dēļ tā, ka šī pārstāvja personai nav.

Tas man tāds vispārējās līnijās laikam viss, taupot jūsu un mūsu laiku. Ja ir kādi jautājumi...

A. Laviņš.

Kolēģi! Vai būs jautājumi? Lūdzu, Sanita Osipova uzdos jautājumu.

S. Osipova.

Paldies. No jūsu koncentrētās īsās uzstāšanās es sapratu, ka ģenerālprokurors ir objektīvs, neitrāls un būs vēl objektīvāks un neitrālāks. Taču šīs lietas kontekstā man ir interesanti no jums uzzināt... Tātad Saeimas pārstāve runāja par to, ka šeit būtu piemērojams administratīvais process. Tieslietu ministrijas pārstāve teica, ka šis nav klasisks administratīvais process vispirms un pēc tam, ka šis nav administratīvais process vispār. Sakiet, lūdzu, kā ģenerālprokurors procesuāli kā darbojas tajā gadījumā, ja viņam tiek pārsūdzēts.

U. Kozlovskis.

Nu...

S. Osipova.

Tas par procesu.

U. Kozlovskis.

Likuma "Par valsts noslēpumu" procesa ietvaros. 11. pants, 13. pants. Tur tā procedūra, kaut arī viņa ir ļoti kompakta, nu, kāda viņa ir, tāda viņa ir. Citāda jau....

S. Osipova.

Tātad pušu līdztiesība kā šajā procesā?

U. Kozlovskis.

Līdztiesība vairāk vai mazāk tiek ievērota caur 2003. gada Satversmes tiesas nolēmumu. Personas tiek iespēju robežās uzklaušītas.

S. Osipova.

Ko nozīmē "iespēju robežās"?

U. Kozlovskis.

Iespēju robežās... tādā ziņā, ka ja viņas vēlas būt uzklaušītas, viņas nešaubīgi tiek uzklaušītas. Bet tā ir tomēr tiesība un nevis pienākums. Ja persona nepauž tādu...

S. Osipova.

Kā persona zina, par ko runāt?

U. Kozlovskis.

Persona... vismaz izskatāmajā gadījumā ir saņēmusi ģenerālprokurora atbildi uz viņas sūdzību. Ciktāl ģenerālprokurors atrada par iespējamu nomotivēt, vismaz šeit ir likumīgie pamati, kas ir 13. panta un 9. panta šīs te normas, uz kurām ir balstītas bažas vai šaubas... vai neuzticība, nu vairumā tur ir norādīts.... Un viena no tām, protams, ir dziļi subjektīvā 3. panta sestā daļa par to, ka pastāv šīs šaubas, aizdomas vai bažas par spēju saglabāt, bet es par to gribu teikt, ka visos šādos lēmumos materiāli ir ļoti objektīvi, viņi ir pārbaudāmi, tas nav tā, ka valsts drošības dienesta atbildīgā persona ir nosapņojusi vai izdomājusi, ka ir šie te fakti vai apstākļi būs tātad, kurus mēs tagad uzdosim par šaubām vai bažām. Vienmēr ir kaut kas tātad taustāms.

Un tie nav divi trīs ziņojumi, kā Ternovska lietā, kur mēs arī tā līdz galam nezinām, cik tad tur tā materiāla apjoms ir bijis... Vienmēr ir objektīvs šis lēmums.

S. Osipova.

Skaidrs. Paldies.

Tā kā jūs šobrīd pārstāvat personu, kura ir galīgā instance mūsu izskatāmajā lietā, tad jūs pats tikko runājat arī par 9. panta trešās daļas 6. punkts... ir objektīvi kritēriji, pēc kuriem ir skaidrs, kā ģenerālprokurors vērtē. Kaut vai ar valsts noslēpumu aizslepenoti... vai ir objektīvi kritēriji, kas ļauj izvērtēt, kas ir uzskatāms par pamatu apšaubīt uzticamību un kas ir uzskatāms par pamatu, ka persona nespēj saglabāt valsts noslēpumu. Tātad, vai pastāv obligāti kritēriji, pēc kuriem, šo normu piemērojot, tiek vērtēta iegūtā informācija?

U. Kozlovskis.

Nu, mēs dzirdējām, ka ir šī slepenā instrukcija. Es gan neesmu redzējis, nezinu.

S. Osipova.

Jūs šobrīd pārstāvat personu, kas ir pēdējā instance, kā vērtēt.

U. Kozlovskis.

Nu, vērtē, izvērtējot šo te...

S. Osipova.

Pēc komunistiskās sirdsapziņas?

U. Kozlovskis.

Ne gluži, nē... Tātad izvērtē šos materiālus, kurus iesniedz Satversmes aizsardzības birojs. Viņi ir pietiekami apjomīgi parasti un...

S. Osipova.

Nē, kāpēc es jums šo jautājumu uzdodu. Tāpēc, ka pieteikuma iesniedzēja pārstāvji apšaubā normas skaidrību.

U. Kozlovskis.

Nu, viņi arī ir apšaubījuši ģenerālprokurora neatkarību un objektivitāti.

S. Osipova.

Nu, tur jūs... jūs savu viedokli paudāt, paldies. Bet šinī gadījumā par normas skaidrību. Vai ir kritēriji, pēc kuriem vērtē? Jo persona beigās zaudē darbu.

U. Kozlovskis.

Par nodarbinātību mēs arī varētu parunāt.

Kritēriji ir... nu viņi ir, protams, bišķi subjektīvi. Tas, ka persona spēs vai nespēs saglabāt šo te noslēpumu nākotnē. Bet tas materiālu saturs, viņš ir objektīvs, to es gribēju pateikt. Baidos, ka es neko daudz vairāk nevaru tagad stāstīt.

S. Osipova.

Nē, mani interesē, vai ir objektīva, neitrāla metodoloģija, kas palīdzētu šo konkrēto tiesību normu piemērot. Un, ja ir šāda metodoloģija, tad mums īsti nav pamata apšaubīt normas skaidrību, jo piemērotājam šī norma ir skaidra. Būtu labi, ja arī tam, attiecībā uz kuru šo normu piemēro, viņa būtu skaidra.

U. Kozlovskis.

Garantija šai te metodoloģijai manā skatījumā ir tas, ka ģenerālprokurors ir vienpersonisks lēmuma pieņēmējs un viņš šo te metodoloģiju acīmredzot piemēro visos gadījumos identiski. Ja tās būtu vairākas personas, katram būtu savs redzējums uz jautājumu un tad šī te metodoloģija... nu es tiešām nezinu tās slepenās instrukcijas saturu, varbūt, ka tur tā metodoloģija ir detalizēta, bet šobrīd tas, ka ģenerālprokurors ir tas, kurš paraksta šo te lēmumu pēdējo, tā ir garantija tam, ka šī attieksme visos gadījumos ir vienāda.

S. Osipova.

Vismaz attieksme pret visiem ir vienāda.

U. Kozlovskis.

Nu, viens likums, viena taisnība.

S. Osipova.

Skaidrs. Paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinās kolēģe Ineta Ziemele ar jautājumiem.

I. Ziemele.

Paldies. Sakāt, lūdzu, gan jūs, gan arī Tieslietu ministrija atzina, ka tātad šajā konkrētajā ģenerālprokurora novērtējumā tātad runāt nevarētu par pušu vienlīdzības principu, par kaut kādu sacīkstes elementu. Bet vai tiešām prokuratūra ir pārlicināta par to, ka 2016. gadā tas, ka pie visiem šiem apstākļiem netiek nodrošināta vismaz kaut kādā apmērā pušu vienlīdzība, teiksim, procesā, kuru jūs īstenojat, ka tas atbilst tiesiskas valsts principam?

U. Kozlovskis.

Es tikai varu atkārtot, ka tas nav iespējams. Tāpēc, ka...

I. Ziemele.

Tad tiesiska valsts nav iespējama?

U. Kozlovskis.

Nē, nē... Līdztiesības... pilnvērtīgas līdztiesības princips.

I. Ziemele.

Bet vismaz kaut kādā apmērā.

U. Kozlovskis.

Ciktāl tas ir iespējams, tas arī notiek.

I. Ziemele.

Bet nu pagaidiet, pagaidiet... visur tur, ko jūs pastāstījāt, tur nenotiek nekas.

U. Kozlovskis.

Ciktāl persona var tikt painformēta par lietas materiāliem, starp citu, viņiem rāda arī pašas lietas materiālus, es nezinu... šeit laikam netika rādīti, jo netika prasīti. Vismaz prokuratūrā nav tādu ziņu. Bet, ja ir iespēja personai kaut ko parādīt, kas ir par viņu savākts, tad man ir ziņas tādas, ka viņam tas tiek uzrādīts. Viņš tiek uzklausīts.

I. Ziemeļe.

Tātad, ja kāds, teiksim... ja vispār šī problēma par piekļuvi ar pielaidi valsts noslēpumam ir radusies tāpēc, ka, teiksim, padotībā esošais darbinieks ir vienkārši uzrakstījis attiecīgajām iestādēm un nomelnojis, vienkārši sacerējis stāstu. Kā jūs par to pārliecināties, kas ir patiesība un kas nav?

U. Kozlovskis.

Tāpēc, kā jau es teicu. Ne jau viens anonīms ziņojums vai divi un publikāciju sērija dzeltenajā avīzē nav pamats pieņemt šo te lēmumu. Šo lēmumu pieņem uz diezgan objektīvu, diezgan apjomīgu ziņu pamata un diemžēl es nevaru...

I. Ziemeļe.

Tātad metodoloģija ir, kā atrast un pārliecināties.

U. Kozlovskis.

Iespējams, ka tā katrā gadījumā atšķiras. Ja materiāli ir apjomīgāki, persona ir bijusi ilgāk ar šo pielaidi un attiecīgi par viņu ir vairāk materiālu sakrājušies...

I. Ziemeļe.

Un vēlreiz. Tātad jūs uzskatāt, ka tātad efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis Satversmes 92. panta izpratnē ir tāds līdzeklis, kurš nekādā mērā nenodrošina šo te pušu vienlīdzības principu?

U. Kozlovskis.

Tad man jāpadomā, ko atbildēt. Man liekas, ka es tā nevienā brīdī neapgalvoju, ka, teiksim... būtu jācieš taisnīgumam un pušu vienlīdzības principam, lai tikai, teiksim tā, zem Satversmes 92. panta viņu pieskaņotu vai pielāgotu. Es

varbūt atkārtos, bet es gribu teikt, ka objektivitāte un neatkarība manā skatījumā no prokuratūras puses viņa necieš. Pieņemums un šaubas... tā faktiski ir demagoģija... Un tā. Bet līdztiesība... tiesības tikt uzklautam, tiesības iepazīties... nu viņas nav absolūtas, viņas ir ierobežotas taisni caur to, ka jautājums ir specifisks. Personai ir atņemta pielaide un viņa nevar iepazīties ar materiāliem, kas ir tāpat noslepenoti un pārbaudes lietas materiāli pa lielam arī ir noslepenoti.

I. Ziemeļe.

Tikai no attāluma, ja?

U. Kozlovskis.

Nu, kā... Nu cik es esmu runājis, teiksim, ar tiem lēmumu pieņēmējiem un tiem, kas gatavo viņus, nu cilvēks vienmēr saprot. Vienmēr viņš saprot. Viņš pēc tam, protams, publicējas laikrakstā un apgalvo, ka viņš pirmo reizi dzird kaut ko tādu vai vēl kaut kādi tur argumenti... Bet principā visiem ir ļoti labi zināms, kāpēc un kas ir tie zemūdens akmeņi, uz kuru pamata tāds lēmums ir bijis pieņemts.

S. Osipova.

Kas jums ir ļāvis secināt, ka cilvēks vienmēr saprot. Mums pieteikuma iesniedzējs pauž uzskatu, ka viņš nesaprot un viņam nav pastāstījuši.

U. Kozlovskis.

Nu tad es jums vēlreiz tad vēlos uzrādīt ģenerālprokurora atbildi. 13. panta pirmās daļas 2. punkts... nu, viņš ir diezgan izsmeļošs. Tāpat trūkumi darbā ar valsts noslēpumu. Tad man jāmeklē likums. Bet šis te punkts... tur jau nav pamata spekulācijām un interpretācijām, tur ir diezgan skaidri pateikts. 3. daļas 6. punkts... sestā daļa... jā, tur varētu būt viedoklis vai aizspriedumi, vai pieņēmumi, ka tas ir subjektīvs, viņš arī pa gabalu izskatās subjektīvs, bet atkārtos, ka tur vienmēr ir objektīvi materiāli apakšā un gala rezultātā šis lēmums tomēr ir objektīvs.

A. Laviņš.

Vai vēl ir citi jautājumi? Kolēģi? Nebūs.

Lūdzu, pieteikuma iesniedzēja pārstāvjiem jautājumi būs?

L. Liepa.

Paldies, godātā tiesa! Šī lieta ir ierosināta pēc konkrēta pieteicēja konstitucionālās sūdzības, līdz ar to ir trīs specifiski jautājumi par konstitucionālo sūdzību, uz kuru jūs, es saprotu, arī esat gatavs atbildēt, jo jums ir priekšā ģenerālprokurora lēmums.

Jūsu viedokļa 2. lapā ir norādīts, ka lēmumā vienmēr tiek norādīts likuma pants un punkts, un persona var tam oponēt. Nu, tāpat arī jūs norādījāt šo konkrēto lēmumu pieteikuma iesniedzēja gadījumā. Tur ir norādīts likuma 9. panta trešās daļas 6. punkts. Citēju: “pārbaudes gaitā ir konstatēti fakti, kas dod pamatu apšaubīt personas uzticamību un spēju saglabāt valsts noslēpumu”. Kā, jūsuprāt, pieteikuma iesniedzējs varētu oponēt pret šādu pamatojumu, nezinot neko vairāk, kā tikai šo vienu formulējumu?

U. Kozlovskis.

Nu... pirmkārt, ja mēs mēģinām būt konkrēti, tad paliekam konkrēti līdz galam. Šeit bija tāpat divi šie argumenti — gan 9. panta trešās daļas 6. punkts, gan 13. panta pirmās daļas 2. punkts.

L. Liepa.

Par to es arī jums pajautāšu.

U. Kozlovskis.

3. punkts, kas it kā ir diezgan skaidri un saprotami... Par trešās daļas 6. punktu.... nu, kā jau es teicu. Viņš rada ilūziju, ka viņš varētu būt, teiksim, tāds tā kā subjektīvs, jo tur notiek kaut kāda personai nezināma vērtēšana par viņas spējām saglabāt noslēpumu un...

L. Liepa.

Es ļoti atvainojos... mans jautājums bija mazliet savādāks. Kā var oponēt pret šādu apvainojumu? Ko var iebilst pret šādu rindkopu?

U. Kozlovskis.

Runājot par apvainojumu... labi, ka jūs man atgādinājāt. Es gribēju teikt, ka šis process, kas saistīts ar valsts noslēpuma pielaides izsniegšanu, atņemšanu un

pārsūdzībām, viņš tāpat nav nedz klasisks civilprocess, nedz administratīvais, nedz arī kriminālprocess, jo kriminālprocesā tiesa tiek nodrošināta personai ar mērķi... tāpat, ja viņš nepiekrīt apsūdzībai, kas savukārt dod tiesības piemērot prokurora priekšrakstu par sodu, aiziet līdz tiesai un tiesā tiesas ceļā pierādīt savu nevainību. Nu šis process... viņš būtiski atšķirās. Arī Tieslietu ministrija uz to vērsa uzmanību, ka nevis nevainīguma prezumpcija šeit prevalē, bet taisni var teikt pretēji — tāpat vainīguma prezumpcija. Un, ja persona uzvedās tā, vai par viņu ir ziņas kaut kādas, vai vēl kādi apstākļi un fakti liecina par to, ka viņai varētu būt apšaubāmas spējas saglabāt šo te noslēpumu, tad šāds lēmums var tikt pieņemts.

L. Liepa.

Sakiet, lūdzu, kā atspēkot apgalvojumu, ka konkrētais adresāts nespēj saglabāt valsts noslēpumu? Nezinot, par ko ir runa. Nezinot, kas tiek pārņemts konkrēti?

U. Kozlovskis.

Nu, nezina, man jau liekas, ka pietiktu, ka viņš pārsūdzētu un ģenerālprokurors, būdams neatkarīgs un objektīvs, pretēji apgalvotajam, viņš tad šos te materiālus izvērtē un pārlicinās, vai Satversmes aizsardzības birojs, pieņemot šo te lēmumu, ir bijis pietiekami uzdevuma augstumos.

L. Liepa.

Paldies.

Sakiet, lūdzu, konkrētajā gadījumā tāpat persona bija atbildīga par ne tikai savu spēju vai nespēju saglabāt valsts noslēpumu, bet tajā skaitā par dienesta, kas viņam bija pakļauts, spēju vai nespēju. Vai varētu būt, ka šie ļoti vispārējie formulējumi attiecas ne tikai uz viņa personisko spēju vai nespēju, bet varētu attiekties arī uz kādas citas personas spēju vai nespēju saglabāt noslēpumu, kas strādā lidostas drošības dienestā...

U. Kozlovskis.

... jebšu personas padotībā.

L. Liepa.

Jā, precīzi. Paldies.

U. Kozlovskis.

Un visdrīzāk jau. Tāpēc, ka pirmām kārtām par valsts noslēpuma saglabāšanu visos gadījumos atbildīgs ir vadītājs. Ja viņš ir nokomplektējis savu štatu no tādām personām, kas nespēj saglabāt, tad pirmām kārtām jāvērtē nevis viņa paša atbilstība.

L. Liepa.

Tātad es sapratu no jūsu atbildes, ka varētu būt arī būtībā viņa tiesību ierobežojums, pamatojoties uz nevis viņa paša, bet kādas citas personas likuma pārkāpumu. Nespēja saglabāt valsts noslēpumu....

U. Kozlovskis.

Nē, jautājums bija tāds, vai var gadīties, ka padotā persona, teiksim tā, pieļauj pārkāpumus, ka tas atspoguļojas tātad uz vadītāju. Mana atbilde ir — jā. Tas var atspoguļoties. Katrā konkrētajā gadījumā atspoguļosies, cik tas ātri notiks, cik tie pārkāpumi būs, cik tas padotais regulāri, teiksim, to likuma pārkāpumu pieļauj, nu, tas ir atkal cits jautājums.

L. Liepa.

Nu, jā. Tas nozīmē, ka principā var būt tāda situācija, kurā vadītājs var tikt sodīts par to, ka...

U. Kozlovskis.

... viņa padotais nonāk uz pārkāpumu.

L. Liepa.

Jā.

U. Kozlovskis.

Es domāju, ka pilnīgi noteikti var.

L. Liepa.

Un vai, jūsuprāt, nebūtu tomēr pamatoti, ka viņš uzzina to un šajā lēmumā tiek norādīts, ka tas tiek darīts tādēļ, ka viņš nav pildījis pienācīgi savus vadītāja pienākumus, ka viņš...

U. Kozlovskis.

Jūs man tagad prasāt to lēmuma saturu... mēģināt...

L. Liepa.

Nē, nē. Nu, teorētiskā jautājumā. Vai nevajadzētu būt tā, ka tomēr persona....

U. Kozlovskis.

Nu, tas ir katrs gadījums individuāli jāskatās.

L. Liepa.

Tieši tā. Katrs gadījums ir individuāls un ka man būtu jāzina... es projicēju uz sevi... es vadu kolektīvu un man ir jāatbild par katru šī kolektīva darbinieku. Man ir būtiski uzzināt, vai tas ir mans pārkāpums, vai kāds no mana kolektīva, piemēram, pašiem jaunākajiem, nepieredzējušākajiem darbiniekiem, ir kļūdījies. Tad es vismaz zinu. Es nolieku savas vieglās dienas, nē, bet savu atļauju un es zinu, ka tas bija nevis mans pārkāpums, bet kolēģa pārkāpums un te ir pavisam cita veida un smaguma pārkāpums, vai ne?

U. Kozlovskis.

Nu, mēs tagad nodarbojamies atkal ar kaut kādu minēšanu un modelēšanu.

L. Liepa.

Mums jau nav faktu, tāpēc.

A. Laviņš.

Jā, bet šeit ir konstitucionālās sūdzības izskatīšana un apstrīdēto normu atbilstības Satversmei izvērtēšana. Tāpēc es aicinātu tomēr no tādiem atsevišķiem faktiskajiem apstākļiem... es nezinu, vai tie ir relevanti, vai nav relevanti konkrētajā lietā, kur tika risināts jautājums par atļaujas anulēšanu un mums tas nav jāvērtē, tāpēc tomēr aicinātu pārstāvi uzdot jautājumus, kas attiecas uz šo konstitucionalitātes aspektu izvērtēšanu. Neieejot tādos jau... es teiktu, ļoti detalizētos faktoloģiskos aspektos.

L. Liepa.

Es ņemu vērā, godātā tiesa, šo norādi. Es debatēs izteikšos par šo jautājumu.

Tāpat jautājums arī par jūsu viedokļa 2. lapā norādi, ka ģenerālprokurors vai pie īpaši pilnvarota prokurora tiek veiktas gandrīz vienmēr pārrunas. Kāpēc pieteikuma iesniedzējs netika aicināts uz pārrunām ģenerālprokuratūrā?

U. Kozlovskis.

Mēs paturam prātā, ka tās ir personas tiesības un neviens viņu ar varu uz turieni neaicina. Ja viņš tādu lūgumu nav norādījis savā sūdzībā, tad viņu arī tiešām neaicina.

L. Liepa.

Viņš nav aicināts.

U. Kozlovskis.

Es vēlreiz saku. Ja viņš iesniegumā uzrakstītu, ka vēlas tikt uzklausīts, viņš noteikti tiktu uzklausīts.

L. Liepa.

Ā, tad sanāk tā, ka viņam būtu jādežurē pie durvīm, lai...

U. Kozlovskis.

Nē, ja viņš savā iesniegumā uzrakstītu - pārsūdzu lēmumu un vienlaikus lūdzu ģenerālprokuroru mani uzklausīt, tad ģenerālprokurors vai īpaši pilnvarots prokurors viņu arī uzklausīs.

L. Liepa.

Tāpat jūs 3. lappusē rakstāt, ka, izvērtējot Satversmes aizsardzības biroja lēmumu, vienmēr tiek izvērtēti materiāli un uzdoti precizējoši jautājumi, lai apstiprinātu vai noliegtu savākto materiālu patiesumu. Es gribētu šeit...

U. Kozlovskis.

Tas ir tas moments, jā... ka ne tikai uz kaut kādu anonīmu ziņojumu pamata.

L. Liepa.

Jā...

U. Kozlovskis.

Kur mēs varam savilkēt zināmas paralēles ar Ternovski, ka tur līdz galam nav skaidrs, vai tas viņa kolēģis ir dabūjis viņu prom no amata, lai pats varētu šo te amatu ieņemt, bet tie ir septiņpadsmit gadu veci notikumi un šobrīd it sevišķi jau pēc tam, kad Satversmes tiesa trešajā gadā ar nosacījumu atļāva turpināt darboties, šie nosacījumi tomēr tiek ievēroti un personas tiek uzklausītas un uzklausīšanas procesā tiek izdibināts, vai tas, kas par personu ir savākts, vai atbilst patiesībai vai.... cik to atļauj attiecīgais gadījums.

L. Liepa.

Jūs gribat sacīt, ka šajā lietā arī uzklausīja. Tad pirmais jautājums. Viņu nezaicināja, tātad neuzklausīja. Otrais jautājums. Vai pieteikuma iesniedzēja gadījumā tika uzdoti jebkādi papildus jautājumi?

U. Kozlovskis.

Jūs par savu pārstāvam vā joprojām?

L. Liepa.

Sūdzība ir ierosināta konkrētas lietas sakarā.

U. Kozlovskis.

Cik man ir zināms, tad viņš tika uzaicināts uz Satversmes aizsardzības biroju un tur...

L. Liepa.

Jūs taču pārstāvat ģenerālprokuroru.

U. Kozlovskis.

Uz prokuratūru viņš netika aicināts, jo viņš nevēlējās tur ierasties. Viņš nebija tātad norādījis, ka viņš vēlas tikt uzklausīts prokuratūrā.

L. Liepa.

Tā tad jūs prezumējat: ja viņš neprasa to, tā tad viņš prezumptīvi nevēlas. Nelūdz — tā tad nevēlas.

U. Kozlovskis.

Nu, man ir, teiksim, grūti atbildēt uz šo jautājumu, kā to redzēja persona, kas konkrēti ar šo te jautājumu nodarbojās.

L. Liepa.

Labi, paldies.

Tad es varbūt pāriešu pie tiem jautājumiem arī, kas jūsu viedoklī. Ne tik daudz par konkrēto, bet par Ģenerālprokuratūras funkciju. Un man tiešām ir ārkārtīgi sāpīgi dzirdēt, ka jūs tā arī neesat dzirdējis pamatojumu mūsu apsvērumiem par to, ka ģenerālprokurora objektivitāte un neitralitāte šādu jautājumu izskatīšanā tiek apšaubīta. Un šinī sakarā tomēr ir jālūdz jums tad viens jautājums, lai precizētu.

3. lapā jūs viedoklī norādāt, ka ģenerālprokurors īsteno drošības iestāžu sistēmisko uzraudzību, tādēļ arī tieši ģenerālprokurors nevis tiesa ir tā persona, kura ir atbildīga par valsts noslēpuma saglabāšanu.

Ja, piemēram, Drošības policija vai SAB ir izsniedzis speciālo atļauju personai, kurai tā nebūtu jāizsniedz, pieņemsim, vai par šādu kļūdu atbildība arī būtu jāuzņemas ģenerālprokuroram?

U. Kozlovskis.

Nu, ģenerālprokurors realizē šo te uzraudzību. Es to jūsu jautājumu līdz galam nesapratu... Kā tas bija jāsaprot?

L. Liepa.

Vai šī uzraudzība ietver sevī arī atbildību par padotības iestāžu kļūdām?

U. Kozlovskis.

Nē, nu, ja personai nav izsniegta... nu mēs atkal ar kaut kādu fantazēšanu nodarbojamies... Ja viņai nav izsniegta, viņa sūdzas. Ģenerālprokurors redz, ka...

L. Liepa.

Izsniegta nepamatoti, kļūdaini... valsts nodevējam...

U. Kozlovskis.

Man nav tādu ziņu, ka... ģenerālprokurors kontrolētu taisni izsniegšanas momentus līdz brīdim, kamēr nav kāds signāls, kas...

L. Liepa.

Paldies.

Vai ģenerālprokurors uzrauga arī tās operatīvās darbības, kuras tiek veiktas, lai pārbaudītu personu sakarā ar piekļuvi valsts noslēpumam

U. Kozlovskis.

Manuprāt, viņš nešķiro operatīvās darbības...

L. Liepa.

Tātad uzrauga.

U. Kozlovskis.

... šos te paņēmienus un veidus...

L. Liepa.

Jā. Vai varētu rasties tāda situācija, ka prokurors, pamatojoties uz Operatīvās darbības likuma 15. pantu, akceptē operatīvā eksperimenta veikšanu, lai pārbaudītu personu saistībā ar tās pieeju valsts noslēpumam, bet pēc tam ģenerālprokurors izskata sūdzību par speciālās atļaujas anulēšanu šai personai?

A. Laviņš.

Atbilde bija kāda?

U. Kozlovskis.

Man tādu ziņu nav. Kā tas dabā varētu izskatīties... man ir grūti komentēt.

L. Liepa.

Tas nav fakta jautājums, tas ir regulējuma jautājums. Jūs tikko sacījāt, ka ģenerālprokurors ir neatkarīgs, neitrāls, objektīvs un nav nekādu šaubu, kas varētu šo neitralitāti un neatkarību apšaubīt. Un tagad ir mans jautājums: vai nevar būt situācija, kurā ģenerālprokurors pats pieņem lēmumu jautājumā, kurā pirms tam viņš ir... tā tad prokurors ir pieņēmis lēmumu par operatīvā eksperimenta veikšanu šajā pašā lietā.

U. Kozlovskis.

Nu, cik es zinu, ģenerālprokurors neakceptē šos te sevišķā veidā veicamos operatīvās darbības pasākumus, personīgi pats to nedara. Man nav tādu ziņu.

L. Liepa.

Nav tādu ziņu. Nu, labi, tad atkal jau man jautājums debatēm.

Sakiet, lūdzu, tā tad... vai izskatot sūdzības par Satversmes aizsardzības biroja lēmumiem, ģenerālprokurors drīkst nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai birojā, ja tas pamana, ka ir nepilnības?

U. Kozlovskis.

Nu, es domāju, ka jā. Bet drīzāk jau, ka tad šis te lēmums tiks atcelts, pieņemts jauns lēmums.

L. Liepa.

Paldies.

Un kādas normas paredz šādas tiesības?

U. Kozlovskis.

Nu, es runāju, Valsts noslēpuma likuma 11. panta piektā daļa.

L. Liepa.

Jūs saredzat tur...? Bet varbūt uzreiz tad tiešā veidā nosūtīt nevis Satversmes aizsardzības birojam, bet Drošības policijai?

A. Laviņš.

Nē, citus jautājumus, lūdzu... uz priekšu, te nevajag iespējamus risinājumus dot. Lūdzu, paliekam pie jautājumiem.

L. Liepa.

Jā. Izskatot sūdzības par Satversmes aizsardzības biroja lēmumiem, ko vērtē ģenerālprokurors? Vai tikai procedūru, kā lēmums pieņemts vai arī lēmumu pamatojumu pēc būtības?

U. Kozlovskis.

Viņš vērtē visu.

L. Liepa.

Visu. Tātad arī pamatojumu pēc būtības.

Un...

U. Kozlovskis.

Es pat teiktu, ka pamatojumu pēc būtības vēl pat vairāk, jo, kā liecina iesniegtā statistika, nav daudzskaitlīga šajā gadījumā, pa pieciem gadiem tikai viens, bet šis Satversmes aizsardzības biroja lēmums bija precizēts un grozīts un par to mēs tagad arī runājam faktiski.

L. Liepa.

Tas bija.. jūs tātad... tātad prokuratūra bija norādījusi statistiku — 88 lietas — 0 atteikumu. Tā varētu būt? Jūsu 5. lappusē.

U. Kozlovskis.

Ja nemaldos, 89 bija pavisam.

L. Liepa.

Bet tikai...

U. Kozlovskis.

Un viens no viņiem bija...

A. Laviņš.

Jautājumu, lūdzu.

L. Liepa.

Tātad jautājums par ģenerālprokurora funkciju – uzraudzīt šo iestāžu darbības likumību. Ja ģenerālprokurors izskata sūdzības, vai tas vērtē pārbaudes lietā esošo materiālu iegūšanas likumību? Tajā skaitā, piemēram, vai operatīvās darbības atbilst Operatīvās darbības likuma prasībām.

U. Kozlovskis.

Nu, tad man gandrīz jāatzīstas, ka šos te jautājumus tomēr vērtē īpaši pilnvarotu prokuroru nodaļa. Es gribētu teikt, ka jā, vērtē, protams. Bet. vai tas tā darbā ir un cik ir tādu gadījumu, man ir grūti pateikt.

L. Liepa.

Tas bija mans jautājums. Vai kaut reizi ir ticis konstatēts pārkāpums Operatīvās darbība likuma prasību neievērošanā?

U. Kozlovskis.

Nu... par to es pilnīgi droši varu teikt, ka ir konstatēti. Pilnīgi noteikti ir konstatēti. Vai tas ir bijis pielaižu sakarā, vai vienkārši operatīvās darbības uzraudzības ietvaros... bet reakcija ir sekojusi.

A. Laviņš.

Jā. Tālāk.

L. Liepa.

Un pēdējais jautājums. Tātad, vai lemjot par atļaujas anulēšanu, ģenerālprokurors arī izvērtē, teiksim tā, soda pakāpi. Proti, cik un ar kādiem valsts noslēpumu objektiem attiecīgajai personai būtu jāsaskaras un vai, teiksim, anulējot otrās pakāpes pielaidi, tomēr trešā nebūtu atstājama. Soda samērības jautājums.

I. Kozlovskis.

Nu... drīzāk jau tomēr vairāk vērtējot sākotnējā lēmuma pamatotību un atbilstību tiem materiāliem, kas jau ir tādā rīcībā... to, ka ir vai nav šī te spēja saglabāt noslēpumu un strādāt ar to.

L. Liepa.

Okey. Tādā soda samērība netiek vērtēta.

U. Kozlovskis.

Es to neteicu.

L. Liepa.

Godātā tiesa, paldies. Man jautājumu vairs nav. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvei.... vai būs jautājumi?

I. Tralmaka.

Būs daži.

Mans pirmais jautājums... Es saprotu, ka jūs pats personīgi nestrādājat ar šīm te lietām. Pats neesat viens no tiem prokuroriem, kas pārvērtē šos te jautājumus.

U. Kozlovskis.

Nē.

I. Tralmaka.

Bet varbūt iespēju robežās... jautājums... vai vienmēr ir iespējams nodalīt to informāciju, kas ir paši tie fakti, kuri varētu liecināt par lojalitāti vai tās trūkumu, no avotiem un veidiem, kā šo informāciju var iegūt? Respektīvi, es precizēšu jautājumu. Vai vienmēr, atklājot šo te pašu faktu, ir iespējams... vai ir kādi gadījumi, kad atklājot šo te faktu, ir iespējams arī atklāt avotus un metodoloģiju, kādā veidā viņš ir iegūts?

U. Kozlovskis.

Es domāju, ka tādi riski pastāv. Sevišķi, paturot prātā, teiksim, ziņu kopumu par konkrēto faktu, kas, teiksim, ir zināms ne tikai adresātam šim te un vēl vienai vai divām trim personām... varbūt vienai... Tad attiecīgi būtu pilnīgi skaidrs, kurš tad bija tas avots.

I. Tralmaka.

Tad visos gadījumos to nav iespējams absolūti nodalīt, izvilkt vēl kādu kopsavilkumu, kas tikai atklātu faktu...

U. Kozlovskis.

Nē, nu... ja fakts ir vispārzināms... vai nu publicēts vai kaut kas tamlīdzīgs, tad jā. Bet ir diezgan sarežģīti pateikt, kurš tad beigās ir tas, kurš šo te informāciju sniedzis. Bet tādiem nepubliskiem faktiem... tur visdrīzāk, ka jā. Tur šis avots būtu diezgan ātri noskaidrojams.

I. Tralmaka.

Un ņemot vērā to, ka visu, kas pārrunās... ciktāl jums ir zināms... ko pārrunās pārrunā... vai visu, kas šajās pārrunās tiek diskutēts un apspriests... vai, jūsuprāt, to visu būtu pieļaujams likt uz papīra, un šis papīrs ir publiski pieejams. Ar lēmumu es domāju... tādu papīru.

U. Kozlovskis.

Nu... man gribētos tomēr teikt, ka ģenerālprokurors sniedz atbildi rakstiski, cik atrod par iespējamu... viņš šo te lēmumu nopamato un viņš ir rakstveida formātā. Bet es nesaprotu to diskusiju, kāpēc nav šī te rakstveida lēmuma, ja viņš tomēr ir. Nu, par saturu...

I. Tralmaka.

Tad mans jautājums būs vairāk par to... par to pārrunu saturu. Vai viņu būtu iespējams... vai tas tomēr nerada kaut kādus draudus... nelikt visu pārrunu saturu, kas tiek veikts pārrunās, arī šajā te lēmumā.

U. Kozlovskis.

Nu, ciktāl mēs runājam par publiskojamu lēmumu... nu te atkal ir gadījums uz gadījumu... Ja tas ir fiksējams notikums... pie psihiatra tur uzskaitē vai vēl kaut kas... nu, kas it kā personai ir zināms... un ja viņš šādu lēmumu saņem. Nu, te atkal mēs turpinām runāt par personas sensitīviem datiem, vai šādam lēmuma pa pastu ir jāceļo un vai personai, kura tāpat jau zina par sevi visu šajā jautājumā, vai nepastāv riski šim te sūtījumam nokļīst un tad uzzinās vēl kāds kaimiņš, ka viņam ir tāda diagnoze.

I. Tralmaka.

Paldies. Man nav vairs jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Kolēģiem...?

Teikšu paldies prokuratūras pārstāvim. Paldies par sniegtajām atbildēm. Jautājumu bija daudz.

Cienījamie procesa dalībnieki! Šobrīd ir 16.15. Šajā reizē tas būs viss. Procesu turpināsim 3. janvārī pulksten 10.00. Turpināsim ar pieaicināto personu uzklaušīšanu. Un rindas kārtībā ir Satversmes aizsardzības birojs. Un tālāk jau Drošības policija, tiesībsargs, Kristīne Līce un Aldis Lieljuksis.

Tā kā... tā tad tiek izsludināts pārtraukums līdz 3. janvārim pulksten 10.00 un procesu turpināsim. Paldies.

Jā... un jāsaka man... te kolēģi atgādināja... ir labi novēlēt labas lietas... Satversmes tiesas vārdā... lai visiem jauki, mierīgi Ziemassvētki! Un laimīgs Jaunais gads! Sāksim ar ražīgu darbu, ar 3. janvāra sēdi.

Stenogrammas izgatavotāja

Mārīte Ceļmalniece

Tiesas sēžu sekretāre

Marija Paula Pēce